

“બુદ્ધિ પ્રજ્ઞા’ના આલોકને લેતે

શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી અંથમાળા—પ્રત્યાક (૪૪)

શિષ્યોપનિષદ.

યોગનિષ્ઠ શાસ્ત્રવિશારદ જૈનાચાર્ય બુદ્ધિસાગર સૂરિચર

માણસા નિનામી

ગ્રેઠ વીરચ દલાદ કૃષ્ણાજીની સહાયથી

પ્રકટ કર્તા

શ્રી અધ્યાત્મજ્ઞાન પ્રમાણક મહલ

જા લલિતભાઈ કરમચંદ દેસાઈ

(૨ પાગલી—મુબમ)

વીર મવત્ ૨૪૪૨

પ્રત ૧૦૦૦,

વિક્રમ સંવત્ ૧૯૭૩

કિ ૬ આના.

નિવેદન.

શુદ્ધિપ્રમાના કદરદાન માહકોના ક કમળમાં “ સિદ્ધોપનિષદ ” એ મદર કરતા તેના નિષામકોને આનંદ થાય છે એ તો સ્પષ્ટ અને સુવિદિતજ છે કે ટપાલ મિત્રાચ માત્ર સોળ વ્હાના જેવા નજીક લલાજમમ આર ફરમાના સમીન વાચન આપના માસિક ઉપર કંઈ ભેટ આપી શક નહિ. પણ શ્રીમાન શેઠ વીરચંદ્રભાઈ કૃષ્ણાજી (માણમા નિવાસી) એમ ઉદારતાને લીધે હમે આ આદસ ખેડી શક્યા છીએ તે માટે તેમનો આભા માનીએ છીએ.

પુસ્તકમાંની વસ્તુ તથા લેખક માટે સાચા વિચાર જતાચાઈ યોગ નિષ્ઠ શ્રીમાન શુદ્ધિસાગરજી સુરિશ્વરજીની કનમયી ગુર્જરાણ્ડની જાની તેમ જ નેતર આશ્રમ હવે કયા અગાન છે ? “ શુદ્ધિપ્રમા ” પરના તેમ અનન્ત ઉપમરોરૂપી મૌકિતક માલામા આ પુસ્તકથી એક વધુ ઉચક મૌકિનકની શ્રદ્ધ થાય છે ને તે માટે મામિક જન્મભર તેઓશ્રીનું નમિ રહેશેજ.

અધ્યાત્મગાન પ્રમારક મડગી તરફથી પ્રસિદ્ધ થતી નયમાગા નુમાલીસમા મણકા તરીકે આ પુસ્તક પ્રમિદ્ધ થઈ, વાચક આગળ ર થાય છે સિદ્ધોપનિષદ વાચીને વાચકો સિધ્ધપર્મનું સ્વરૂપ સમજે છે ઉપાદેયને આદરે એજ કર્ણવ્યપ્રવૃત્તિ ફગ છે સિદ્ધોપનિષદના કર્તાના : સૂત્રોપર ગુરૂ મહારાજે ઉપોગી અને અસરકારક રિવેચન કયુ છે કના મૂળ સૂત્રોપર જિવિધમા વિસ્તારથી રિવેચક પ્રકી તેના હાકની ઉજ્જ પ્રભા વાંચકોના મર્મહાર સુ ઠી પહોચાડગે એવી આશા રાખવામા આવે સિધ્ધોને ગુરૂ પ્રતિ સ્વપર્મ સમજવવામા આ પુસ્તક અત્યંત ઉપોગ રચાયુ છે અને તે વાચીને સર્વ મનુષ્યો તેનો બાલતર આત્મિક લા પ્રાપ્ત કરે એવી અભિનાયા રાખવામા આવે છે.

આજુ વપથી શુદ્ધિપ્રમાની વ્યવસ્થા, લખાણની સુવરતા, ઉપયોગિતા, વગેરે તેના વાચકોથી અમણ નહિજ હોય તેને કૃતિ, વધુ કેવાજી તથા ઉચા કાગળોપર જાપાતું કરવાના વિચારો વર્ગજન ગુરોપિય વિમલ વાગ્યા વખતને લીધેજ બધ રાખવામા આવ્યા છે જુ ઉજવગ અને ઉન્નત બાવિપર સૌ અવલખે છે.

લક્ષ્યાધના વિકટ સમયમા કેવળ પરાપકારાર્થે પ્રસિદ્ધ થતા આ માસિકની આગાહીનો મૂખ્ય આધાર ત્હેના આદ્યકોની સખ્યાની વિપુલતા પર ખરનમે છે ને આદ્યક ચતુર્થી સ્વાર્થ સાથે પરમાર્થ સાધ્ય થઇ શકે છે નો જેઓ આ માસિકના આદ્યક નથી તેમણે આદ્યક થઇને તથા હોય તેમણે તરીકે આદ્યક તરીકે આપના પ્રવલ્ન સેવકો ઉચિત છે

આની અનેક ભેટો આપના હમને સામર્થ્ય મગા એ શુભેચ્છા છે
શાંતિ શાંતિ શાંતિ

શ્રી જ્ઞાનપ્રચીન
વડોદરા.

મણિલાલ ભા. પાદરાકર
તત્ત્વી.

પ્રસ્તાવના

ગૃહગ્રંથ શિષ્યોને અને ત્યાગી શિષ્યોને શિષ્યધર્મ મમત્તવવા માટે શિષ્યોપનિષદની રચનાની આવશ્યકતા સ્વીકારાઈ છે શિષ્યોપનિષદમા લખ્યા પ્રમાણે શિષ્ય ગુણોને પ્રાપ્ત કરવામા આવેછે ત્યારે શિષ્યની યોગ્યતા પ્રાપ્ત થાય છે જે શિષ્યધર્મની યોગ્યતાને પામે છે તેજ અને ગુરુપદની યોગ્યતાને પ્રાપ્ત કરી શકે છે ગુરુગીતામા દર્શાવ્યા પ્રમાણે ગુરુની મહત્તા આવશ્યકતા અવગ્રાહીને ગુરુભક્તિ કરવામા જે કંઈ પણ બાકી રાખતો નથી એવો કર્મયોગી શિષ્ય નિરાસકત્વથી ગુરુની ગુરુતાને પ્રાપ્ત કરી શકે છે શિષ્યધર્મ પ્રમાણે વત્સા વિના શિષ્ય નામ ધરાવા માત્રથી કંઈપણ કાર્યની સિદ્ધિ થતી નથી જે શિષ્યની યોગ્યતા પ્રાપ્ત કરી શકતો નથી તે ગુરુની યોગ્યતા પ્રાપ્ત કરી શકતો નથી દરેક મનુષ્યને શિષ્યકાંટિમાથી પસાર થવું પડે છે માટે પુરોષોએ અને સ્ત્રીઓએ શિષ્યોપનિષદ વાંચીને શિષ્યધર્મ પ્રાપ્ત કરવા માટે પ્રવલ્ન કરવો જેટલો શિષ્યધર્મને જેઓ પ્રાપ્ત કરે છે તે દેશની, સમાજની, મઘની ધર્મની ઉન્નતિ કરી શકે છે કિરોદ્ધારક શ્રીનિમિસાગરજી મહારાજની તેમના શિષ્ય શ્રીપૂજ્ય રવિમાગરજી મહારાજને જે શિષ્યધર્મ જાગવી હતી તેથી ગુરુમહારાજ શ્રી રવિમાગરજી મહારાજનો રવિની પેઠે પ્રતાપ વધ્યો હતો શ્રીગુરુ મહા રજી રવિમાગરજીના શિષ્ય શ્રીમાન ગુરુચર્ય શ્રી મુખમાગરજી મહારાજને અત્યંત ભક્તિભાવથી ગુરુશ્રી રવિમાગરજી મહારાજની ઉપાસના કરી હતી તેથી તેઓ વિશ્વમા જ્ઞાન જ્ઞાન સમાધિથી અત્યંત ઉન્નતિ કરવા અને અમરકાંતર દેહે જીવવા સમર્થ થયા શિષ્યોનો ધર્મ જાણવાથી ગૃહ

રથોની અને લાગીઓની ઉન્નતિ થાય છે અને તેથી તેઓ પરમા મદદા પ્રાપ્ત કરવાને શક્તિમાં ન થાય છે

અત્રે મુનિશ્રી ભક્તિસાગરજીનું રમરજ કરાવનાર આવે છે અમદાવાદમાં ઝવેરીવાડ આગળીપોળના સામે વીશાપેરનાડ જૈન મંચનાલ મારે રહેના બાઇ ભોગીનાલ રહેના હતા તેઓ ગૃહમસાર ભોગના બાદ મોની ઉમરે સ ૧૮૬૯ ના જેઠ માસમાં દીક્ષા લીધી ગુરૂમહારાજ મી સુખ આગરજ મહારાજે તેમને રનહરતે દીક્ષા આપી ને સ્વપ્રસિદ્ધ શુદ્ધિસાગરજીના શિષ્ય તરીકે સ્થાપન કર્યા અને ભક્તિસાગરજી નામ સ્થાપ્યુ ભક્તિસાગરજી વૈરાગી ત્યાગી, શાન, દાન, ક્રિયાપાત્ર, સરન સ્વભાવના આત્માર્થી સાધુ હતા તપશ્વયા, ધર્મ ક્રિયા અને સાધુઓની વૈયાવચ્ચમાં મરાગુન રહેતા હતા તેઓએ મુનિશ્રી જીતસાગરજી સાથે મેમાણામાં બે ચોમાસાં કર્યા મુનિમહારાજ શ્રી રંગસાગરજીએ સ ૧૮૭૩ ના ફાગણ વદિ ચોથે અમદાવાદમાં દેહોત્સવ કર્યો સ. ૧૮૭૦ ના ચોમાસામાં પેથાપુરમાં આવજી શુદ્ધિ એકમના રાજ મુનિશ્રી ભક્તિસાગરજીએ દિવમના બાગ વાગે હૃદય એકમ બધ ચવાથી દેહોત્સવ કર્યો શિષ્યના ગુણ તેમનામાં ખીલ્યા હતા તેથી તેવા મુનિની અત્ર આદી લેવામાં આવે છે આ પુસ્તક જપાવના માટે દાનધનપ્રિય શેઠ મીરચદબાઇ કૃષ્ણજીને અનેક ધન આપનામાં આવે છે, જેઓએ પુસ્તક જપાવનામાં સારી મદદ કરી છે જે શાન્તિ

પેથાપુર, બાદરવા શુદ્ધિ ૧૧ ૩

શુદ્ધિસાગરસૂરિ.

અથ શિષ્યોપનિષદ્.

શિષ્યધર્મઃ

૧ આર્ય

આત્માની શુદ્ધતા પ્રાપ્ત કરવા માટે અવ્યાત્મજ્ઞાન પરીક્ષા આત્મગ્નાતિનું નિશ્ચયન કરવા માટે તથા પ્રથમજાતના પાલનારે શિષ્યધર્મની જરૂર છે. આર્યની પદ્ધતિ દ્વારા પૂર્ણ શિષ્યગુણો મેળવવાના છે. આર્ય શિષ્યોપનિષદમાં શિષ્યલક્ષણો નિર્ધારિત છે તેમાં પ્રથમ શિષ્યનુ-લક્ષણો જોવા છે. શિષ્ય પ્રથમ આર્ય દોષો જોઈએ તેથી આર્ય ગુણક્રમથી આર્ય, પ્રમાણથી આર્ય શ્રાદ્ધશુદ્ધિ વગેરે આર્ય, જ્ઞાનાય, ગર્ભનાર્ય આદિ અનેક પ્રકારના શુભાર્યોના ગુણોથી વિભૂષિત હોવો જોઈએ જેનામાં સરળતા શુદ્ધતા છે તે આર્ય છે જે આર્ય શાસ્ત્રોને માને છે અને તે પ્રમાણે વર્તે છે તે આર્ય છે અનાર્યના લક્ષણો જેનામાં ન હોય અને જેનામાં આર્યતા હોય હોય તે શિષ્ય યોગ્ય છે.

૨ સમ્યક

સમામાં શોભે વા સમામાં ભેદના યોગ્ય સમ્યક્તા જેનામાં પ્રગતિ છે એવો સમ્યક્મનુષ્ય શિષ્ય થવાને લાયક છે જેનામાં સમ્યક્તા ન આવી હોય તેને શિષ્ય દરવાથી ગુરુને આનન્દ મળતો નથી, તેમજ અસમ્યક્તે શિષ્ય દરવાથી ઉતરે તે ઉદ્વેગકારી બને છે જેનામાં ધ્યતા હોય, ગુરુ સાથે વર્તવાની વિવેક શક્તિ પ્રગટી હોય. જેનામાં ગુરુની ચેષ્ટાઓના આગયો જાણુ પડે શક્તિ આવી હોય, ગુરુની ખરેખર સમ્યક્ શક્તિ હોય, જે ગુરુની સમુપાદાને સમજવા અધિકારી બન્યો હોય અને જે સમામાં બેસી સમ્યક્તાની પરીક્ષામાં સમ્યક્ તરીકે સિદ્ધ થયો હોય તે શિષ્ય થવાને અધિકારી બને છે ગુરુની સાથે સમ્યક્તાથી વર્તન જે યોગ્ય હોય, ગુરુની તબિયત

ભગવવામાં જેનામાં શુદ્ધિ રહિત ખીલી હોય ગુરુનો સત્કાર કરવામાં અને
શુભ બાદ માન કરવામાં જે પૂર્ણ સમ્યક્તા રાખતો હોય એવા સમ્યક્ જન
શિષ્ય થવાને અધિભરી બાં છે

૩ ગુરુકુલસમુપાસકઃ

જે ગુરુકુલની સમુપાસના કરનાર હોય તે શિષ્ય યોગ્ય છે બાલ્યા
વસ્થામાં માતા પિતાના સહવાસમાં રહીને જોજો અનેક અનુભવો મેળવ્યા
હોય તે ગુરુકુલવાસ મેળી શકે છે માતાપિતાઆદિકર્મનોની મેવા
મરનાર સત્કથાન પ્રાપ્ત કરી શકે છે વૃદ્ધાની મેવા કરવાથી અને તેઓના
સત્વાસમાં રહી અને અનુભવો મેળવવાથી શિષ્યનું બવિધ્ય મુધરે છે
ગુરુકુલમાં વસનાર અને મુશિખાઓને મેળવી શકે છે જેઓ અરિનથી
ત્રુપન ઉપાસ, સ્વલદી હોય તે તેઓ ગુરુકુલમાં વાસ મરી શકતા
નથી ગુરુની પાસે મેળવથી અને અનુભવો મેળવે છે પ્રકૃતિ મુધરે છે, મેવા
શરીરી શરીરને મસલુ પડે છે માન અને અપમાન જન્મેને સગપ્પા ગાળવા
પડે છે ગુરુની મેવા મરનારી મરનાનની પ્રાપ્તિ થાય છે ગુરુની મેવા
કરીને અને ગુરુની પાસે રહીને જોજો જ્ઞાન મેળવ્યું હોય છે તેના હૃદયમાં કર્મના
ઉડા સરકાર પડે છે ગુરુની પૂજા શ્રદ્ધા બક્ષિત વિના ગુરુકુલવાસમાં રહી સમર્થ
નથી જેઓ ગુરુના બન્ય સિયો વોરેની સાથે મગાને મદી શકે છે તેઓ
ગુરુકુલમાં રહી શકે છે કાથ બાદકાર પડે અસત્ય વોરે દુગુણોના નાશ
થાય છે ત્યારે ગુરુકુલમાં મદી ગમાય છે ગુરુકુલવાસ મરવાથી ધણાઓ
તરફથી મહેલુ પડે છે તેથી ક્ષમા તથા હારતાની પ્રુષ્ઠિ થાય છે જેઓ
ગુરુકુલમાં દીર્ઘકાળ પર્વત વાસ કરે છે તેઓ ગુરુઓનું કૃમ લેવને ગુરુના
જેવી શ્રવતી દેવમૂર્તિયા બની કિ છે જેઓ માતા પિતા ગુરુજનની કૃપા
મેળવવા શક્તિમાન થતા નથી તેઓ અન્યોની અને પ્રભુની કૃપા મેળવવા
શક્તિમાન થતા નથી ગુરુકુલની સમુપાસના કરનારમાં શિષ્યયોગ્યમર્ત્ય
કાર્યો કરવાની શક્તિ ખીલી શકે છે પૂર્વે શિષ્યો ગુરુકુલવાસમાં રહીને
યોગ્ય બનતા હતા તેથી તેઓ કર્તવ્યમયોગીઓ બની શકતા હતા
હાનમાં પણ ગુરુકુલમાં રહેના ની પ્રતિષ્ઠા થાય છે સમુદાયથી જે માળના
કાંઠે આવે છે તેઓને કાગલ વગેરે ખાધ બનય છે તેમ જેઓ ગુરુકુલમાં વાસ
કરીને નિષ્કર્મ બનતા નથી તેઓને દુગુણો ફેલી ખાઈ બનય છે ગુરુ
ઓના અનુભવોને લેનાર ગુરુકુલ સમુપાસની શિષ્યધર્મમાં પ્રતિષ્ઠા પડે છે,

મોટે શિષ્ય ક્રમતા પૂર્વે માયાપગુરુજનની પાસે રહી અનુભવ મેળવવા સબધી પરીક્ષા કરી કે જેથી શિષ્યના સમર્થે ગુરુને આનંદ ગહે અને અનેક શિક્ષાઓ આપવામાં જ નાસ રહે, અથવા ગુરુકુલમાં વાસ કરવા યોગ્ય જન શિષ્ય પોતે અધિભરી થઈ ગયે છે તે પણ ઉપલક્ષણથી અનુમોદન

૪ દોષદષ્ટિરહિતઃ

ગુરુકુલસમુપાસક દોષદષ્ટિનો ત્યાગ કરી રહે છે ગુરુકુલમાં વાસ કરાવી દોષદષ્ટિનો નાશ થાય છે અને કૃષ્ણ-શ્રેણિની પેઠે ગુણાનુસાર દષ્ટિ ખીલે છે દોષદષ્ટિનો નાશ થાય એવા ગુરુ પાસે રહેતા અનેક ગુણો પ્રાપ્ત થાય છે જ્યાં સુધી અન્યોના દોષો દેખવામાં મન આસક્ત રહે છે અને ગુણો દેખવામાં મન આસક્ત રહેતું નથી ત્યાં સુધી શિષ્ય યવાની યોગ્યતા પ્રાપ્ત થતી નથી સર્વગુણી પરમાત્મા વીતગત દેવ છે સર્વ જોવામાં તેણે અને ગુણો હોય છે ગુણોને લેવા અને દોષોને ત્યાગવા એવો નિશ્ચય થયા વિના ગમે તેવા ગુણોને ગુરુ કરનામાં આવે તોયે આત્મમૂલ્યાણુ થતું નથી તેણે દષ્ટિવાળા મનુષ્યો ગુરુના છતાં વા અજ્ઞા દોષોને દેખી મહાત્મ્યા બાપણુ કરે છે અને તેથી ગુરુઓ તેઓને નાલાયક માની તેમ આપના નહીં તથા લોકમાં પણ તેઓની પ્રતિષ્ઠા કીર્તિ વધતી નથી, માટે જેણે દોષ-દષ્ટિ ત્યાગી દોષ છે તેજ ગુરુનો શિષ્ય થવાને અધિભરી બની નકે છે દોષ-દષ્ટિથી ગુરુઓમાં અને અન્યમનુષ્યોમાં દોષો દેખાય છે તેથી સ્વપગને ઉપાધિઓ જોશ થાય છે માટે દોષદષ્ટિનો ત્યાગ કરવાની જરૂર છે જેણે દોષદષ્ટિનો ત્યાગ કર્યો તે શિષ્ય થઈ શકે છે અહમમતાદિદોષપરિહરણુશીલ સ્વભાવનાનો, દોષ દષ્ટિનો ત્યાગ કરવા સમર્થ બને છે, અહમમતાદિપરહિત મનુષ્ય દોષ દષ્ટિનો ત્યાગ કરી શકે છે

૫ અહમમતાદિદોષપરિહરણુશીલઃ

અહમમતાદિ દોષોને ત્યાગ કરવાના સ્વભાવધન મનુષ્ય, ગુરુના મંત્રા બંધિત કરવા લાયક બની શકે છે જેનામાં અહમતા મમતા છે તે શિષ્યસ્વા યોગ્ય નથી અહમ મમતાના અધ્યાસથી ગુરુના સત્યોપદેશ તરફ ઝડિ પ્રેમ ટટી નથી ગુરુના ઉપદેશથી અહમતા મમતાનો જે ત્યાગ કરના 'આત્મમાવરને' ધારણુ કરે છે તે શિષ્ય થઈ શકે છે અહમમતાદિ દોષવાનુ કદાપિ ગુરુના

સામો બની પ્રતિપક્ષી બની શુકનો નાશ કરવા પ્રવૃત્તિ કરી શકે છે, માટે અનુમનના દોષ પગિહરણુ શી ન મનુષ્યની શિષ્ય યવામાં યોગ્યતા છે

૬ પરોપકારક

પરોપકારની વૃત્તિવાળો મનુષ્ય શિષ્ય યવાને યોગ્ય હોય છે જ્યારે અન્ય બંને ઉપર ઉપકાર કરવાની યત્નિ પ્રાપ્ત થાય છે, તોજ તિન્ય ધર્મ સારી રીતે તે બંનેની શકે છે ઉપકાર કરનાર શિષ્ય પ્રાણાન્તે પણ પોતાના શિષ્ય ધનથી ખાજો પડી શકે નહિ. ગુરુ ઉપર ઉપકાર કરવા કોઈ મનુષ્ય સમર્થ નથી પણ અન્યદેવોના બધાના માટે તેની હદગી હોય છે. પરોપકાર તે સર્વથી જિજ્ઞાસુ છે અને તે ગુણની પ્રાપ્તિવાળો મનુષ્યજ શિષ્યને યોગ્ય કહી શકાય છે.

૭ કુદ્રાદિદોષરહિત

કુદ્રાદિદોષ વિનાનો મનુષ્ય શિષ્ય યવાને લાયક છે. કુદ્રાદિદોષ રહિત મનુષ્યજ અવપન્ન કહેવાય કરી શકે છે અને પોતાના કથાણુના સાધનનૂત સામગ્રીને પ્રાપ્ત પણ તેજ પ્રુરૂપ કરી શકે છે. જ્યાં સુધી મનુષ્યની અદર મુગ્ધા દિગ્ધિ હોય ત્યાં સુધી તે મનુષ્યજ લાયકને માટે લાયક કહેવાયજ નહિ. તો પછી શિષ્ય યવાને લાયક તો ક્યાંથી હોઈ શકે? કુદ્રાદિદોષરહિતમનુષ્ય સ્વગુરુને સંતોષી શકે છે અને પોતે પણ અમૂલ્યશાન્તિનો આદક થવા બાંધણી બને છે. રમમશુભર્મ પણ પોતે અગ્રેસરપણું ભોગવે છે. જ્ઞાનાવરણીયકર્મનો પણ બંધની ક્ષય કરી પરમાત્મજ્ઞાને પામે છે. કુદ્રાદિદોષ રહિત મનુષ્ય ઉપર ગુરુની પૂર્ણ મહત્ત્વાની હોય છે. ગુરુજનોના નાના મોટા સર્વ કાર્ય કરવાને તે લાયક હોય છે. તેને અનેક આશિર્વાદો આપે છે અને તેથી તેના જ મ મશરૂ હોયોનો બંધની અત આને છે.

૮ પરિપક્વજ્યો,

અન્ય પ્રકારના પરિપક્વને સહન કરનાર મનુષ્ય શિષ્યપણુને યોગ્ય હોય છે. તાજ તકન, ક્રુધા, વૃદ્ધા વિગેરે અનેક પ્રકારના પરિપક્વો સહન કરનાર મનુષ્ય જમણના કામ કરનાર બની શકે છે. જાણીય પરિપક્વોમાં આક્રોશ પરિપક્વ સર્વથી અધિક છે. પુરુષનામમાં અનેક પ્રકારના પરિપક્વો સહન કરવાના હોય છે. જ્યારે તે ગુરુ, મનુષ્યમાં સારો ખીરોનો હોય છે તોજ તે શિષ્ય

યધ શકે છે, વર્તમાન સમયમા અનેક ટટા બખેગ દષ્ટિ ગોચર થાય છે તેમા મુખ્ય કારણુ તેજ જણાય છે કે શિષ્ય સાધુઓમા પણ પરિવહ સહન કરવાનું સામર્થ્ય હોવું નથી જે તેનામા તે ગુણની પ્રાપ્તિ હોય તો કદાપિ શિષ્યધર્મથી બ્રહ્મ થવાનું બને નહિ અને તે ગ્વપરના હિત સાધી શકે જે કે સમય પ્રકારે ગુણોની પ્રાપ્તિ આ કાળમા કરી અવલક્ય છે, તોપણુ તેના અસ ખીલે તો વધારે સાર અને તે બનવું કાઠ કઠીણુ નથી કારણુ કે જ્યારે શિષ્ય થવાના બાવ થાય ત્યારે પરિવહજથી થવું તે કાઠ વિરોધ નથી

૯ દ્રોહનિન્દાદેહનાદ્રેપવલેશરહિતઃ

અનેક પ્રકારના દ્રોહનો ત્યાગી, નિન્દાનો ત્યાગી, વડીલોની હેલના નહી કરનાર, દ્રેપ ખુદિથી રહિત, સ્વપરકલેશનાસહ, મનુષ્ય શિષ્ય યધ શકવા સમર્થ બને છે જગતમા વડીલ જનોની ખુદિ બદુધા ત્રેષ્ટ દોષ છે અને તેજ મનુષ્ય વડીલ (ગુ) યધ શકે છે કાઠ વર્ષ અધિષ્ઠતાએ ગુરૂપદ નથી તો પછી ત્રેષ્ટ ખુદિ એટલે સમ્યક્ ખુદિના ધારક ગુરૂની અવર ઠલપિ લેય હોય નહી એના પ્રમારની માન્યતા વાળો શિષ્ય, શિષ્ય થયાને લાયક કરી શકાય છે તેમજ અન્ય જનો તેમજ ગુરૂજનોની નિન્દાનો વારક, ગુરૂદેહનાનો ત્યાગી, સ્વાય વા પરમાથ બાવનાએ પણ દ્રેપ રહિત અને કકાશનો ત્યાગી તેજ ખરેખરો શિષ્ય થવા બાઅનાળી બને છે વર્તમાન કાળમા શિષ્યો કરતા ઘણોજ વિચાર કર્યાનો છે કારણુ શિષ્ય થયાની વૃત્તિવાળા મનુષ્યોમા પ્રથમથીજ ગુણો વિના ગુરૂપત્ની બાવનાની લહેરો ઉછળી રહેલી હોય છે તેથી તે ઉપર જણાવેલા એકમણુ સૂત્રનો પાલક બની રાખ્તો નથી નવમા સૂત્રમા જણાવેલા કારણોથી રહિત હોય તેજ ગુરૂ કૃપા મેળવી સત્ય શિષ્ય બને છ

૧૦ વિનયમેમશ્રદ્ધાવિચારત્યવિવેકસદાચારધારકઃ

વિનયવાન મનુષ્ય ગુરૂ જનોની અનેક પ્રકાર સેવા બજાવી શકે છે શિષ્ય થવામા મુખ્યતાએ વિનયનીજ ખાસ જરૂર છે જગતમા પણ વિનય સર્વ ગુણોથી મોટો કહેવાય છે વિનયસહિતશિષ્ય, ગુરૂ જનોની પામેથી અનેક પ્રકારની વિદ્યા પ્રાપ્ત કરી શકે છે જૂપતિઓને પણ વિદ્યા ગ્રહણ કરતી વખતે વિનય થવું પડે છે તેમજ તેમની આખી હાલગીમા ગુરૂનો વિનય કદાપિ ત્યાગ કરી શકાતો નથી જે દેશમા જે ઝોમમા તેમજ જે સમુદાયમા વિનય નથી

તે દેવ ઇશ અને સમુદાય પ્રાપ્ત ના થાય છે માટે શિષ્યપત્નીધારક મનુષ્યને વિનય શુણ્ણી જરૂર છે તેમજ ગુરુપ્રેમ ગુરુશ્રદ્ધા એટલે કે શ્રદ્ધા બોધવા પૂરતો કે લખવા પૂરતો નહિ પણ કાચ મા બજારના પૂરતો દોષ તો જ ગુરુજનોનું વૈવાહિક જીવન કાચ છે આ શુણ્ણ સર્વથી પ્રથમ મોક્ષના રસ્તાને દેખાડનાર છે રાસોભા પણ કશું છે કે વૈવાહિક તે અપ્રતિભાતી શુણ્ણ છે આ શુણ્ણનાધારક મનુષ્યની સારી ગતિ થાય છે સર્વથી તે પ્રથમ ઉચ્ચ સ્થિતિને પામે છે આ બધામાં પણ તેની દરેક સોફા જમ્યો છે ગુરુજનોના પણ તેના ઉપર અધિકપ્રેમ થાય છે તેમજ ગુરુજનોની સાથે વિવેચી વર્તણું જોઈએ દાખલા તરીકે ડોલ રોકે તે ત્યાં નોકરી રહેતો હોય તે જો રોકે તો નિન્ય-વિવેક આદિ ન મે તે તરત રોક તેને નાવાયક મણી કાઢી મુકે છે તો પછી શિષ્ય થવામાં તો તેના પુણ્યની અવસ્ય જરૂર છે તેમાં કહેવું જ શું ? તેમજ સત્ચારવાનું શિષ્ય પુરની દેશી દિગામા પ્રીતિ દેલાવે છે સત્ચાર વૃત્તિથી અને જીવો લાભ પામે કે ઉપર જાણવેના શુણ્ણના ધારક મનુષ્યો સર્વ રમરે શિષ્ય થવાને લાયક બને છે

૧૧ શકાઽસ્યિરપ્રજ્ઞારહિત

ગુરુજનો તેમજ તેમના વચના ઉપર સમરહિત હોય અને જોની ખુદી કાજી કાજીમાં દેવદારવાળી ન થતી હોય તે મનુષ્ય સિધ્ધ થવાને લાયક કહી શકાય છે ગુરુ વચનો પર શ્રમ રાખવાથી સિધ્ધિનું જરા માત્ર પણ શ્રેય થઈ શકતું નથી પરંતુ પોતાના દોષો નીચે પડી જમતમાં નિ । પાત્ર થવાય છે તેમજ અસ્થિર ખુદિવાગો મનુષ્ય પણ પોતાની ધારણામાં કિતીશું થઈ શકે તો નથી સમરહિત અને સ્થિરખુદિમાન મનુષ્યજ સ્વપરતું બેય કરી શકે છે અને તેજ સિધ્ધ થોડા બની શકે છે

૧૨ પ્રતિજ્ઞાપાલક

પોતે લીધેલી પ્રતિજ્ઞાને પાલણ કરનાર મનુષ્ય ગુરુકુલવાસમાં સમ્યગ્ રમર રહી શકે છે પ્રતિજ્ઞા રાવ-સિધ્ધિપર ગુરુજનો કૃપાવન્ત થાય છે દરેક મનુષ્યે પ્રતિજ્ઞા પાળવી તે સ્વસ્થર માનવી જોઈએ સિધ્ધિનો આરભમાજ પ્રતિજ્ઞાપાલક મનુષ્ય હોય કે તો તે પચમકાનત લીધેના સમ્યગ્ પ્રમરે પાલન કરી શકે એવી હરે પ્રતીતિ થાય છે પ્રતિજ્ઞાપાલક સિધ્ધો જમતમાં

અનેક પ્રકારના સદ્કાર્યો કરી ગુરુ નામ, અમર રાજે છે માટે પ્રતિષ્ઠાપાત્ર મનુષ્ય હોય તેજ શિષ્ય યોગ્ય છે

૧૩ પ્રિયવચન:

પ્રિયવચનધારકન્યમિતિ, ગુરુજનોના સહવાસમાં રહી શકે છે, તેના વચનથી અન્યશિષ્યો પણ પ્રિયવચનમાં ડુબી જાય છે એવા પ્રિય વચન બોલનાર ઉપર અત્યંત કૃપાળુ અને છે પ્રિય વચન ધારક શિષ્ય દરેક ઠંકાણે ગુરુજનોના માનને જાળવી રાખે છે અને અન્યજનોને ઉપકારી થાય છે પ્રિય વચનની મત્સ્યધમનો માર્ગ દરે મનુષ્ય ઉદાર બાવનાથી મહાશય કરે છે તેથી તે સ્વપન્નો ઉપકારી અને છે પ્રિય વચનથી હુસ્મનો પણ પોતાના વશમાં થાય છે તેની અનેક પ્રકારે ધર્મોદ્ધોત કરી અનમુદ્ર તરીકે જાય છે ગુરુકુલમાં રહી પોતાના જ્ઞાન ધ્યાન સમાધિ આદિ સદ્ગુણોની વૃદ્ધિ તે પ્રિય વચનથી કરે છે પ્રિય વચન તે વડીલોને વગ કરવાનો ઉચ્ચ તમ મ ૧ ૭ તેનાથી જૂનનાજીમાં જોઈ જીને વગ થયા, વર્તમાન કાળમાં થાય છે અને ભવિષ્ય કાળમાં થશે પ્રિય વચન ધારક ગિરિ ગુરુ જનોને અત્યંત આનંદ ઉપજાવનાર, ગુરુ જનોના કાર્ય સંપૂર્ણ રીતે સત્વતાથી પાર પમાડનાર અન્ય જાતના અર્થની અત્યંત કિંમત આપનાર અને છે પ્રિય વચન ધારક શિષ્ય માટે દાઢી દડાયા તે અપવ છે કિંમતુના સજ્જન અને હુસ્મન મનુષ્યો પણ પ્રિય વચન ૧ અનેક રીતે મદદગાર થાય છે પ્રિય વચનની મનુષ્ય ગિરિ પાત્રીને યોગ્ય કરે છે એમ સિદ્ધ કરે છે

૧૪ અકૃત્રિમધર્મો

મન, વચન અને ક્રિયાથી જે અકૃત્રિમ ધર્મને મેળે છે તે શિષ્ય થઈ શકે છે શાસ્ત્ર અગ્રિય પ્રકાર રહિત મનુષ્ય અકૃત્રિમ ધર્મી અને છે તેમજ પ્રતિષ્ઠાપાત્ર તથા પ્રિયવચનની અકૃત્રિમ ધર્મી બની શકે છે જે મનુષ્યના હૃદયમાં અને વાણીમાં બેઠે છે તે અકૃત્રિમ ધર્મને મેળી શકે તે નથી જેવું મનમાં તેવું વચનમાં અને તેવું આચારમાં મુકનાર મનુષ્ય ગિરિ યોગ્યતાને પામે છે અન્યથા વિનય રતની પેડે ગુરુદાસ અને છે હૃદયની સત્વતાની સાથે સ્વાભાવિક અકૃત્રિમ ધર્મની પ્રાપ્તિ થાય છે જે હૃદયમાં જેવું છે તેવું પ્રકારે છે તે અકૃત્રિમ ધર્મી અને છે અકૃત્રિમ

ધમના પાલનથી આત્મા તથા ગુરુને વચ્ચે રામતા નથી તથા કુનિયાને
વચ્ચે રામતા નથી

૧૬ અનુદ્યાહિતચિત્ત.

જે અનુદ્યાહિત ધર્મી હોય છે તેનું અનુદ્યાહિતચિત્ત થાય છેજ
અનુદ્યાહિત ચિત્ત વાળો મનુષ્ય સત્ત્વ ધર્મને ઝાલી શકે છે તાગાય મ
તાથી જે પક્ષપાતી બન્યો દોષ છે તે અનુદ્યાહિત ધર્મી ક્યાથી બની શકે વાર
કોઈ બામતમા એમત આમદ્દ જો થયે નય છે તો પશ્ચાન્ન સત્યાતત્ત્વને
નિશ્ચય કરવાની પ્રતિ પ્રાપ્ત થતી નથી અભિરાગથી વા મતાથી મનુષ્ય
તેવગુરુધર્મની પરીચા કરી શકતો નથી અને તે દરિયો પ્લમ્બી બની નય
તે હકીયો સ્વનાવ પક્ષપાત તેવ ગેચાતાણી વગેરે પ્લમ્બેનું કારણ બુદ્ધ
આદિત ચિત્ત છે માટે અનુદ્યાહિતચિત્તને ધામ કનાર સિધ્ધ બની
શકે છે એમ જાણવું

૧૭ કર્મસ્વરૂપચિન્તક

જે મનુષ્ય પ્રારમ્ભ સમિત ક્રિયામાન યાનાવરણીય દર્શનાવરણીય,
વેદનીય મોર્તનીય આયુષ્ય નામ જોન અને અન્તરાય કર્મનું સ્વરૂપ વિચારે
છે તે કર્મદોષોથી બિન્ન આત્માને દેખી શકે છે અને અનેક કુબો પરિવહો
ઉપસર્ગો સહવાને શક્તિમાન થાય છે તે તથા શુભાશુભ કર્મ ફલનો અનુભવ
કરનાર મનુષ્ય શુભાશુભમા નહીં સુઝાવાથી સિધ્ધ બની શકે છે જે કર્મનું
સ્વરૂપ વિચારે છે તે અય મનુષ્યોના પર ક્ષય વૈરભાવ ધારતો નથી અન્ન
મનુષ્યોના શુભાશુભ કર્મને નહીં રેખતા તે અન્ન મનુષ્યોના આત્માએને
દેખી શકે છે કારણે અપકર્ષિત વગેરેમા કર્મ સ્વરૂપચિત્તક સુઝાનો નથી
પોતાને જે સુખ કુખ થાય છે તથા અન્નને જે શુભાશુભ ફલ દેખાય છે
તેનું કારણ કર્મ છે એમ જાણીને તે કર્મના ઉત્થમા સાક્ષીભાવ ધારણ
કરવા સમર્થ થાય છે સિધ્ધાવસ્થામા પોતાના પર કુબોના પોટલા
આવી પડે તોપણ કર્મસ્વરૂપચિત્તક સિધ્ધ મનુષ્ય તેવા પ્રસંગે સમભાવ
દૈર્ઘ્ય ભાવ ધારણ કરી શકે છે અને કોઈને ગેય નહીં શકતો નથી અત્યેન
ગુરુનો સિધ્ધ થવાને માટે કર્મસ્વરૂપચિત્તક અભિનય કરે છે

૧૭ સવેગનિર્વેદશીલ:

જેના મનમાં સવેગ થયો હોય છે તે અનાસક્તિથી કર્તવ્ય કરીને કરતો હતા નિર્વેગ રહી શકે છે સવેગ થયા વિના દેહા યામ ટળતો નથી તથા નામરૂપમાયી અહ મમતાધ્યાસ ટળતો નથી અને તેમ સવેગ પ્રાપ્ત થયા વિના આત્મિકસુખનો નિશ્ચય થતો નથી સવેગ અને નિર્વેદ સ્વભાવશીલ મનુષ્ય સ્વચરની મેવા કરવામાં અવરજીવે આ રૂપે એ અર્જુનની પેઠે તે મિથ્ય પ્રત્યાવત રહી શકે છે જાણ પતર્યોમાં સુખની તથા દુઃખની બુદ્ધિ ધારણ કરતો નથી ૧૩ પાસંથી આત્મજ્ઞાન ગ્રહણ કરીને સર્વ કર્તવ્ય પ્રવૃત્તિ કરતો હોયો સત્મા નિર્વેગ રહી શકે છે, માટે સવેગી તથા નિર્વેદ ગ્રામી, શિષ્ય પતે અધિમાની રહે છે

૧૮ સુગદુઃસ્વે સમ

નિર્વેગ થના પૂરે સુખ દુઃખમાં સમભાવ ધારણ કરવાની શક્તિ મેળવવી જોઈએ સુખમાં રતિ અને દુઃખમાં શોક-ચિન્તા કરવાથી આત્માની શક્તિઓ ખીંચતી નથી સુખદુઃખમાં સમભાવ રાખનાર પોતાના શરૂપર દુઃખ પડતા અર્થથી ધારણ કરતો નથી તેમજ દુઃખ આપતિ પ્રસંગે શરૂનો લાગ કરી શકતો નથી કોઈ વખત શરૂ, સ્વશિષ્યને વિષાદબ આપે તો પણ તે પરિપક્વથી તથા સુખદુઃખમાં સમાન હોવાથી શરૂને પ્રભુ માની તેમના પાસાં મૂકતો નથી સુખની લાલચથી અન્યન બાગી જતો નથી અને દુઃખ પડવાથી શરૂપર અર્થ લાગતો નથી સ્વ મનુસારે સુખદુઃખ ગમે ત્યાં જવાથી થયા કરે છે એવું સમજી તે શરૂપર કોઈ પણ પ્રકારના દુઃખનો આરોપ મૂકતો નથી કુદ્રાદિપરહિત હોવાથી કોઈ વખત શરૂની ભૂલ દેખાતી હોય તો પણ મળી શકે તેવાથી શરૂનો વાક કાઢતો નથી સ્વચરની ઉપાસનામાં પાડો પડતો નથી અને સુખ મળે વા દુઃખ પડે પરંતુ શરૂની આત્મા પ્રમાણે રતાઓ એવું દુઃખ દુઃખમાં સમભાવી મિત્રારીને તેને આચારમાં મૂકી બતાવે છે શાતાથી અને અશાતાથી પેલીના આત્માનું મત્ય સુખ છે એનો નિશ્ચય કરીને તે જાણમાં શુભાશુભની કંપનાથી ગડિન થઈ શરૂના પામાં મેવે છે અને શરૂને આનંદ કરાવે અને છે

૨૯ યયોચિતદ્રવ્યક્ષેત્રકાલમારવિદ્ ॥

યયોચિત દ્રવ્ય ક્ષેત્ર, કાલ, માનનો જાણનાર હોય છે તે શિષ્ય બની શકે છે
ક્ષેત્રમાલનો જે જાણ છે તે મિચેલી બની શકે છે દ્રવ્ય ક્ષેત્રકાલ ભાવના અનુસારે
ની નીતે વનવુ અને કેવી રીતે ન વર્તવુ તેનો જે પૂર્ણ વિવેક સમજે છે તે
ગુરુનો શિષ્ય બની શકે છે એક તરફ હજારો પુણ્યો હોય પરંતુ એક તરફ
ક્ષેત્રકાલાભિની શુભતાનું અશુભતાનું જ્ઞાન ન હોય તો બધા પુણ્યો નકામા જેવા
બની જાય તે દેવા અનાનસના મનુષ્યો છે તેઓનું જ્ઞાન ક્રમશઃ તથા કયા
ક્ષેત્રમા કેવી રીતે વનવુ તેનું જ્ઞાન ક્રમશઃ અવસરોચિત સ્વપગ મુખમય
પ્રગતિ કરી રાકે છે અને તેથી તે ક્ષેત્રમાલનુમા ગુરુની મેનાભક્તિ કરી શકે
છે બહાર વા શિષ્યમા દ્રવ્ય ક્ષેત્રમાલ ભાવ બાણીને ગુરુની સાથે સમ્યક્તાથી
વર્તવાની શક્તિ આપે છે ત્યારે તે યોગ્ય શિષ્ય વા બન્યા બની શકે છે

૨૦ મૈત્ર્યાદિભાવનાભાવિતમતિ

મૈત્રીભાવના પ્રમોદભાવના માધ્યસ્થ અને કારણ્ય એ ચાર ભાવનાઓ
વડે જેની મતિ સરમગી બની છે અને તેથી જે એ ચાર ભાવનાઓને
આધારમા મૂકીને વર્તે છે તે શિષ્ય થવાને લાયક કરે છે સર્વજીવોને
સ્વમિત્ર સમાન માનનાર અને તે પ્રમાણે વર્તનારનો આત્મા શુદ્ધ બને છે,
તેના હૃદયમા પ્રભુનો વાસ થાય છે વસ્તુવત સર્વ જીવો પોતાના આત્મ
સમાન હુણી ■ ખર્ચી જીવો શુભાશુભ પ્રગતિ કરે છે તેમા કર્મનો દોષ
છે માટે કોઈમણ જીવપર વરભાવ-હિસાબમાય ધારણ કરવાની જરૂર નથી
કોઈનું પુર કરવાની કળા કરવાની પણ જરૂર નથી સર્વ જીવોનું શુભ
વા અશુભ તેઓના કર્મોનુસારે થવા કરે છે કર્મનો સર્વત્ર સમાન
ન્યાય છે માટે મોટ જીવપર વેપ સત્ક્રમાવ શા માટે ધારવો જોઈએ ?
પોતાના કર્મોનુસારે શુભાશુભ થવા કરે છે તેમા અન્યજીવો તે
નિમિત્ત માત્ર બને છે, તેથી અન્ય જીવોપર સત્ક્રમાવ શા માટે
ધારવો જોઈએ ? એમ સુશિષ્ય સમજે છે અને તે કાર્થી મનુષ્યના પર વેગ
પુલિ ધાણ કરતો નથી સર્વજીવોને તે મુશ્કેલી તરીકે માનીને તેઓ પર
મત્રીનું વનન મણે છે જે સર્વજીવોના શુભોને ટેળી પ્રમોદ પામે છે તે
શિષ્ય થઈ શકે છે ગુરુ પર દક્ષિણ થવા માત્રથી વા રાગનો પરપોટો પ્ર-
ત્ય માત્રથી મોઢ સત્ત્વ શિષ્ય બની શકતો નથી ફરજ ક્ર પ્રમોદ ભાવના

વાળા મતિ થયા વિના ગુરૂના ગુણોને પણ તે પ્રતિકુળ પ્રસંગે ગુણોરૂપે દેખના સમર્થ થઇ શકતો નથી. પ્રમોદભાવનાથી સર્વજ્ઞોના ગુણોની મુક્ત કંઠે પ્રસશા થાય છે, અને તેથી રત્નજ્ઞોને પણ મિત્રો બનાવી શકાય છે. પ્રમોદ-ભાવનાભાવિતમતિજન્ય, કોના દોષ દેખી શકે વાર ? અન્યતઃ ક્રોધના દોષોને તે ઉધાડે નહીં. પ્રમોદભાવના જળે ગુણી મનુષ્યોપર રાગ થાય છે તેથી તેઓના સમાન થવાય છે, અને અરગુણી, દોષી મનુષ્યોપર મધ્યસ્થ ભાવના રહે છે એટલે તેથી તેઓની નિન્દા દેવના કરી પાપકર્મ બાધી શકાતુ નથી. તેઓના વેરી બની શકાતુ નથી. દોષીઓપર રાગ પણ ધારણ ન કરવો તેમજ દોષ પણ ન ધારવો. આવી મધ્યસ્થ બુદ્ધિથી વર્તવાથી દોષી જ્ઞોનાપર આત્મ બુદ્ધિ તો કાયમ રહે છે અને તેથી તેઓ પોતાના સમાગમમા આવીને દોષ મુક્ત બની શકે છે. મધ્યસ્થ ભાવનાથી જ્ઞાનાવરણી આગ્નિ ક્રમેને બાધી શકાતા નથી તેમજ ક્રોધ વખત પોતાના ગુરૂ કારણ પ્રસંગે પોતાનો ત્યાગ કરે છે, તો પણ અશુભ ભાનના તામે થઇ ગુરૂદ્રોહી બની શકાતુ નથી. મધ્યસ્થભાવનાથી રાગ અને દોષ વિના સત્યનો શોધ કરી સમય છે જે શિષ્યોમા વા ભક્તોમા મધ્યસ્થબુદ્ધિ છે તેઓ ગુરૂની આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તી શકે છે જે શિષ્યો વા ભક્તો મન, વાણી, કાયામા કાન્ધ્યભાવને ખીચે છે, તેઓ અહિંસાભાવને દયાભાવને ધારી શકે છે, અને જગત્ જ્ઞોના દુઃખો ટાળના પ્રવૃત્તિ કરી શકે છે. હિંસકવૃત્તિથી ગુરૂના શિષ્ય બની શકાતુ નથી. દયા વિના ઝાઝા ભક્ત વા શિષ્ય બની શકતો નથી. જેનામા દયા છે તે મૈત્રીભાવના ધારણ કરી શકે છે. સર્વ ધર્મોમા શુભ્ય દયા છે, ધર્મનુ મૂળ દયા છે. દયાની વૃત્તિ અને પ્રવૃત્તિ કર્યા વિના ક્રોધ શિષ્ય વા ભક્ત બની શકે નહીં. દુઃખી જ્ઞોને દેખી જેટું હૃદય દુઃખાતું નથી તે ચારવે, પિસ્તાલીંગ આગમ પુરાણ-કુરાન બધો હોય તો પણ તે ભક્ત વા શિષ્ય બની શકતો નથી. નિર્દય મનુષ્ય, મન, વાણી, અને કાયાથી પવિત્ર ગ્રહી શકતો નથી. જેનામા દયા છે તેનામા પ્રભુ છે, માટે કાન્ધ્યભાવનાવાળાને શિષ્ય કરવો જોઈએ, ઉપરની ચાર ભાવનાઓથી જેની મતિ ભાવિત થઇ છે તે શિષ્યની યોગ્યતા પ્રાપ્ત કરી શકે છે.

૨૧ પ્રમાદત્યાગમયજ્ઞીલ

પ્રમાદના સમાન ક્રોધ રત્નુ નથી. પ્રમાદી મનુષ્યમા સક્રિયો ઝળકતી નથી તગવારને કાટ ખાઇ જાય છે. વૃક્ષને ઉધેડ ખાઈ જાય છે, તેમ

આત્માના શુભોત્તે-શક્તિયોને પ્રમાદ ખાઇ જાય છે. પ્રમાદી મનુષ્યની સ
મિત્રોનો નાશ થાય છે. આલસ્ય વિગેરે પ્રમાદનો પરિહાર કરવાથી શિષ્યત્વ
પ્રાપ્ત થાય છે. પ્રમાદી શરૂ શિષ્યના દક્ષતાને શ્રીપાળસમાથી વાચી
પ્રમાદનો ત્યાગ કરવો જોઈએ. અપ્રમાદી જગત્ અને પ્રમાદી ઉધતો છે.
પ્રમાદી મનુષ્ય, સ્વચરની સેવા ભક્તિ બરાબર કરી શકતો નથી, અને મ
રની આગા પ્રમાણે વર્તવામા સ્વશક્તિયોને દોરવી શકતો નથી. માટે પ્રમા
ત્યાગમા જે પ્રવૃત્તિવાળો છે તે શિષ્ય થઈ શકે છે.

૭૨ દેવશુરુષર્મવિદ્

જે દેવશુરુ ધર્મનું યથાર્થ સ્વરૂપ જાણે છે તે શિષ્ય બની શકે છે.
પરમાત્મા, શરૂ અને ધર્મનું સ્વરૂપ જાણી તેનો જે શ્રદ્ધા હોય અને જે તે
નાસ્તિકોના કુવિચારોના કપાટામાંથી બચી જાય છે. દેવશુરુ ધર્મનું સેવન
કર્તાની પૂર્વ તેનું જ્ઞાન કરવાની અસ્યત જરૂર છે. માટે જો શિષ્ય બનવું
હોય તેણે ઉપયુક્ત વિગતનું સ્વરૂપ અનુભવવું જોઈએ. દેવ, શરૂ, ધર્મનો
નિશ્ચય થવાથી મિથ્યાનાસ્તિકશુદ્ધિનો નાશ થાય છે અને આસ્તિક શુદ્ધિ
પ્રાપ્ત છે. દેવશુરુધર્મની શ્રદ્ધા સ્થિર થયા પછાત નાસ્તિક તર્કોના વાને
થવાનું નથી. તથા દેવશુરુધર્મનો કંઈપિ ત્યાગ પણ કરી શકતો નથી.
દેવના અને શરૂના શુદ્ધાત્મસ્વરૂપને જોળખ્યા નિમ્ન તેઓની મદ્દતાનો અને
પૂજ્યતાનો પૂર્ણ ખ્યાલ આવી શકતો નથી. ઉપર ઉપગથી દેવશુરુધર્મને
માનવાથી કંઈપિ વિપરીત સંયોજો નજાતા પતિતદવા થાય છે. માટે દેવ
શુરુધર્મનિહ શિષ્ય બની શકે છે. વા શક્ત બની શકે છે તે યથાર્થ કથ
વામા આવ્યું છે.

૭૩ શુવાસાવિધિપૂર્વકદાસાગ્રાહકશિક્ષાયોગ્યઃ

શુવાસા વિધિપૂર્વક દીક્ષા ગ્રહણ કરનાર મનુષ્ય શિષ્ય બની શકે છે.
શુવાસાવિધિપૂર્વક શિષ્ય દીક્ષા ગ્રહી શકે છે. શુવાસામા સર્વ સાસો
સમાય છે. શુવાસા વિધિપૂર્વક શિષ્યની દીક્ષા થઈ શકે છે. શુદ્ધવાસમા
વા સામાવસથામા શુવાસા વિધિપૂર્વક દીક્ષા ગ્રહણ કરનાર શિષ્ય બની શકે
છે. જે જે શિક્ષાઓ દેવામા આવે તેને માનવામા પણ
હોય છે તે શિષ્યપદનો અધિકારી કરી શકે છે. શરૂની

નથી અને જે ઉચ્ચે તેમા દોષો દેખે છે અને, અન્યની આગળ ગુરુની શિક્ષાઓમા અસાગતા છે એમ કહે છે તે શિષ્યપદને લાયક નથી ગુરુ જ્યારે શિક્ષા કહે ત્યારે પૂર્ણપ્રેમથી ચાલુ કરે અને ગુરુને કહે કે જે આપે કશું, શિક્ષા આપી તે સત્ય છે, તેને હું માન્ય કરું છું આ પ્રમાણે જે વાણીથી બોલે છે અને સ્વચક્રિતના અનુસારે આચારમા મૂકી બતાવે છે તે શિષ્ય થવાને લાયક છે જે શિક્ષા અને ગુરુદીક્ષાથી બંધ બને છે તે શિષ્યદશાથી બંધ થાય છે ગુરુની શિષ્યામણીને જે હસી કાઢે છે વા તેની ઉપેક્ષા કરે છે તે શિષ્ય બની શકતો નથી શિક્ષા યોગ્યજ શિષ્ય બની શકે છે

૨૪ અવિચારણીયા ગુર્વાજ્ઞા તત્પાલકઃ સદા

અવિચારણીય ગુર્વાજ્ઞા છે ગુરુ જે જે આજ્ઞા કરે તે શા માટે કરી ? તેના જે વિચાર કરે છે તેમા શિષ્યદશા પ્રમત્રી નથી, એમ અવમોઘવુ હાલ યુરોપમા બન્ને પક્ષોનું મહાભારત ચુક થાય છે તેમા લશ્કરના જનુરનો, સિપાઈઓને આજ્ઞાઓ કરે છે તે પ્રમાણે લડવેયાઓ પ્રવૃત્તિ નિવૃત્તિ કરે છે પરંતુ અમુક હુકમ શા માટે કર્યો ? અમુક હુકમ એકદમ કેમ કર્યો ? એના વિચારો કરવાની તેમની ફરજ નથી સિપાઈઓનો એ ધર્મ છે કે તેના મેન્ટા પતિઓ જેમ હુકમ કરે તે પ્રમાણે પ્રવર્તવું, તદ્વત્ શિષ્યોનો પણ એ ધર્મ છે કે ગુરુથી જે આજ્ઞા કરે તે પ્રમાણે પ્રવર્તવું આ માટે ગુરુએ આજ્ઞા કરી ? તેના વિચાર કરવાની શિષ્યને જરૂર રહેતી નથી ગુરુની આજ્ઞા તેજ પરમાત્માની આજ્ઞા એમ માનીને ગુરુની આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તવું જોઈએ. “ ગુરુ અને પ્રભુની આજ્ઞામા ફેર ત્યા મોટું અધેર ” ગુરુ અને પ્રભુ બક્તિમા ભેદ છે ત્યા ખેદ છે “ દેવ ગુરુ દોનો ખડે, કિસકું લાગુ પાય. પહેના નમુ ગુરુજીને, જેલો ધર્મ બનાય ” ગુરુની આજ્ઞામા મૃત્યુની પરવા પણ ને કરતો નથી અને જે ગુરુમા સર્વ સમર્પણપુરુષિથી વર્તે છે તે ગુરુના શિષ્ય બની શકે છે પોતાનું સર્વસ્વ ગુરુ છે એમ જેને નિશ્ચય થયો છે, તે ગુરુની આજ્ઞા પાળવામા વિચાર કરવાની તસ્દી લેતો નથી. ગુરુથી પોતાને જે બિન્ન માને છે તે ગુરુના હૃદયથી અબેદી બની ચકતો નથી ગુરુથી અભેદભાવ થયા વિના ગુરુ શિષ્ય નામ ધરાવવું બ્યર્થ છે જેનામા શુદ્ધપ્રેમ નથી તે ગુરુની આજ્ઞા પાળવામા વિચાર કરે છે ત્યા ગુરુની આજ્ઞાથી બિન્ન વિચાર છે ત્યા ગુરુના નામથી શિષ્ય તરીકે ઓળખાવવામાં કંઈ સાર નથી ગુરુનું હૃદય તેજ પોતાનું હૃદય, ગુરુની માન્યતા તેજ

પોતાની માન્યતા ડરથી ભિન્ન મનાવવાનું પૂજવાનું નથી ત્યાં શિષ્યપત્નિ સિદ્ધ થાય છે. ડરથી ભિન્ન પોતાની કીર્તિ, પૂજા, માન્યતા, મુખની આદતો જેવો ત્યાગ કરેલો છે તથા ગુરુના પોતાના નામરૂપ આત્મા સમાયો છે, તે ગુરુની આજ્ઞા પાળવામાં કોઈ ભાતનો વિચાર ક્યાં વિના સત પ્રતિ કરે છે એવા જાણના પ્રમાણે શિષ્યત્વા આત્મા વિના કોઈ ગુરુનો અત્યમજ્ઞતા વા શિષ્ય બની શકતો નથી આજ્ઞા વગરે સર્વનો શુદ્ધતા તપ ક્યાં વિના ગુરુની આજ્ઞા પાળવામાં ભેદભાવ રહે છે માટે જે અધિચારશ્રીય શુદ્ધતા છે એમ વર્તનમાં ગુરુ સદા સિદ્ધ કરી બતાવે છે તે ગુરુનો શિષ્ય બની શકે છે.

૨૬ ગુરુપરપરામર્તક

જે ગુરુપરપરામર્તક સદ્વિચારચારણો પ્રવર્તક છે તે શિષ્યપત્નિ અધિમતી બને છે, શિષ્ય ઘણા પૂરે ગુરુપરપરામર્તક સદ્વિચારણો અને સત ચારણો ગુરુગમ્યર્તક અનુભવ મેળવેલો જોઈએ ગુરુપરપરામર્તકમાં ગુરુ ભક્તિ બને ગુરુ શ્રદ્ધા તથા ગુરુ પૂજ્યતા હોય છે ગુરુ બક્ષની મહત્તાનો જેણે અનુભવ કર્યો હોય છે તે ગુરુપરપરામર્તક બને છે વિનયી-અદ્વાય મનુષ્યમાં ગુરુપરપરામર્તકત્વપ્રસૂ પ્રાપ્ત થાય છે માટે તે શિષ્ય થવાને લાયક બની શકે છે.

૨૬ ગુરુસ્વસર્વવૃત્તાવનિવેદક:

જે પોતાના ગુરુને પોતાના સર્વ વૃત્તાવર્તનું નિવેદન કરે છે તે શિષ્ય બની શકે છે બ્રહ્મકાલમાં જે જે વિચારો ક્યાં હોય તથા જે જે શુભાશુભ પ્રવૃત્તિઓ કરી હોય તે નિર્દોષપણે ગુરુને જણાવનાર હોય તથા વર્તમાનમાં જે જે વિચારો તથા પ્રવૃત્તિઓ કરાતી હોય તે ગુરુને જણાવનાર જે હોય, તે ગુરુનો ભક્ત-શિષ્ય બની શકવાને અધિકારી બને છે મનમાં જે જે વિચારો પ્રગટે તે ગુરુને જણાવનાર ચોખ્ખા શિષ્ય બની શકે છે. ડરની આત્મા દરેકજની પ્રવૃત્તિ કયવી જોઈએ ગુરુના હૃદયની સયે સ્વહૃદયને મેળવીને જે પ્રવર્તે છે તે હૃદયશિષ્ય બની શકે છે ગુરુને સ્વવૃત્તાવ નિવેદવાથી હૃદયની શુદ્ધિ થાય છે તથા જાણવાની શુદ્ધિ થાય છે આસુવી ગુરુને સ્વવૃત્તાવ કથવામાં હૃદય સંધેય છે ત્યાંસુધી હૃદયથી ગુરુનો શિષ્ય બનવાને કોઈ અધિકારી

બની શકતો નથી ગુરૂને હૃદય આપ્યા વિના ગુરૂનું હૃદય લેઈ શકાતું નથી ગુરૂનાપર પૂર્ણ વિશ્વાસ તથા પૂર્ણ પ્રેમ પ્રગટ્યા વિના કેદાં ગુરૂને સ્વદેહાત્મનું નિવેદન થતું નથી ગુરૂના આત્માથી અતઃ માત્ર પણ ભેદ રહે છે, ત્યાં સુધી ઉપરથી શિષ્ય નામ ધરાવ્યાથી કદાં કાયની સિદ્ધિ થતી નથી ગુરૂને સર્વ સ્વદેહાત્મ નિવેદ્યાથી પોતાના આત્માની શુદ્ધિ કરવાના ઉપાયોને તે સત્વર જણાવી દે છે, અને લાખો વાંઢોડો ભરે જે આત્માની શુદ્ધિ કરી શકાતી નથી તે એ- ભવમા અપમનમા આત્માની શુદ્ધિ કરી શકાય છે ગમે તેવા અશુભ વા નાભવિચારો કર્યા હોય તો પણ ગુરૂની આગળ નિવેદ્યા જોઈએ ગુરૂની આગળ દયતા જીભ ન પડે એવા ગુપ્ત કર્મો કર્યા હોય તે ગુરૂને નિવેદ્યા જોઈએ અને પાપકર્મનું પ્રાયશ્ચિત્ત લેઈને શુદ્ધ બનવું જોઈએ કે જેથી ગુરૂના હૃદયશિષ્ય બનવાનો અધિકાર પ્રાપ્ત કરી શકાય પૂર્વકાલીન શિષ્યો સ્વગુરૂની આજ્ઞા સ્વદેહાત્મને સ્પષ્ટત્વથી જ્ઞી દેના હતા તેથી તેઓ ગુરૂની કૃપા આસી મેળવવાને શક્તિમાન થતા હતા જેઓ ગુરૂથી પોતાના વિચારોને અને આચારોનો ભો ગમે છે, અને ગુરૂથી જ્ઞાનગી પ્રવૃત્તિઓ કરે છે તે ગુરૂના શિષ્ય વા ભક્ત બનવાને અવિચારી થતા નથી સર્વ સ્વદેહાત્મ નિવેદક ઉત્તમ મનુષ્ય શિષ્ય બનવા લાયક બને છે

૨૭ ગુરુસર્વસ્વાર્પણકારકઃ

ગુરૂને સર્વસ્વાર્પણ કરનાર સત્યશિષ્ય બની શકે છે ગુરૂ માટે શીર્ષ આપવું પડે તેમા જે જરા માત્ર અચમતો નથી તે ગુરૂને સર્વ અર્પણ કરવા સમર્થ થાય છે ઉપકારી ગુરૂનો બલો વાળવાને શિષ્ય કદાપિ શક્તિમાન થતો નથી પોતાની આમડીના જોડા શીવકાલીને ગુરૂને પહેરાવે અને કરોડો બવ સુધી ગુરૂની સેવા કરે તો પણ સમ્યક્ત્વપ્રદ ગુરૂનો ઉપકાર વાળવાને શિષ્ય શક્તિમાન થતો નથી એક પાણેલું નિમકકરમ ફતરે પણ પોતાના સ્વામીને માટે પ્રાણાર્પણ કરે છે તો શિષ્ય, ગુરૂને મનવાણી, કાય, ધન ગોઠેનો ભોગ આપે એમા કદાં આશ્ચર્ય નથી જેઓ ગુરૂના કરતાં મનન, વાણી, કાયાને મહાન ગણે છે તેઓ ગુરૂના ચરણમા શીર્ષ ઝુકાવાને લાયક મન્યા નથી ગુરૂ કરતાં જેને પોતાનું જીવ જીવે છે તે ખરી વખતે ગુરૂના નામને લગવે છે ગુરૂના માટે સર્વસમપણ કરનાર શિષ્ય ત્યાગી બની શકે છે તેમજ સત્યજ્ઞાની બની શકે છે ગુરૂની સેવા શક્તિમાન

જે મહાવીર શરીરગતિનો નાશ થાય તેની પણ જે પરવા કરતો નથી તે ગુરુ બક્ષા શિષ્ય બનીને અર્થ સમયમાં સિદ્ધ બુદ્ધ પદ્માત્મા બની શકે છે ગુરુની બક્ષિતમેવા માટે જે ગુરુની આશા પ્રમાણે વતવામાં જતુને પરપોટા સમાન ગણે ■ તે ગુરુનો બક્ષા શિષ્ય બની શકે છે કેટલાક શિષ્યો સ્વચ્છને એમ કહે કે " તમારા માટે મારા પ્રાણ આપવા તૈયાર છું તમારી સેવા માટે સર્વ ત્યાગ કરવા તૈયાર છું " આ પ્રમાણે મીઠું મીઠું તકાન્ન બાળ બોલ નારા તો શિષ્યોનો પાર આવતો નથી પરંતુ કહેણી પ્રમાણે રહેણીમાં મૂકીને સર્વ સ્વાર્થલ્પ કન્યાઓ તો વિગદા મળી શકે તેમ છે ઉપકાર પણ અપ કાર કન્યામાં સર્પની પેઠે દુઃખ દિયો કે જે ગેશ્યાળા જેવાઓ ગુરુનું મુળમાંથી ખેદી નાખનારા પ્રત્યનીશિષ્યોનો પાર આવી શકે તેમ નથી સુપાત્ર ઉત્તમ શિષ્યો પ્રાણાતે મૃતી હવ્થ આશય અને તેમની આશા વિગદા વતવા નથી તેઓ ગુરુના માટે સર્વસ્વનું અનલ દગ્ધા સઃ નૈપાર હોય છે સતી જી જેમ પતિની સાથે બન્ધા નળની અમાગની ચિતામાં પ્રવેશ કરે છે તેમ ઉત્તમ બક્ષા વા શિષ્ય, સ્વચ્છ માટે પ્રાણુદિ સર્વ વસ્તુઓનું અર્પણ મરનાર હોય છે સ્વચ્છદેવની બક્ષિતમાં તે બધું મૃત્યુ મમતા, સન્નમ, ખેડ, દુઃખ વગેરેને દિસાનમાં ગણતો નથી એવો ઉત્તમ શિષ્ય વા બધા શિષ્યમાં ઉચ્ચ દાય કરીને શિષ્યની ચોખ્ખતા પ્રતિપાદે છે

૩૮ શુરચિત્તાશયમવૃત્તિમાન્ ॥

શ્રી સદ્ગુરુના ચિત્તાના આશયોને અભિપ્રાયોને, અવુસરી જે પ્રવૃત્તિ કરે છે તે સુપાત્ર શિષ્ય બની શકે છે જે ગુરુના હૃદયની ઇચ્છાઓના અનુસારે ઉત્પાદયી અને આત્મબોધથી વર્તે છે તે શિષ્યની ચોખ્ખાને પામે છે ગુરુ કહે તેમ કરવું એ તો સામાન્ય શિષ્ય ધર્મ છે પરંતુ ગુરુના કૃપા વિના ગુરુના આશયોને સમગ્ર પ્રવૃત્તિ કરી ગુરુને પ્રસન્ન કરવા એ દક્ષ શિષ્યનું કર્તવ્ય છે ગુરુના પાયા સેવનાર ગુરુની બાહ્ય પ્રવૃત્તિઓને સમગ્ર જાણ છે અને તેમાં પ્રમાદનો ત્યાગ કરીને યાજણ બલવા બલવાની છૂટા વિના નિષ્કામપણે પ્રવૃત્તિ કરે છે ગુરુના આવરોને સમગ્ર દરેજ શિષ્ય પ્રવૃત્તિ કરે છે અને પોતાને ઉપ પડે તેના મનમાં દુઃખ પણ નિશ્ચય કરતો નથી ગુરુના ચિત્તાના આશયો પ્રમાણે પરોક્ષમાં અને પ્રત્યક્ષમાં વર્તે છે, અને ભવિષ્યમાં પણ વર્તે છે. ગુરુના આશય પ્રમાણે વતવામાં એવા, બક્ષિત મુક્તિ સર્વસ્વ માની સે છે રામના અસલ પ્રમાણે જેમ હનુમાન્ પ્રવત્તો હતો તેમ સુપાત્ર શિષ્ય શ્રી

સદ્ગુરૂના આશયોના અનુસારે વર્તે છે ગુરુ જોશવુ, ગુરૂની કાયાદિ પ્રવૃત્તિ વગેરે પરથી દક્ષ ચતુર શિષ્યો પોતાના ગુરૂના આશયો જાણી પ્રજ્ઞા, નિર્લસિ કરે છે ગુરૂના આશયોને જોયો કચ્છરી નાખના હોય વા ગુરૂના આશયોને જોયો ધિક્કારતા હોય એવા ગુણો આ વિશ્વમા અપ્પમુખા અવમોક્ષના જોયો ગુરૂના આશયોમા સ્વસત્ત્વ, સ્વપૂજ્યતા, સ્વકર્તૃત્વતા સમજે છે તેઓ ગુ ના આશયો પ્રમાણે પ્રજ્ઞા કરીને ગુરૂની આજ્ઞા પાળી શિષ્ય યોગ્યતાને પામે છે

૨૯ ગુર્વાંગવર્ધનમતિ:

ગુરૂની આજ્ઞા એજ ધર્મ છે એવી જોની જુદી કે તે શિષ્યપદો પ્રાપ્ત કરે છે ગુર્વાંગ એજ ધર્મ છે જે શિષ્યો ગુરૂની આજ્ઞાઓ ત્યાં કરીને ગમે તેવી મન માની ધર્મ પ્રવૃત્તિ કરે છે તેઓ નેટિયર ગુરૂ નપ જપ મયમ પાળતા છતાં પણ પરમાત્મપદને પ્રાપ્ત કરી શકતા નથી ગુર્વાંગમા ધર્મ છે એવો જોને દર નિશ્ચય થાય છે અને તે પ્રમાણે જે પ્રવૃત્તિ કરે છે તે શિષ્યધર્મનો ખાલક બને છે ગુરૂની આજ્ઞામા સર્વ ધર્મ ક્રમેના સમાવેશ થાય છે ગુરૂની આજ્ઞામા સર્વ ઇચ્છાઓનો જોણે લય કર્યો છે અને ગુર્વાંગ તેજ જોતુ જીવન બની ગયું છે તે શિષ્યપદને લાયક છે સધાવેશ સાધવાના કરતા તથા આકાશમા ઉડવાના કરતા ગુર્વાંગ પ્રમાણે પ્રવૃત્તિ કરવી એ મહા મુશ્કેલ છે જોયો ગુર્વાંગમા સ્વેચ્છાનિ ગાને છે, ગુર્વાંગમા મુખ્તિ માને તેઓ શિષ્ય પદને લાયક બને છે તેવા શિષ્યોની જોવી દન્નતિ થાય છે, તેવી આજ્ઞાઓની કદાપિ ચતી નથી ગુર્વાંગધર્મમતિવાળા જોને મુક્તિની પ્રાપ્તિ માટે અન્ય કશું કંઈ કરવું બાકી રહેતું નથી ગુરૂની કૃપાથી જોયોની શુદ્ધ જુદિ થઇ હોય છે તેઓ ગુર્વાંગનેજ ધર્મ માની શિષ્ય ધર્મને અદા કરે છે અને સુપાત્ર શિષ્ય પદથી વિભૂષિત થાય છે

૩૦ ગુરુબ્રહ્મભાવધારક:

જે ગુરૂમા બ્રહ્મભાવ, આત્મભાવ, પરમાત્મભાવ ધારે છે તે ગુ ના સુપાત્ર શિષ્ય બની શકે છે ગુરૂમા બ્રહ્મભાવ ધાર્યા વિના પૂર્ણ બ્રહ્મ તો નિષ્ઠા ચતી નથી વસ્તુતઃ વિચારીએ તો ગુરૂનો આત્મા તેજ બ્રહ્મ છે, આ શિષ્ય તે બ્રહ્મની જ ઉપાસના કરે છે ગુરૂના દસીરને તથા તેમની વાણીને પણ ગુરૂના આત્માનો પોંડે જે ઉપચારથી બ્રહ્મ માને છે, તે ગુરૂને ઉપામક

જિન્ન બની રહે છે અને આત્માનુષ્ઠાન અવિનાશી અમર નિ-
 તનો જે દલા બને છે તે શુદ્ધ પરમાત્મ સ્વરૂપનો દલા બને છે
 મન વણીધાગક એવ. ૩૩૩૫ બ્રહ્મવક્ત્રની ઉપાસના કરનાં આ તિ-
 અન્ય કાંઈ મનુષ્ય ઉપાસના નથી ૩૩૩૬ બ્રહ્મની ઉપાસના વિના ૩૩૩૭
 ૫ માત્રાનો સાક્ષાત્કાર કરી તમને નથી નિગમર ખલ કમ્પા રૂ-
 આમર શુદ્ધવક્ત્રની ઉપાસના, સેવા અગ્નિથી શિષ્યોને, બ્રહ્મોને નમ-
 સાન મને છે સ્થાપનામા દેવ ૩૩૩૮ શુદ્ધિ ધ્યાન કરી તેમને માનવાથી,
 વાથી ઉપાસવાથી આત્મગુણ ધ્યાન છે તે શુદ્ધવક્ત્રની ઉપાસના,
 ભક્તિ મનાથી શિષ્ય વક્ત્રસ્વરૂપ બને એમા કમ્પ આશ્ચર્ય નથી ૩
 સામે તત્ત્વીનતા યતા પરમમથ્ય મુખે સાક્ષાત્કાર થયા વિના સ્વેતો
 ૩૩૩૯ ૩૩૪૦ નિશ્ચયમનુ ૫ શિષ્ય ૫૫૬ પ્રનિદાને પામે છે

૩૩ “શુર્વાર્ત્તમેકયયોગી”

શ્રી ૩ ના આત્માની અને રનાત્માની એકતાને જે યોગ સાધે છે તે
 શિષ્યને ના અધિકારી કરે છે ૩૩૪૧ આત્માની સાથે ચોતાનું એકય કરીને
 જે કલબ મૂર્તિ તે કરે છે તે શિષ્ય પામ્ય છે અને તે પ્રમાણે બની શિષ્ય યોગ
 સંદેશા અભેદતા એકતા અનુભવનાર અને તે પ્રમાણે બની શિષ્ય યોગ
 કલબોને કરનાર શિષ્ય સર્વકર્મબંધનોથી મુક્ત થાય છે જે મન, વાણી,
 કાયાથી શુદ્ધી સેવા કરે છે, અને શુદ્ધી હૃદયમા રાખી સર્વ યોગ્યદ્રવ્ય
 તિયોને કરે છે તે શુદ્ધિમયોને શુર્વાર્ત્તમેકયયોગી બનીને મુખાત્ર શિષ્યની
 ગુણમા ગણાય છે અને આત્માની સાથે અભેદભાવ થયા વિના
 શુદ્ધી હૃદયનું ગાન પ્રાપ્ત કરી શકાતું નથી, માટે શુદ્ધી સાથે તત્ત્વ બનીને
 એકય યોગી બનવું જોઈએ

૩૪ શુદ્ધહૃદયસાધનાધારક

શુદ્ધી સાથે અભેદભાવે એકયભાવ કરનાર શુદ્ધી હૃદયમા સ્વમક્તિ
 બને ઉતારને ૩૩૪૨ ઉપદેશ નિત્ય પશુ શુદ્ધવક્ત્રના આત્માની સાથે શિષ્યની એકતા-
 સમાધિમને પ્રાપ્ત કરી રહે છે ૩૩૪૩ આત્માની સાથે શિષ્યની એકતા-
 તત્ત્વીનતા યતા શુદ્ધી વાણીથી શિષ્યને છે તે સ્વમેવ જાણી રહે છે
 ૩૩૪૪ હૃદયની સાથે એકયભાવ ધારતા શુદ્ધી સાથે તત્ત્વ બની

માધિના માર્ગો સ્વયમેવ ખુલ્લા થાય છે શિષ્યભક્તિમા ગુરુહૃદયજ્ઞાન આકર્ષવાની શક્તિ છે ભક્તિ એ બોહયુગળના જેવી છે ગુરુના હૃદયનું જ્ઞાન ધામા પ્રેમભક્તિની અત્યંત જરૂર છે ગુરુચ્છા પર શુદ્ધપ્રેમ શ્રદ્ધાથી તન્મ ભાવ થાય છે, ત્યારે શિષ્યની આમળ ગુરુના હૃદયના દાર ખુલા થઈ જાય છે અને તેથી ગુરુના હૃદયના સર્વાનુભવો તે શિષ્ય પ્રાપ્ત કરી શકે છે વાચાલતામા, વિદ્વતામા, વફૂતતામા, પર મન રજન કરવામા જેવું થેત છે તે ગુરુના હૃદયનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવા શક્તિમાન થતો નથી ગુરુનેજ સર્વસ્વ માની સેવા, ભક્તિ અને ઐક્યભાવ કરીને ગુરુના હૃદયના જ્ઞાનને જે પ્રાપ્ત કરે છે તે જ્ઞાનથી મુક્ત થાય છે એમ જાણવું

૩૩ રત્નત્રયીસાધનઃ

જે શુર્વાત્મિક યોગી ખની ગુરુ હૃદય જ્ઞાનધારક બને છે તે રત્નત્રયીના સાધક બને છે ગુરુને સર્વ સમર્પણ કર્યાથી ગુરુ ચિત્તાચય જાણવાની શક્તિ મળે છે શુર્વાત્માની સાથે ઐક્યયોગી જે બને છે તે ગુરુના હૃદયનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરે છે એટલે તેનામા જ્ઞાન, દર્શન ચારિત્ર સાધવાની શક્તિ પ્રકટે છે. દર્શનજ્ઞાનચારિત્રાણિ મોક્ષમાર્ગ રત્નત્રયીનો સાધક મનુષ્ય ગુરુની સેવા માટે પ્રવૃત્તિ કરે છે જે ગુરુની સેવા શુદ્ધભાવથી કરે છે તે રત્નત્રયીનો સાધક બને છે ગુરુમા જ્ઞાન દર્શન અને ચારિત્ર રત્નત્રયી છે ગુરુમા બને રત્નત્રયીમા અભેદ છે તેમજ શિષ્યાત્માની સાથે રત્નત્રયીનો અભેદ છે પ્રેમ જાણી તેની સાધના કરે છે તે શિષ્ય પદ લાયક બને છે

૩૪ ગુરુચિચારાચારમૂર્તિઃ

ગુરુના અનન્ત વિચારો છે ગુરુમા અનન્ત જ્ઞાન છે પરંતુ ગુરુમા કામાના આચાર તો એકદેશીય હોય છે વાણીદ્વારા વચનો પણ એકી વખતે સર્વને બોધતા નથી સર્વવિચારો એકી વખતે આચરી શકાતા નથી ક્રમેક્રમે આચરી શકાય છે માટે એકદેશીય આચારો કહેવામા આવ્યા છે ગુરુનું આત્મજ્ઞાન, ગુરુના માનસિક વિચારો અને ગુરુના આચારની મૂર્તિ રૂપ જે શિષ્ય થાય છે તે સુખાત્ર ઉત્તમ શિષ્ય ગણાય છે દ્રવ્ય દેન દાસ માવે ગુરુના વિચારોની અને આચારોની સાથે શિષ્યના વિચારો પણ અનુ-પપચે રૂપાં કરે છે તે અને જે ગુરુના વિચારોનું અને આચારોનું અનુ-

કરણ કરી ગુરને અનુસરે છે તે ગુરનો શિષ્ય બની શકે છે અનન્ત ગુર હોય છે તેમના સહવિચારોની સત્યચારોની મૂર્તિરૂપ જે બને છે તે બક્ષા શિષ્ય ગણાય છે ગુરના વિચારોમા જે ગુરને દેખે છે, જાનને-ઉપદેશને જે ગુર માને છે તથા ગુરનિર્દિષ્ટ પ્રકૃતિને જે ગુરને દેખે છે, પૂજે છે તે ગુર વિચારાચાર મૂર્તિ બની શકે છે ગુર વિચારોથી અને ગુરનિર્દિષ્ટ આચારોથી જે વિરૂદ્ધપણી તે ગુર નામનો શિષ્ય ગણ્યુતો હોય તો પણ વસ્તુતઃ તે શિષ્ય નથી તે નામનો શિષ્ય છે ગુરના ઉપદિષ્ટ વિચારોમા અને ગુરનિર્દિષ્ટ આચારોમા પ્રકૃતિયોમા સાપેક્ષતાએ અત્યંત મહત્વ રહ્યું છે એમ જે બહુ બલ કરે છે તે ગુરનો બક્ષા-શિષ્ય-ઉપાસક બની શકે છે ગુરએ શિષ્યોને તેઓના અધિકાર પ્રમાણે જે જે વિચારો-ઉપદેશો, સિદ્ધાંતો અને સત્યચારો-પ્રકૃતિયો દર્શાવી હોય તે તે વિચારોની અને આચારોની-પ્રકૃતિયોની જે મૂર્તિ રૂપ બને છે તે સત્ય શિષ્ય બક્ષા બની શકે છે શ્રીસદગુરનો દેહ છતાં પણ વા નહિ છતાં પણ ગુરએ જે જે ઉપદેશો આપ્યા હોય જે જે જ્ઞાન આપ્યું હોય તથા જે જે કાર્યો દર્શાવ્યા હોય તેઓને જે વર્તમાનમા તથા ગુરના અમાલે બનિષ્યમા પણ જે સેવે છે તે ગુરનો બક્ષા-શિષ્ય-ઉપાસક બની શિષ્યની ફરજ બાંધ કરી શકે છે

૩૬ સર્વનયસાપેક્ષજ્ઞાનવાન્

જે મનુષ્યો શ્રી સદગુરના ઉપદેશો વિચારો આચારોની મૂર્તિરૂપ બને છે તેઓમાં સર્વનયસાપેક્ષજ્ઞાનનો પ્રકાશ થાય છે વિશ્વમા અનેક જ્ઞાન દૃષ્ટિયો હોય અને અસખ્ય દૃષ્ટિયોરૂપ અસખ્યબળોની અપેક્ષારૂપ જ્ઞાનથી સર્વ પ્રકારના વિચારોની પરત્વે અનિરોધીપણે સત્ય ગ્રહાય છે અને કદાચરૂપ મિથ્યાસુકિનો નાશ થાય છે તેથી અનન્તજ્ઞાનરૂપવર્ણલદૃષ્ટિમા સર્વ દૃષ્ટિજ્ઞાન સમાવાની શક્તિ પ્રગટે છે એવી દૃષ્ટિને અનેકાન્તદૃષ્ટિ-અનેકાન્ત માર્ગ-અનેકાન્તજ્ઞાન કથવામા આવે છે સર્વનયસાપેક્ષજ્ઞાન પ્રાપ્ત થવાથી ધર્મશાસ્ત્રોમાં પ્રગટતા અને નિરોધી સભે છે અને મિથ્યાજ્ઞાન તથા રાગ દેવોનાં પણ ઉપદ્રવ થાય છે સદગુર સર્વનયોની અપેક્ષાએ સર્વધર્મ દેવોનાં સમન્વરીને શિષ્યને સાપેક્ષજ્ઞાન સમર્પે છે ત્યારે શિષ્યમા ધમની રોગિની પ્રગટે છે

૩૬ સિદ્ધાન્તસ્વાધ્યાયાવિરતઃ

સિદ્ધાન્તોમા રસિકજન સ્વાધ્યાયમા આનદ માને છે સિદ્ધાન્તના સ્વાધ્યાયથી ગુરૂજનો સાથે કેવી રીતે વર્તવું તેનો સમ્યક્પ્રકારે શિષ્ય જાણે છે, તેથી તે ગુરૂજનોના પદ કમળને પૂજે છે, તથાવિધ પ્રકારે આચરણ કરવાથી ગુરૂજનો, સિદ્ધાન્તસ્વાધ્યાયરસિકજનપ્રત્યે દુષ્ટમાન થાય છે તે મનુષ્ય સદાકાળ શિષ્યવૃત્તિ ધારણ કરી અન્તે ગુરૂપદને પામે છે સિદ્ધાન્તરસિકજન ગુરૂચરણ રજતુ સેવન કરીને સ્વસત્તાથી આત્મવીર્ય સ્ફેરવી કેવલ્યદશાને પ્રાપ્ત કરે છે, સિદ્ધાન્તના સ્વાધ્યાય અવલુ-મનનથી ચાર ગતિના જન્મ, મરણાદિ અનેક દુખો સત્વર નાશ પામે છે ભવભીરૂશિષ્યોએ નિયમિત સ્વચારિત્ર પાલક બની યોગ્યતાએ સિદ્ધાન્ત અવલુ મનન તથા સ્વાધ્યાય વાચન મનન કરવું તેજ યોગ્ય છે સિદ્ધાન્ત અવલુ તથા સ્વાધ્યાય તે ગુરૂગમ વિના કાયા સૌમલ બક્ષણુ સમાન છે કારણ જેમ કાચો સૌમન યોગ્યતા સિવાય કોઈ મનુષ્ય ખાય તો તેને અનેક કષ્ટો સહન કરવા પડે છે તેમ સિદ્ધાન્તના સ્વાધ્યાય તથા અવલુ કરનાર યોગ્યતાને પામેસો હોય તોજ સ્વપર જન્મમરણાદિક દુખોનો નાશ કર્તા થાય છે, અને અયોગ્યતાએ તેથી વિપ-ર્યય બાસ થાય છે માટે ગુરૂજનોના ચરણોપાસક બની શિષ્યવૃત્તિ ધારણ કરી અનુતા ભાગીને સ્વકાર્યમા દક્ષતા રાખવી. હેય, રોય, ઉપાદેય વગેરે સિદ્ધાન્ત રસિકશિષ્ય જ જણી શકે છે સ્વચરિત્ર પાનક સિદ્ધાન્ત રસિકજન શિષ્યપણાને લાયક હોય છે

૩૭ શુદ્ધાત્મરસિકઃ

શુદ્ધાત્મરસિક મનુષ્ય બાહ્ય વસ્તુને પોતાની કરીને માનતો નથી હમેશા ઉચ્ચ દશાની પ્રાપ્તિ માટે શુદ્ધ અધ્યવસાયને ધારણ કરે છે આત્મ દશા ખીલ્યાથી તેને પર વસ્તુમા જરા માત્ર મોહ થતો નથી આત્મા અને પ્રહમન ભિન્ન છે તેનો તેને અનુભવ થાય છે શુદ્ધાત્મરસિકશિષ્ય પોતાને અનેક કષ્ટો પડતા પણ શિષ્યવૃત્તિનો ત્યાગ કરતો નથી શુદ્ધાત્મરસિક શિષ્ય નિષ્કામભાવથી કર્તવ્ય કાર્યોને કરતો છતાં અલિપ્ત રહે છે આત્માના શુદ્ધ ગુણોનો જે રસિક બને છે તે આદ્યસિદ્ધિ અને નવનિધિથી પણ લોભાયા વિના શિષ્ય યોગ્ય કર્તવ્ય કાર્યોને કરે છે પ્રતિષ્ઠા, કીર્તિ, પદવી, બાહ્ય વૈભવોની તે સ્પૃહા રાખતો નથી શુદ્ધબ્રહ્મમા રસિક થઈને તે શિષ્યની સાધ્ય દશા પ્રાપ્ત કરી પગ્મ સુખી બને છે

૬૮ ધર્મપ્રવર્ધકવિચારાચારકુશલઃ

શુરના વિચારાચારની મુતિ જાની ને સિદ્ધાંતોનો અભ્યાસ કરે છે અને શુરના હૃદયનુ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરે છે તે ધર્મ પ્રવર્ધક ને ને વિચારો અને આચારો-ક્રમો પ્રવૃત્તિયો છે તેમાં કુશળ થાય છે ધર્મ પ્રવર્ધક વિચારાચારના સ્ત્રોતકાલાનુસારે પરિવર્તનો થયા કરે છે શુર પ્રવર્ધિત ધર્મની વૃદ્ધિ થાય એવા વિચારોને અને આચારોને કરવામાં-કરાવવામાં અને પ્રવર્તાવવામાં ને કુશળ બને છે તે શુરનો ધર્મપ્રવર્ધક શિષ્ય બને છે સમગ્ર વિશ્વજીવોને શાન્તિ મળે અને સર્વ જીવોની ઉન્નતિ થાય એવા ધર્મની વૃદ્ધિના વિચારોમાં અને આચારોમાં દક્ષત્વ પ્રાપ્ત કર્યા સિવાય શુર પદપર બેસી ધર્મ પ્રવર્ધક પ્રવૃત્તિ કરવાનો શિષ્યને અધિકાર મળી શકતો નથી શુરના હૃદયનો પરિપૂર્ણ અનુભવ કર્યાથી ધર્મ વર્ધક વિચારાચારો ને ને હોય ■ તે જાણી શકાય છે અને તે આચારી શકાય છે ઇતિગ્રંથકાલથી અને આપત્તિકાલથી ધર્મ વૃદ્ધિ કરવાના વિચારોને અને આચારોને સ્ત્રોતમાનુસારે સેવવાની કુશલતા પ્રાપ્ત કરવાની જરૂર છે ધર્મપ્રવર્ધક વિચારાચારને ને આરે બાજુએથી જાણે છે તે શિષ્યપદનો અધિકારી જાની શકે છે, ધર્મપ્રવર્ધકવિચારાચાર શિષ્યજ સ્વશુરના ધર્મની વૃદ્ધિ કરી તેમના વિચારોને અને આચારોને ત્રિશ્વમાં જીવતા રાખી શકે છે શુરની પાછળ શુરના સહવિચારો અને સહાચારોજ શુરરૂપે રહીને વિશ્વજીવોનું દયાધાર કરી શકે છે આટલે ઉપસૂંકત સુત્ર બાવાઈમય ને શિષ્ય બને તે શુરનો ધર્મવર્ધક થોડા શિષ્ય થઈ શકે છે

૬૯ સર્વધર્મસિદ્ધાન્તવિદ્ ॥

ઉપરના સુત્રમાં ધર્મ પ્રવર્ધક વિચારાચાર કુશલ એવા શિષ્યનું સ્વરૂપ દર્શાવ્યું પરંતુ તે સર્વ ધર્મના સિદ્ધાંતોનો અનુભવ કર્યાવિના પ્રાપ્ત થઈ શકતું નથી આટે સર્વ ધર્મના સિદ્ધાંતોને ને જાણે છે તે શિષ્ય થઈ શકે છે એમ અત્ર દર્શાવ્યું છે ત્રિશ્વમાં પ્રવર્તિત સર્વ ધર્મના મૂળ સિદ્ધાંતોનું સ્વરૂપ અનુભવ્યાથી તથા સર્વ ધર્મોની વૃદ્ધિના હેતુઓનો અનુભવ કર્યાથી ધર્મપ્રવર્ધકવિચારાચારોની કુશલતા પ્રાપ્ત થઈ શકે છે સર્વ ધર્મના સિદ્ધાંતોની માન્યતા એને સાપેક્ષપણે સમજનાર તથા પર્તમાનકાલમાં ધર્મ પ્રવર્ધક માન્યતાઓને તથા પ્રવૃત્તિઓને સાપેક્ષપણે સમજનાર શિષ્ય ધર્મની અને ધર્મજ્ઞાની વૃદ્ધિ કરી શકે છે નિષ્પિપૂર્વક શુર હોય દીક્ષા મંદીને સર્વ ધર્મસિદ્ધાંતઘાતા

બનીને જે ગુરૂના વિશ્વરાચારી ભૂતિ બને છે તે અને ગુરૂના શરીરના વિરહે ગુરૂ દશાને પ્રાપ્ત કરી શકે છે ગુરૂ છતાં શિષ્યત્વ દશા રહે છે અને પશ્ચાત્ ગુરૂ શરીર વિરહે સર્વ ધર્મ સિદ્ધાન્તો યાતા, ધર્મ પ્રવર્ધક વિશ્વ રાચાર કુશળ બની ગુરૂનો ધર્મ પ્રવર્તાવી ગુરૂ બની શકે છે.

૪૦ ધર્મોન્નતિકારકઃ ॥

ધર્મપ્રવર્ધકવિશ્વરાચારકુશલ અને સર્વધર્મસિદ્ધાન્તવિદ્ જે હોય છે તે શિષ્યપદનો પૂર્વ અધિકારી બને છે અને ધર્મોન્નતિકારક બને છે ગુરૂનો ભક્ત કૃપાપાત્ર શિષ્ય ધર્મોન્નતિમારક બની શકે છે જે ગુરૂના સર્વ વિચારોના અનુસારે ધર્મોન્નતિકારક બને છે તે શિષ્યને ધન્યનાદથી ગુરૂ વધાવે છે ગુરૂકુલવાસમા રહેનાર અને ગુરૂવિનય મેનામા લીન બનેલ તથા સર્વધર્મસિદ્ધાન્તવિદ્ શિષ્ય, દ્રવ્ય દ્વેષકાલ બાવાનુસારે ધર્મોન્નતિકારક બપાયોને પ્રવર્તવે છે તેથી તે બ્રહ્મા ત્યા ધર્મોન્નતિકારક બની ધર્મ રક્ષા બની શકે ૭ ધર્મોન્નતિમારક શિષ્યથી વિશ્વજનોને અત્યવ લાભ પ્રાપ્ત થાય છે ધર્મની હેતના થાય ના નુનતા થાય એવું કૃત્ય તે પ્રાણાતે કરેલો નથી તથા કરાવતો નથી.

૪૧ સર્વધર્મસત્યસારગ્રાહકઃ

વિશ્વવર્તિસર્વધર્મોમા જેજેસત્યસાર છે તે સર્વજીવીગ્રંથ પ્રતિપાદિત વેદ વચનો છે એમ જાણી સર્વ ધર્મના સત્યસારને જે મહત્ત્વ કરે છે તે સત્યચાની શિષ્ય બની શકે છે સર્વ ધર્મોમા પશુપાત્ર વિનાની દૃષ્ટિએ દેખનામા આવે તો સત્યસાર કંઈ કંઈ ને કંઈ હોય છે, તેનો અપનાવ જે કરેલો નથી તે શિષ્યની યોગ્યતાને પ્રાપ્ત કરે છે આ વિશ્વમા જ્યા ત્યા સત્ય ધણું છે એમ વીતરાગ સર્વગરેવ પ્રરૂપે છે સત્યના અશો વિના કોઈ ધર્મ વિશ્વમા જીવી શકતો નથી હિંસા મિથ્યામાન્યતા વગેરે અસત્યો પણ હોય છે પરંતુ ઉત્તમ શિષ્ય હસેની દૃષ્ટિ 'ધ્યાત્મ' કરીને અસત્યધર્મને મૂકી ગુરૂગમ પૂર્વક સત્યને મહે છે જગન્મનમા સત્ય અધ્યાધિત રહે છે સ્વાદ્યા દૃષ્ટિ યાને અનેમન્તદૃષ્ટિ પ્રાપ્ત થાય છે તો અનેન્યોની સાપેક્ષતાએ સર્વધર્મ માથી સત્ય મહી સમાય છે સર્વધર્મસત્યસારમાહક પોતાના ગુરૂનો મહિમા વધારી શકે છે અને તે વિશ્વજનોને અધ્યક્ષમાથી (મિથ્યાત્વમાથી)

કૃતિના, યુદ્ધ, ધાર્મ્યો વગેરેનો નાશ થાય છે વિશ્વમાં રાજ્યસત્તાથી જે શાંતિ થતી નથી તે ધર્મસત્તાથી થાય છે આત્મધર્મશુદ્ધિઅલ્પરૂપનું જ્ઞાન કરીને જે અન્યમનુષ્યોને ઉપદેશ આપે છે તે વિશ્વની વા દેશની ઉન્નતિનો પ્રચારક બની યુદ્ધનું નામ દીધાવનાર શિષ્ય બને છે

૪૬ ધર્મકર્મરક્ષક

વિશ્વમાં સત્યધર્મકર્મનો જે રક્ષક બને છે તે સત્યશિષ્ય બની શકે છે ૫ ની રક્ષા, યુગના સંસ્થાઓની રક્ષા અને ગરબે બનાવેલ ધર્મોચ્ચારોની મા ભાટે જે પ્રતિપક્ષીઓનો નિમલ છે જે તે ધર્મકર્મનો રક્ષક બને છે શ્રી સદ્ગુરુના પ્રતિપક્ષીઓ ધર્મકર્મનું ખડન કરવાની જે જે એટાઓ કરતા હોય તેના સામા ઉપાયો લેધને જે ધર્મકર્મની રક્ષા કરે છે, તે ગુરુનો ભક્ત, શિષ્ય, ઉપાસક બને છે આ વિશ્વમાં સદ્વિચારપ્રચારક, સત્યધર્મપ્રચારકગુરુના પ્રતિપક્ષીઓ હોય છે પગમાત્રાના પણ પ્રતિપક્ષીઓ નિન્દકો હોય છે, તો ગુરુના અને ગુરુએ પ્રદર્શિત ધર્મકર્મના પ્રતિપક્ષીઓ હોય તેમાં કંઈ આશ્ચર્ય નથી માટે ગુરુએ જે જે ધર્મકર્મો દર્શાવ્યા હોય તેમ રચાવન ક્યાં હોય તેના જે અનેક યુક્તિપ્રયુક્તિથી આપતકાળમાં પણ રક્ષક બને છે તે ગુરુનો ભક્ત, શિષ્ય, ઉપાસક બનીને પરમાત્મપદને પ્રાપ્ત કરે છે ગુરુની પામે ગુરુમનુષ્યક શિષ્યદીક્ષા મળીને જે ગુરુ વા અગ્રમધર્મકર્મ રક્ષણના ઉપાયોને જાણે છે, અને ગુરુનો આશીર્વાદ પ્રાપ્ત કરે છે તે ધર્મકર્મરક્ષક બને છે હજારો લાખો વિરોધીઓને પણ ધર્મકર્મનો નાશ કરતા તે અટકાવે છે ગુરુમત્રથી જે ગુરુની આરાધના કરે છે તેનામાં ગુપ્ત રીતે તે અનૌકિંચક્રિયોનો પ્રકાશ થાય છે ગુરુમત્રથી જે ગુરુની આરાધના કરનારાઓને ગુપ્તરીતે એ દેવતાઓ સાહાય્ય કરે છે તેનું વર્ણન કોઈ રીતે થઈ શકે તેમ નથી પ્રસંગોપાત્ત આ પ્રમાણે કથવામાં આવ્યું. હવે સાર કથ્ય એ છે કે ઉપયુક્તભાગોવડે તથા અન્યઅક્તિદ્વારા પ્રખટ થતા અનેકભાગોવડે જે ગુરુકનમ ધર્મનું રક્ષણ કરે છે તે ઉત્તમધર્મકર્મ રક્ષકશિષ્ય બની શકે છે

૪૬ સર્વજ્ઞબ્રહ્માવનાભાવકઃ ॥

જે સર્વજ્ઞ બ્રહ્માવના માને આત્મભાવના બાવનાર છે તે ઉત્તમ શિષ્ય

પ્રકાશમા લાવી શકે છે સર્વધર્મસત્યમાદક દષ્ટિમાનુ શિષ્ય, પ્રતિપાદનશૈલીથી વિશ્વજનોને સત્યધર્મ શિષ્યવે છે અને મડનમૈત્રીનો ખાસ અપવાદ ન્યાય ત્યા ધારણ કરે છે

૪૨ સર્વશુભશક્તિવિકાસક

૩૨ગમ્યાન ગ્રહીને તથા સર્વધર્મસત્યસાગને અપેક્ષાએ ગ્રહીને વિશ્વવર્તિધર્મસર્વશુભશક્તિયોનો વિકાસ કરે છે તે ઉત્તમ શિષ્યની યોગ્યતા ને પ્રાપ્ત કરે છે ધર્મોર્થે સર્વ શુભશક્તિયોનો અનેક ઉપાયોવડે ને વિકાસ કરે છે તે ધર્મોન્નતિ કરી શકે છે અક્રમ્યધર્મપૂર્વક જૈનાચાર્યમીતાથ ગુરુ કૃતમા વાસ કરીને ને સર્વશુભશક્તિયોને ખીસવે છે તે ધર્મનો વિસ્તાર ખરવા શક્તિમાનુ થાય છે ને દુર્બલનોના સામુ દેખતો નથી અને જૈના હોડાહોડામા ૩૨મેમ વ્યાપી ગયો હોય છે તે સર્વશુભશક્તિયોનો વિભાસ કરે છે યોગ, મત્ર, તત્ર યત્રથી સર્વ શુભશક્તિયોનો વિકાસ કર્યાથી હજારો લાખો મનુષ્યોને ધર્મમાર્ગે આપવી સમય છે આ વિશ્વમા 'જેની શક્તિ તેની ભક્તિ' એ ન્યાય છે માટે સર્વ શુભશક્તિયોને ખીસવ્યા વિના ધર્મનો પ્રચાર કરી શકતો નથી ગુરુપાવતશિષ્ય, સર્વ શુભશક્તિયોનો વિકાસ કરી શકે ॥ અને સર્વ વિશ્વમા શિષ્ય ધર્મથી શોભી રહે છે ગુરુને પ્રભુભાવે આરાધનારમા સર્વ શુભ શક્તિયોનો વિકાસ થાય છે

૪૩ વિશ્વદેશશુભોન્નતિમચારક.

જે વિશ્વ અને દેશની શુભોન્નતિનો પ્રચારક થાય છે તે સત્યશિષ્ય પાનનાને પામે ॥ ભાષાકેળવણી સાહિત્યકેળવણી સર્વવર્ણોન્નતિકારક કેળવણી, સુધારક પ્રવૃત્તિ હત્યાદિ સર્વ પ્રકારનુ જે જ્ઞાન મેળવે છે તે વિશ્વભક્ત અને દેશભક્ત ખનીને વિશ્વની તથા દેશની શુભોન્નતિ કરવા સમર્થ થાય છે વિશ્વની અને દેશની શુભોન્નતિમા કુકુષોન્નતિ, સમ્યજ્ઞોન્નતિ, સર્વવર્ણ ધર્મોન્નતિ હત્યાદિ સર્વ પ્રકારની ઉન્નતિયોનો સમાવેશ થાય છે વિશ્વવર્તિ સર્વજીવોની વ્યાવહારિકોન્નતિ પ્રચારવાથી તેઓને આત્મધર્મ તરફ આકર્ષી સમય છે જહા યાને આત્મચાનેદપ્તેશ દેવાથી અને તેને પ્રાપ્તિ કરાવી આપ વાથી પ્રત્યેક મનુષ્ય પોતપોતાનો ઉદ્ધાર કરી સુખી અને ॥ અને તેથી સર્વ મનુષ્યો એ પ્રમાણે પોતપોતાનો ઉદ્ધાર કરી સુખી બનવાથી મારામારી,

કશેશ, સુંદ, પાપકર્મો વગેરેનો નાશ થાય છે વિશ્વમાં સત્યસત્તાથી જે શાંતિ થતી નથી તે ધર્મસત્તાથી થાય છે આત્મધર્મશુદ્ધમહાસ્વરૂપનું જ્ઞાન કરીને જે અન્યમનુષ્યોને ઉપદેશ આપે છે તે વિશ્વની વા દેશની ઉન્નતિનો પ્રયાગ્ક બની શુરુ નામ દીપાન્નાર ગિય બને છે

૪૪ ઝર્મકર્મરક્ષકઃ

વિશ્વમાં સત્યધર્મકર્મનો જે રક્ષક બને છે તે સત્યશિવ બની શકે છે તેની ગ્લા, શુદ્ધ સંનિયતોની રક્ષા બને શુદ્ધ બતાવેલ ધર્મશાસ્ત્રોની ગ્લા માટે જે પ્રતિપક્ષીઓનો નિમદ્ધ કહે છે તે ધર્મકર્મનો રક્ષક બને છે શ્રી સદ્ગુરુના પ્રતિપક્ષીઓ ધર્મકર્મનું ખડન કરાવીને જે જે ચેટાઓ કરતા હોય તેના સામા ઉપાયો લેખે જે ધર્મકર્મની રક્ષા કરે છે, તે ગુરુનો ભક્ત, શિષ્ય, ઉપાસક બને છે આ વિશ્વમાં સદ્વિચારપ્રયાગ્ક, સત્યધર્મપ્રચારકગુરુના પ્રતિપક્ષીઓ હોય છે પરમાત્માના પણ પ્રતિપક્ષીઓ નિન્દકો હોય છે, તે ગુરુના અને ગુરુએ પ્રવર્ણિત ધર્મકર્મના પ્રતિપક્ષીઓ હોય તેમાં કંઈ આશ્ચર્ય નથી માટે ગુરુએ જે જે ધર્મકર્મો દર્શાવ્યા હોય તે સ્થાપન કર્યા હોય તેનો જે અનેક યુક્તિપ્રયુક્તિથી આપતકાળમાં પણ રક્ષક બને છે તે ગુરુનો ભક્ત, શિષ્ય, ઉપાસક બનીને પરમાત્મપદને પ્રાપ્ત કરે છે ગુરુની પાસે ગુરુમંત્રપૂર્વક શિષ્યદીક્ષા મળીને જે ગુરુ વા અગ્રધર્મકર્મ રક્ષાનું ઉપાયોને જાણે છે, અને ગુરુનો આશીર્વાદ પ્રાપ્ત કરે છે તે ધર્મકર્મરક્ષક બને છે હજારો લાખો વિરોધીઓને પણ ધર્મકર્મનો નાશ કરતા તે અટકાવે છે ગુરુમંત્રથી જે ગુરુની આરાધના કરે છે તેનામાં ગુપ્ત રીતે તે અનૌકિચક્રિયોનો પ્રકાશ થાય છે ગુરુમંત્રથી જે ગુરુની આરાધના કરનારાઓને ગુપ્તરીતે એ દેવતાઓ સાહાય્ય કરે છે તેનું વર્ણન કોઈ રીતે થઈ શકે તેમ નથી યસગોપાત આ પ્રમાણે કથવામાં આવ્યું હવે સાર કથ્ય એ છે કે ઉપયુક્તમાર્ગોવડે તથા અન્યભક્તિદ્વારા પ્રકટ થતા અનેકમાર્ગોવડે જે ગુરુકર્મકર્મનું ગ્રહણ કરે છે તે ક્ષિપ્તધર્મકર્મ રક્ષકશિષ્ય બની શકે છે

૪૫ સર્વવ્રતભાવનાભાવકઃ ॥

જે સર્વવ્રત ભક્તભાવના થાને આત્મભાવના બાવના છે તે ઉત્તમ શિષ્ય

બની શકે છે સર્વજીવોને પોતાના આત્મા સમાન જે માને છે અને તે પ્રમાણે
 વર્તે છે, તે ઉત્તમમકલ શિષ્ય બની શકે ॥ અન્ય સર્વજીવોમાં પ્રજા
 સ્વરૂપ દેખાવાથી બ્યક્તપ્રહ્લ્યાદિ યાચ છે સર્વત્ર સર્વમા પ્રભુને દેખો એમ
 તમે પ્રભુ થગો એ સિદ્ધાંત સદા છે જેવું હોય તેવો ધ્યાતા બને છે
 સર્વત્ર પ્રજાભાવ ધારણથી આત્મા સ્વયં તેવો શુદ્ધ બને છે અને મોહ,
 અજ્ઞાન વાસના, કામ પત્રેરે આસુરીગર્કિતઓનો નાશ કરે છે સર્વત્ર પ્રજા
 ભાવના બાવવાના સંસ્કારથી દૃઢબળી શુદ્ધિ યાચ છે અને વિશ્વમા કોઈના
 પર ચેરતી લાગણી રહેતી નથી તેથી આત્માનંદ વિલસે છે સર્વમા
 આત્માઓ વિલસી રહ્યા છે તેઓને દેખો પણ તેઓની સાથે લાગી
 જોવી કર્મની લીલામાં મુકાઓ નહા આત્માને દેખવાથી આત્માનો પ્રકાશ
 યાચ છે અને મોહમયસકુચિતગતિઓનો નાશ થાય છે

૪૬ જ્યાત્મજ્ઞાનાનુભવી ॥

જેને શુદ્ધતા પાતા વેળે અધ્યાત્મજ્ઞાનનો પૂર્વ અનુભવ કર્યો છે તે શિષ્ય
 બનીને પોતાનો નવા અન્યજીવોનો ઉદ્ધાર કરી શકે છે સર્વ પ્રકારના જ્ઞાનમાં
 અધ્યાત્મજ્ઞાન એક છે આ વિશ્વમા હાલ અધ્યાત્મજ્ઞાન સમાન કોઈ જ્ઞાન નથી
 અધ્યાત્મ જ્ઞાન બળે કર્મના ઉદ્ધાર રહસ્યો સમજી શકાય છે અને મોહાદિ આશુરી
 શક્તિઓપર જય મેળવી શકાય છે અધ્યાત્મજ્ઞાનથી અસદ્વિચારોનો તથા
 અશુભાચારોનો નાશ કરી શકાય છે, અને હૃદયમાં પરમાત્માનો સાક્ષાત્કાર કરી
 શકાય છે મનને જીતવામાં અધ્યાત્મજ્ઞાન અત્યંત ઉપયોગી છે અધ્યાત્મ
 જ્ઞાનથી જ્ઞાનાવરણી આદિ કર્મોનો હાથ કરીને કેવલપદ પ્રાપ્ત કરી શકાય છે
 અહંતા મમતાને ટાળી આત્માના અનંત આનંદને પ્રાપ્ત કરવો હોય તો
 અધ્યાત્મજ્ઞાનનો અભ્યાસ કરીને તથા શુદ્ધમયી તેનું અવશ્ય કરીને અધ્યા
 ત્મજ્ઞાનને અનુભવ કરવો કે જેથી ઉત્તમ શિષ્યપ્રાપ્ત કરી શકાય

૪૭ ॥ નિષ્કામકર્મયોગી ॥

જે અધ્યાત્મજ્ઞાનાનુભવી યાચ છે તે સર્વત્ર પ્રજાભાવના બાવે છે
 અને તે પશ્ચાત્ નિષ્કામકર્મયોગી બને છે અધ્યાત્મજ્ઞાનાનુભવ પ્રાપ્ત
 કર્યો વિના નિષ્કામકર્મયોગી થાની પ્રાપ્તિ યતી નથી ભગવદ્ગીતામાં
 નિષ્કામકર્મયોગીશ્લો અર્થોત્તર કર્તવ્ય કાર્યજનની અપ્રજા ઇચ્છા, વાસના

રાખ્યા વિના જે કર્મ કરે છે તેને નિષ્કામયોગી જાણવો એવું પ્રતિપાદન કર્યું છે જૈનશાસ્ત્રોમા જ્ઞાનત્રિયામ્યામોક્ષ જ્ઞાન અને ક્રિયા એ બેથી મોક્ષ છે એમ જાણાવ્યું છે કેટલાક જ્ઞાનને સંન્યાસયોગ કહે છે અને એથી ક્રિયાને કર્મયોગ કહે છે જૈનશાસ્ત્રોમા જ્ઞાન અને ક્રિયા એ બેના સમાગમથી મોક્ષ પ્રતિપાદ છે આધ્યાત્મજ્ઞાનનો અનુભવ થયા પછીજ નિમગ્નતાએ સ્વાધિકારે કર્મો કરવાની યોગ્યતા પ્રગટે છે અને તેથી નિર્મેયતા રહે છે નિષ્કામતાથી સર્વકર્તવ્યકર્મો કરવા, પરંતુ તેની દગા ન આવે તોયે કર્મોનાં લાગ કરવો નહીં કર્મો કર્યા કરતા દગા આધ્યાત્મ જ્ઞાન અને નિષ્કામતાની પ્રાપ્તિ થાય છે, પરંતુ જે જોનાં લાગ કરે છે તેના બનેથી બ્રહ્મ થાય છે વાસનાઓથી વા આશુભ છત્તઓથી સસમુખની પ્રાપ્તિ થતી નથી જે જે કર્મો કરવામા આવે છે તેના ફળની હજાર રાખ્યા વિના કર્મો કરવાથી મુખ્ય નિષ્કામ કર્મયોગી બને છે, અને તેથી તે મોહાદિકર્મથી નિર્મેય રહી મોક્ષ પ્રાપ્ત કરે છે ભક્તોએ, શિષ્યોએ, ત્યા સહોએ નિષ્કામકર્મયોગી બનવું અને નિષ્કામપણે સર્વકર્તવ્યકર્મો કરવા જોઈએ જે નિષ્કામ કર્મયોગી બને છે તે કર્મબંધનથી મુક્ત થાય છે અને વાસ્તવિક સ્વતંત્રસુખમયજીવનને પ્રાપ્ત કરી રહે છે માટે નિષ્કામ કર્મયોગી ગુરૂનો ભક્ત, શિષ્ય બની આત્મજીવને છડે છે ગુરૂની ભક્તિથી ભક્ત, સ્વગુરૂને કર્તવ્યકાર્યોને અને તેના રત્નને સમર્પે છે અને તેથી તે નિષ્કામ બનતો બનતો છે જે જ્ઞાન-શાસ્ત્રો નિષ્કામ બની અહત્યમેદભાવથી મુક્ત થાય છે

૯૮ ॥ પ્રશુભયજીવનજીવકઃ ॥

જે આત્મજ્ઞાની થાય છે તથા નિષ્કામકર્મયોગી બને છે તે પ્રશુભય જીવનથી જીવનગે થાય છે આવી દસા આત્મા વિના જે શિષ્ય પોતાને સત્યશિષ્ય તરીકે માને છે વા પોતાના ગુરૂ વિવશાન બના જે પોતાની બોલે કરી ગુરૂ બને છે તે મહાદુ ખતી પર પરાને પ્રાપ્ત કરે છે ગુરૂની આજ્ઞા વિના શિષ્યને કોઈના ગુરૂ બનવાનો, તથા ગુરૂના દેહનો અભાવ છતાં જગુ ગુરૂ થવાનો અધિકાર નથી પ્રશુભયજીવન પ્રાપ્ત થયા વિના ગુરૂની ગુરૂતાનો સ્પર્શ કરવા કોઈ શિષ્ય સમર્થ થતો નથી સર્વજીવોમાં પ્રભુ કેખ્યાથી અને તે પ્રભુએ પર્વન કરવાથી આત્માની શુદ્ધિ થતા પ્રશુભયજીવનની પ્રાપ્તિ થાય છે આત્માની શુદ્ધતા જેઓ પ્રાપ્ત કરે છે અને જેઓ મોહાદિ આસુરી

સપત્તિનો જન્મ કરે તેઓ પ્રભુમય જીવનને પ્રાપ્ત કરી શકે છે પ્રભુમય જીવન પ્રાપ્ત કર્યાનાં શિષ્ય ગુરુપ બની જન્મ છે પારસમણિના સમીગથી લોક જોમ સુચારુ બને છે તેમ ગુરુના યોગથી શિષ્ય પ્રભુમય જીવન પ્રાપ્ત કરી શકે બને છે આવી પ્રભુમય જીવનની દશા પ્રાપ્ત કર્યા બાદ ગુરુદેવ, જે શિષ્યને આશીર્વાદ આપીને પોતાના દેહના અમાને ગુરુ થવાનો અધિકાર આપે છે સર્વ જીવોમા પ્રભુતા ગ્રહેલી છે સર્વ જલભાવના ભાવતા ભાવના અને સમાધિમા તત્ત્વીન થતા છે. શિષ્ય પ્રમુખ્યજીવનને પ્રાપ્ત કરે છે બન્ને શિષ્યો ઉપાસકો આવીને કલ્યાનદા-આત્માના મા ભક્ત બને છે પશ્ચાત્ તેઓ વડે પદ્મભૂષણ પ્રાપ્ત કરી શકાય છે

ઉપર્યુક્ત પ્રભુમય જીવન પ્રાપ્ત કરવાને નીચે પ્રમાણે સૂચના બાવને પ્રાપ્ત કરવો જોઈએ

૪૯ પ્રમાણિક

જે પ્રમાણિક હોય છે તે વિશ્વાસ થાય છે સર્વ જીવોમા પ્રમાણ્ય ગુણની મહત્તા છે જે પ્રમાણિક નથી તે શિષ્ય વા બક્ષત બની શકતો નથી જે ગુરુની આગળ કંઈ જોતે છે અને પાછળ કંઈ જોતે છે, ગુરુની પાછળ તેમના પ્રતિપક્ષો આમગ ગુરુનું મુગ્ધાથી જોતી કા? છે અને ગુરુની આગળ બમનાબગન નેવો તથા કેવાર કમ્બુચાળી મિનાડી જેવો બની જન્મ છે તે અપ્રમાણિક છે અપ્રમાણિક શિષ્યો વિશ્વાસ કરવો નહીં અપ્રમાણિક શિષ્ય કયાંથી ઇશુકા કરેલ લાગે લટક્યો અને અપ્રમાણિક શિષ્યથી ગુરુ ગોવિંદસિદ્ધ માર્યો ગયો અપ્રમાણિકમનુષ્ઠાન સ્વપ્નમા વિશ્વાસ કરવો ન જોઈએ અપ્રમાણિક મનુષ્ય કરતા કૃષ્ણસર્પનો સંક્રાન્ત સારો સમજવો અપ્રમાણિક શિષ્યો સત્ય જોતી શકતા નથી અને પ્રતિષ્ઠા પ્રમાણે વર્તી શકતા નથી અપ્રમાણિક શિષ્યનો જીવન વ્યવહાર બુઢથી બરપૂર હોય છે માટે પ્રમાણિક જે હોય તેને શિષ્ય કરવા જોઈએ અસત્ય બોલનાર કદી પ્રમાણિક બની શકતો નથી અપ્રમાણિકજીવને જીવનું જો અશ્વત છે અને અપ્રમાણિકજીવ જો વિષમય છે જો સમજને જે પ્રાણ જતા પણ પ્રમાણિકપણું ત્યાગતો નથી તે શિષ્ય બક્ષન વા ઉપાસક બની શકે છે પ્રમાણિક શિષ્ય હોય છે તોજ તે અન્યોને પ્રમાણિકતા દિખાવી શકે છે માટે જે પ્રમાણિક હોય તેને શિષ્ય કહેવો કુસંગિનથી ઠલાવ અપ્રમાણિક શિષ્ય ચર્ષ જન્મ તો તેનો વિશ્વાસ ન કરવો

૬૦ વિશ્વાસ્યઃ

જે પ્રમાણિક હોય છે તે વિશ્વાસ કરવા યોગ્ય છે અથ્વા માણિકનો કદાપિ વિશ્વાસ ન કરવો જોઈએ જેનો ગુરનાપર પૂર્ણ વિશ્વાસ હોય તથા જે વિશ્વાસ કરના યોગ્ય હોય તેને ગુપ્ત સિદ્ધાંતો-ગુપ્ત રહસ્યો સમગ્રવવા જોઈએ વિચારના કરતા જે પાસે સ્થેયી વિશ્વાસ્ય માણુમ પડે તેને હૃદય શિષ્ય બનાવવો જોઈએ હૃદયધાતક કૃત્ત્વ ધણા શિષ્યો હોય છે માટે પૂર્ણ અનુભવ કર્યા વિના ગોઠવે એટલું વિશ્વાસ માની લેવામા ભૂન ન કરવી જોઈએ " જગત્પાળ કુચુના નમે, ચિત્તા ચોર કપાન " ની પેઠે કેટલાક ગુરનો વિશ્વાસ મેળવીને તેમને વચનમા પાછળથી ખાડી ગમ્મતા નથી જેના હૃદયની ખરી લાગણી છે તે પ્રાણ સમર્પિત વિશ્વાસી બની શકે છે શિષ્યના વિશ્વાસ માટે ગુરતુ હૃદય સાક્ષી પૂર્વા વિના રહેતુ નથી જે વિશ્વાસ્ય છે તે હૃદયનો શિષ્ય બની શકે છે એક વનમા એક ગુર અને એક શિષ્ય બે રાત્રીમા સુષ્પ રહ્યા હતા ગુર જાગતા હતા તે સમયે એક રાક્ષસ આવ્યો અને તેમના શિષ્યનો નાશ કરના ઉચુક્ત થયો ગુરએ રાક્ષસને કહ્યું કે તું મારા શિષ્યને ન માર રાક્ષસે કહ્યું કે એ મારો પૂર્વજનો વૈરી છે માટે મારીતલ ગુરએ રાક્ષસને અત્યંત બોધ આપ્યો છેવટે એમ ક્યું કે તેનુ મરુ કાપીને યોડુ ડહિર આપે તો તેને ન માગ્વો શિષ્ય બરનિદ્રામા હતો ગુરએ તેના ગળાપર છરીવડે ધસરડા કરી લોહી કાપ્યું અને પેલા રાક્ષસને આપ્યું તેથી રાક્ષસ ચાલ્યો ગયો શિષ્ય જાગી ઉઠ્યો ગળે લોહી વહેતું દેખી ગુરએ છરીના ધસરડા કર્યો તે પશુ દોડો પરતુ તે ગુરનો પૂર્ણ વિશ્વાસી હતો તેથી તેણે તે સબધી વિચાર કર્યો નહીં શક્ત મનમા એટલેજા વિચાર કર્યો કે ગુરજી જે કરે તે શ્રેય માટે કરે છે ગુર કદાપિ શરીરનો નાશ કરી દે તોપણ શ્રેય માટે કરે એમ નિશ્ચય છે કેટલાક દિવસ પછી ગુરએ શિષ્યને ગળામાથી લોહી કાઢવાનું કારણ બતાવ્યું ત્યારે શિષ્યે કહ્યું કે ગુર જે કરે તે શિષ્યના બના માટે કરે છે તેમા તર્ક કરવાની જરૂર રહેતી નથી આ ઉપરથી સમજવાનુ કે ગિઘ્યાતો પોતાના ગુરપર પૂર્ણ વિશ્વાસ હોય છે ત્યારે ગુરને શિષ્ય વિશ્વાસ્ય લાગે છે શિષ્યની સર્વ પ્રગતિ વિશ્વાસ્યમય બની જાય એવી રહેણીથી તેણે વર્તવુ જોઈએ

૬૧ ગમીરઃ

ગમીરતા જેનામા નથી તે દુસ્ત્ર મનુષ્ય કહેવાય છે જેના પેટમા

કોઇ વાત ટપ્તી નથી તે ક્ષુન્ધેતો ગણાય છે. ગુરુએ કહેલી અને નાની મોની વાતો, અનેક ગુપ્ત રહસ્યો. જેના મનમાં ખાસ મહીરતા રાખવાના પ્રસંગે પણ ટકતા નથી તે કોઇ વખત ગુરુનો અને ગુરુના કર્મનો-રંગનો નાશ કરી શકે છે જેના મનમાંની વાત કોઇને ન દેહેવા યોગ્ય હોય તો તેનું સિર જતા જે અન્યને દેહેતો નથી તે મહીર જાણુએ ખરા કટાકીના પ્રસંગે પણ જે મહીરતા ધારે છે તે મહીર જાણુએ ગુરુની જાની વાતોને જે કોઇની આગળ પ્રકાશતો નથી તે મહીર સિધ્ધ ગણાય છે. કોઇ પ્રસંગે ગુરુની સાથે ત્રાસતા થાય એવો કોઇ સિધ્ધનો કર્મોદય થયો હોય તો પણ એની કુશિધ્યાવરથામા જે મહીરપણું ત્યાગેતો નથી અને ગુરુના જતા અગર અગાળા પ્રમાણેતો નથી તેમજ અન્ય જનોના પૃથ્વી પ્રકાશતો નથી-પોતાને કામી દેવાનો પ્રસંગ આવે તો પણ જે ગુપ્ત વાતોને, ગુપ્ત કાર્યોને, ઉપાગ પાકી શકેતો નથી તે મહીર સિધ્ધ જાણુએ. ક્ષણમા રૂપ અને ક્ષણમાં રૂપ જે બને છે અને પોતાનું મન જેને પોતાના હાથમા નથી તથા પોતે શુ બોલે છે તેની પોતાને ખબર નથી તે મહીર બની શકેતો નથી જે ક્ષણમા ગુરુ પર રાગ ધાવણુ કરે છે અને ક્ષણમા વિરોધી બની ગુરુના વિરોધીના પક્ષમા બેસી જાય છે તે કદિ મહીર સિધ્ધ બની શકેતો નથી જે ગુરુની જાની વાતોને વિપરીતો આગળ ઉઘાડી પાડે છે અને પક્ષપાત જાય છે તો માફ માગે છે અને પુનઃ હંતો તેવો થઇ જાય છે તે મહીર બની શકેતો નથી. સિધ્ધને કદિ ગુરુ પુચ્છકારી કાં તેથી તેની લેખમા ખાત પ્રતિષ્ઠા કીર્તિ હાનિ પામ અને તેની તેને પડી રહેવાની જગ્યા પણ ન મળે તેમજ તેને ગુરુના વિરોધીઓ તે પ્રસંગે સાહાય્ય આપી સુખી કરે તો પણ ગુરુના વિરોધીઓની આગળ પોતાના ગુરુની જાની વાતોને ગુપ્ત રહસ્યોને જે મરણકાળે પણ કહેતો નથી એટલું જ નહીં પરંતુ જીવી ગુરુની મનમાં બંધિન સેવા કરે છે તે મહીર સિધ્ધ જાણુએ. મહીરતા આન્યા મિના વિશ્વાસ્ય સિધ્ધ બની શકેતો નથી જે પરસ્પર વિરોધી એવા અને ગુરુઓનો સિધ્ધ હોય છે અને જેણે પ્રમાણિકપણ રહેણીથી બતાવી આપ્યું નહીં તથા જેની મહીરતાનો પૂર્વ અનુભવ ન થયો હોય તેને સિધ્ધ કરવો ન જોઇએ રહેણીથી મહીર છે એમ જેણે બતાવી આપ્યું હોય એવો મહીર મનુષ્ય સિધ્ધ કરવા યોગ્ય છે. બકતોમા-શિષ્યોમા-ઉપાસકોમા મહીરતા હોય છે તોજ તેઓ ગુરુની કૃપા મેળવી શકે છે.

૫૨ સત્યપ્રિયતત્ત્વવક્તા

જે સત્યપ્રિયતત્ત્વવક્તા છે તે બ્રહ્મ, શિષ્ય, ઉપાસક બની શકે છે જે પ્રિય તત્ત્વ સત્ય વધી વકતો નથી તે લોકોમાં પ્રતિષ્ઠા પ્રાપ્ત કરી શકતો નથી. સત્ય સમાન યેષ્ઠ ધર્મ નથી જે અસત્ય બોલે છે તે કદાપિ વિશ્વાસુ બની શકે નહીં જે સત્ય બોલતો નથી અને અમત્યથી ગુરુ વગેરેને હેતરે છે તે વીરવાન આત્મા બની શકતો નથી તત્ત્વ અને પ્રિય એવું સત્ય બોલનાર જે દોષ છે તેને વ્યવસિદ્ધિ થાય છે જે વિચારીને મોતે છે પરિમિત બોલે છે, જે સત્ય વ તા બય-બે. મૃત્યુ વગેરેની પરવા રાખતો નથી ગુરુની આગળ અગમાન પણુ અસત્ય બોલતો નથી તે સ્વગુરુને પ્રિય થઈ પડે છે સત્યવક્તા ગમે તેવું પાપ કરે છે તો પણુ તે ગુની આગળ સત્ય બોલવાથી પાપમાંથી મુક્ત થવાના ઉપાયોને પામે છે અને સત્યવક્તા હોવાથી ધર્મના માર્ગે સચચ્ચ સમર્થ થાય છે દેવગુરુ ધર્મની મહા હાનિ થાય, ધર્મની હેયના થાય, એવું જે સત્ય બોલે છે પણ તે અમત્ય ગણાય છે સ્વદેશશુદ્ધિની અને યાત્રી, સત્યનું વાસ્તવિક સ્વરૂપ સમજી શકે છે અને શુદ્ધગમથી સત્ય સ્વરૂપ અનમોધી મનનકતાની રહેણીના અનુભવથી ગુરુને પ્રિય થાય છે

૫૩ ન્યાયપ્રિય

જે માય પ્રિય મનુષ્ય છે તે શિષ્યની યોગ્યતાને પ્રાપ્ત કરે છે ન્યાય પ્રિય મનુષ્ય ગુરુના ઉપદેશને મહત્ત્વ કરી શકે છે અને અન્યાયી પક્ષથી અન્યાયીગરોથી પાછો હટી શકે છે જેમ જેમ રાગ દેવનો ઉપશમ થાય છે તેમ તેમ ન્યાય પ્રિયતા ખીલતી જાય છે ન્યાય પ્રિય મનુષ્ય સત્ય ધર્મને મહી શકે છે અને અસત્યનો ત્યાગ કરી શકે છે જે મનુષ્ય ન્યાય પ્રિય હોતો નથી તે રાગ દેવના પક્ષપાતમાં પડે છે અને અશાંતિ અધર્મ પાપનો દેવાવસ શક્તિમાન થાય છે ન્યાયપ્રિય મનુષ્ય અસત્યનો ત્યાગ કરીને સત્યને પ્રેરે છે તથા જે કોઈના અન્યાયને ન્યાય માની લેતો નથી તે ન્યાયપ્રિય મનુષ્ય છે અને તે વિશ્વપ્રિય અને ગુરુપ્રિય બને છે માટે ન્યાયપ્રિય મનુષ્ય શિષ્ય યોગ્ય થાય છે,

લિપ્ય યોગ્યતાને પામી શકે વાર ૧ મહતાન્તિયપ્રચુરમતુધ્યો તલતી
અસત્યની પરીક્ષા કરવા સકિન્નમાન થતા નથી તેઓ સમયને ભણ્યા વિના
યદ્વાતદ્વા બંધ છે અને કુધુચિતુ આહુ અનગુ કષ્ટને કષ્ટ મરી દે છે માટે
તેના સિધ્ધો ત્યાગ કરના યોગ્ય ભાગુવા

૫૬ દેવગુરુચર્માડપરીક્ષકઃ

જે જ્ઞાનવડ મત્યવ ૩૩ ધર્મની પરીક્ષા કરી શકે તે માત્ર
લિપ્ય મની શકે નથી ૩૩ અરીમ્મ ગુરુને અદ્વલ્ય ૨૨ છે અને પુન
એકને ત્યાગીને બીજા અદ્વલ્ય કરે છે અથવા તે સત્યગુરુની પ્રાપ્તિ કરી શકે
નથી શ્રદ્ધસ્થ વર્ગમાં અને ત્યાગી વર્ગમાં ગુરુનો પરીક્ષાપૂર્વક નિષ્ક
મ્માં વિના ગુરુપર દેવસન્માન પૂજ્યભાવ લેવન થતો નથી જે ગુરુની યાન
૨૩ મહત્તા ભાગે છે તે અન્ય કુશુરુઓના તથા દુર્જનોના બરમાળાથી સ્વ
૩૩નો ત્યાગ ની શકે નથી પ્રેક્ષાક ૩૩ને માને છે અને પશ્ચાત્ પોતાની
૫૫ પમુદિની અન્ય ૧૭૨ ધર્મોના તથા અન્ય ૬૬ કુશુરુઓના તકોથી સ્વ
નિષ્કર્ષથી કમી જાય છે અને અન્યને ગુરુ માને છે એમ મૂંતાથી જાણી પર્યંત
ગુરુને બદલ્યા શ્રે છે અને પૂર્વના નદનેના ગુરુઓ પર વિરોધ બાવન્દેવ
બાવ બારાગુરુ સામાન્ય નીતિના ગુરુથી પપ્પ બદલ્યાય છે જેને પૂવના ગુરુનો
ત્યાગ કર્યો તે અન્ય ગુરુનું પપ્પ કષ્ટ ક્રોધાગી શકે નથી કારણ કે એક
વાર એવી અરિયરમુદિ થઈ જાય છે તો પછી ગુરુ બદલવાનો ધધો થઈ
જાય છે સર્વ ગુરુઓ નિ ૧૫થી ક્રોધાગી નથી અને નવ ગુરુઓ સર્વથી સર્વ
ધીજ હોતા નથી દોષ અને ગુરુઓ તરતમ યોગે સર્વમાં રહે છે માટે ગુરુની
પૂર્વથી બરાબર પરીક્ષા કરીને આજ્ઞા અને પશ્ચાત્ તેને દેવવત્ મની સેવા
કરવી એક સતી સ્ત્રી એકવાર પતિને અગીયાર કર્યા બા પતિની સાથે
જેવું મિતામાં બળે છે પતિ ગમે તેવો ગુરુની વા અવગુરુની હોય પરંતુ એક
વાર પરમ્પા બાદ તેના ત્યાગ કરીને બીજાને પરણતી નથી તે ગમે તેવા
પતિને નહ માની તેની સેવા કરે છે તેમ ગુરુની પરીક્ષા કરી ગુરુ મત્ર ગુરુ
દિક્ષા લીધા બાદ ગુરુની અનુકરણ આપે અગ ન આવે તોયે ગુરુને દેવ
માની તેની ક્રિયા સિધ્ધ સેવા કરે છે તેથી તે શુદ્ધેમચ્છે છેવટે ગુરુને
અનુકરણ કરી શકે ૩ દેવ ગુરુધર્મ ૩૩ છે તે જે જન્યુતો નથી તે ગુરુની
મત્રા મત્રા મત્રા થતો નથી માટે તેથી સ્થિતિચાલો સિધ્ધ આશા નથી

૬૭ અભિનિવેશાદિસહિતઃ

જે અભિનિવેશ-હક કદાચહ સહિત છે તે ત્યાગ્ય શિષ્ય જાણ્યો જે જાણે માન્ય નો ત્યાગ કરતો નથી અને અમત્ય ગ્રંથ હોય તો પણ ગદ્યા પુત્ર પદ્મારતી પેઠે જે ગ્રંથોના અમત્યો ત્યાગ કરતો નથી તે શિષ્ય મરતે યોગ્ય નથી, અને કદાપિ અભિનિવેશીને શિષ્ય ક્યો હોય તો તેને યોગ્ય મના પ્રયત્ન કરતો છેવટે ઠેકાણે ન આવે એમ લાગે તો તેનો ત્યાગ કરી આદિ રામ્યો કવેશ કરનાર, નારતી પેઠે ખટખટ કરી પદ્મપર શિષ્યને લડાવનાર તથા શિષ્યોને અને ગુરુને પરસ્પર વિરુદ્ધ સમજાવી વિરોધ પડાવનાર, ગુરુથી વિરોધી એના મનુષ્યોને ગુરુની ખાનગી વાત મનાર તથા ગુરુના ભેગો રહીને ગુરુથી જુદા પડેલા શિષ્યોનો ગુપ્તચર ખનનાર તથા ગુરુની ક્રોધ વિરુદ્ધ બક્ષા કરનાર અને પોતાના ખાસ ગ મીએને ગુરુપર અર્થિ પ્રાપ્તિ એવું કહે એવું ખાનગીમા સમજાવનાર અને ગુરુનાગમીઓ આગળ ગુરુનું સારૂ ખોલનાર વગેરે અનગુણપર આરોહણ કરનાર શિષ્ય ત્યાગ કરના યોગ્ય છે જે ગુરુની નિન્દા કરવામા પાપ સમજતો નથી અને ગુરુ જે પોતાને અનગુણી કહે છે તો ગુરુને અનગુણી મિદ્ધ કરવા ખાનગીમા અન્ય મનુષ્યોને જે છુર કરેતા પાપનો ભય તથા કવચનો ભય ગણ્યો નથી, તે શિષ્ય કરના યોગ્ય નથી અને કદાપિ ક્યો હોય તો તે ત્યાગ કરના યોગ્ય છે ઉપકુક્ત અભિનિવેશાદિસહિતમનુષ્ય કહેવાને યોગ્ય નથી તો તે શિષ્ય તો કયાવી થઈ રાખે ? અભિનિવેશાદિ સહિત મનુષ્યો કદાપિ શિષ્ય થાય છે તો તે ગુરુના સામા પડે છે અને ગુરુનો બી બની ગુરુનું અશુભ કરનામા બાકી મૂકતા નથી, અને એવા શિષ્યોથી ગુરુએને કોઈ જાતનો લાભ મળતો નથી, ઉવટી હાનિ તો અનંત ગણી થાય છે માટે કુનનાનુક, ગોશાળા જેવા કુશિષ્યોનો ત્યાગ કરવો જોઈએ અભિનિવેશાદિ સહિત કુશિષ્યો પોતાના ગુરુઓની નિંદા કરી અને કવેશ કરી તેમને ખગડે છે, તેમની હલકાઈ કરવા કંઈ બાકી રાખતા નથી અને ઉપરથી બગવા બગત જેવા અને પરદેલી રાજની સરિકાતા રાણી જેવી દેવાને ધાણુ કરે છે

૬૮ દમચર્તનશીલઃ

જેનું કષ્ટમય આચરણ છે તે જાતની ગણાય છે જેના પ્રિયાગમી

અને આચારોમા કપા છે ને શરૂની સાથે પણ વિચારોમા અને આ-
દમ ગમે છે તે શિષ્ય ત્યાગ કરવા લાયક છે દબી મનુષ્યનો ।
દહાપિ ન કરવો જોઈએ કારણ કે મેળા મળનો, ધોરામળનો દબ
વખતે શુ કરશે ? તે પડેનાથી બાણી શકાતુ નહી દબી મનુષ્યોમા ર
લોભ પ્રપચ વગેરે દોરો રહે છે તેઓ વિશ્વાસીઓને હો છે અને તે
જીવનને ધનમા તમેજો છે દબી મનુષ્યોના પર વિશ્વાસ મૂકવાના
મરણના તામે થવુ એ સાર છે હલ્યમા પ્રવેશીને દબી મનુષ્યો હ
ધાત કરે છે અને સ્વાથ સાધે છે અતરૂમા અને બાલ વર્તનમા દેરવ ના
મનુષ્યો પ્રતિજ્ઞાઓનો ભગ કરે છે દબી, કાણુમા અમિત્ર કુશિષ્ય, કુમ
બની જાય છે જોનો દબી સ્વનામ છ તે શરૂને પણ હો છે અને તેં
કુળમા રગોળવા કપાખાઈના ખેનો ખેને છે પરંતુ અતે સત્યનો ।
ધાય છે તેથી દબી મનુષ્યોનું જોર વધી જવુ નથી વિનયરત્ન સાધુ બ
અને તેજો ૮ થી રાખનો ધાત કર્યો સ્વશરૂનો પણ તેથી નારા થયો ?
દબી મનુષ્યોની દૂર રહેવુ જોઈએ બ્યારે આરી સ્થિતિ છે તો દ
મનુષ્યને શિષ્ય તો કરાન જ કેમ ? શરૂરોએ અને ત્યાગીઓએ વિષ
ધર્મોદિ તત્વોના પ્રચાર માટે શિષ્યો કરતા પૂરે દબીના લક્ષણ તપાસ
અને દબીઓનો ત્યાગ કરવા

૬૯ ત્યાગ્યોશુદ્ધોદી

શરૂનોથી ત્યાગ્ય છે શરૂનો વિશ્વાસરાત કરનાર, શરૂને છેતરનાર,
પરનાપર આગ અગવનાર શરૂના શ્રમ વિચારોને બહારમા પ્રકાશનાર શરૂની
નિન્દા-હેનના કરનાર શરૂના અપમાન થાય એવી રીતે વગનાર, શરૂના
પરથી ભાવ ઉતરી જાય એવી શરૂ નિરૂદ્ધ ખટપ કરનાર શુ નાપર અરૂચિ
દેનધારણ કરનાર શરૂના છતા વા અજાતા હિંમ ઉઘાડનાર શરૂને તુચ્છ
માનીને પોતે મહાન બની શરૂને ધિક્કારનાર શરૂના કરતા સ્વય વિશેષ
પૂજ્ય મહાન બને એવી જોગી ખટપ કરનાર શરૂના હોય દેખનાર વાત
વાતમા શરૂની ખૂતો કા'નાર અને શરૂના નિચારોને અને આચારોને ખાન
ગીમા ધિક્કારી મ'નાર શરૂનોથી બાણુવો આ નિધમા શરૂદ્રાહ સમાન કોઈ
પાપ નથી શરૂદોહીને પ્રાયનિત મહાન આવે છે અને તે મહા પશ્ચાત્તાપ વિના
ટળવું નથી શરૂદોહીની અશુદ્ધ શુદ્ધિ થઈ જાય છે અને તેને મત્રા ઉપા
રનાઓ, અનુષ્ઠાનો સિદ્ધ થતા નથી શરૂદોહી ને પાપ કરે છે તે પાપને

જ્ય કોઈ કરી શકે નથી' ગુરોદેવી દેવગુરુ ધર્મપરની શ્રદ્ધા ટંબી જાય
એ તેની ધર્મશક્તિ એક જાય છે ગુરોદેવ કૃપાના કરતા
જોઈ દૂર દર્શન વાસ કરી ભજન કરવું અને તેમની આશા
ન થાય એવી રીતે વર્તવાથી આત્મ-ચાલુ થાય છે 'ગુરોદેવી ગુરુની
જોઈ ગુરુને છેતરે છે અને ગુરુની કીર્તિ, પ્રતિષ્ઠા, પૂજ્યતા, મહત્તાનો
જોઈ જાણ પ્રયત્ન કરે છે અને ગુરુની આશાઓને લોપે છે તે કદાપિ દેવી
જોઈ ગુરુના ભક્તોની રાગીઓની આગળ કલાયુક્તિથી ખોતે સારો ગણાય
જોઈ પ્રતિ કરે છે પણ અતે તે સર્વ ભણવામાં આવે છે અને તેથી તે
જોઈ પછી જાય છે ગુરોદેવી ન બનવું એજ ગુરુના શિષ્યનું મુખ્ય કર્તવ્ય
જોઈ જો ગુરોદેવી દોષ છે તે દેવી હોય છે તે મહત્તાનું ગેય વિચિત્ર હોય છે
જોઈ તે સર્વના નિર્મળા અને હૃદયસ્થ રોય છે તથા ગુરુમેશશ્રદ્ધાથી બ્રહ્મ
જોઈ જાય છે

૬૦ અનુચિતવિરુદ્ધાચારસંવરકઃ

જો ગુરુની પાસે દ્વિતિય બેવકારિક આચારોને સામળિ છે હવે ગુરુની
જોઈ બ્રહ્મ યજ્ઞ ગુરુને યોગ્ય ન લાગે એવા તથા સમ્યક્જનોને યોગ્ય ન
જોઈ એવા અનુચિતવિરુદ્ધાચારોને સેવનાર હોય છે તે ગુરુના નામને
જોઈ દબાવે છે અને કવચધર્મથી બ્રહ્મ થાય છે માટે શિષ્ય દરવા યોગ્ય નથી
જોઈ જોઈ, અત્યાચારી, નિર્ભય, હુમ્મલા, નફરત, લોકોની સમતિ કરનાર તથા
જોઈ અનુચિત વિરુદ્ધાચારો સેવનાર જે બને છે તે ગુરુ કરીને 'દષ્ટ' કર્તવ્ય
જોઈ કરનારો યોગ્ય નથી જે 'ગુરુની મહત્તા સમજીએ છે અને 'જે શિષ્યની
જોઈ જોઈ જોઈની શક્તિની ઉપાસના કરવાથી રૂળ પ્રાપ્ત થાય છે એમ સમજે
જોઈ જોઈ આગ પા મરજી વિરુદ્ધ કર્મો કરતો નથી જે લજ્જા ચિન્હો
જોઈ જોઈ અને નાજોદાદ હોય છે તે ગુરુને પણ પી જાય છે અને અનુચિત
જોઈ જોઈ તેની મનુષ્ય કદાપિ શિષ્ય બન્યો હોય તો પણ ત્યાગ કરવા
જોઈ જોઈ તથા શિષ્ય થયા આજો હોય તોપણ ત્યાગ કરવા યોગ્ય છે

૬૧ ગુરુપત્યંનીકઃ

જો શિષ્ય, ગુરુમહારજ, તેમજ પડીતોના પ્રાણ વર રાખનાર હોય,
જોઈ જોઈ ન થઈ ગુરુજનો કવચ અને પ્રમોજના કવચ મૂકી અર્વાચીની

મન હાનિ પહોંચાડતો હોય તે શિષ્ય ત્યાગ કરવા લાયક છે મરણ
 કે તેનાથી અન્ય શિષ્યોનો ખગમ શિથિ થાય છે તેથી કુર્મનો
 પક્ષ વધે છે ગુરુનોને હાડમારી બોગમરી પડે છે અથવા ડેમણે પકડ
 લેવામાં આવે છે કે તેના વલ્લભો ત્યાગ કર્યો તે અધિક દ્રેષ્ટ છે ઉપર
 મથિત-શુભોપનિષદ ગોશાળાના જેવો સમજનો જેમ ગોશાળો ભગવાન
 શ્રી વધાન સ્વામીને અને નોતે દુનિત કરવા મથન મરતો હતો ગુરુ
 નોની વારવાર નિન્દા કરવામાં સતોત માનવા ગુરુ દેવીજનોમાં ભગી સ્વ
 મુખથી ગુરુદેવીને મદદ કરવી તથા ગુરુનો પ્રાતે પ્રેમભાવ રાખવાવાળા
 મનુષ્યોને યજ્ઞાત્મા બતાવી ગુરુ દેવના કરવી, અમુખથી અન્યજનોના દુર્ગુણ
 અને સ્વગુણોનો પ્રકાશ કરવા ઇત્યાદિ લખ્યોપનિષદ તે ગુરુપ્રત્યનીક
 મમજનો અને તેના શિષ્યોનો સહ ત્યાગ કે વે તેજ ગુરુનોની દરજ છે
 જે ગુરુનો આશ્રય પામી મોટો થઈ ગુરુના પ્રતિપક્ષી બને છે તેના કરતા
 કૃષ્ણસર્પ સારો જાણુવો ગુરુના પ્રતિપક્ષીઓ પશુ તેના નીચ શિષ્યની
 દુષ્ટતા માટે અતત્તા ધિક્કાર દર્શાવે છે જે ગુરુના માથો પડે છે તે
 બહુત શિષ્ય ઉપાસક બની શકતો નથી ગુરુ પ્રત્યનીકકુર્મશિષ્યોનો ત્યાગ
 કરીને ગુરુઓએ સુતિઓને પાસે રાખવા જોઈએ.

૬૨ માતૃપિતૃગુરુજનેષ્વભક્ત.

માતાપિતા ગુરુદિકને વિરે ભક્તિ વિનાનો મનુષ્ય શિષ્ય થવાને લાયક
 નથી તથા તે પ્રમરનો શિષ્ય થયેલ હોય તો સ્વસમુભથી ત્યાગ કરવા યોગ્ય છે

માતા કે જેનો ઉપકાર આપણાથી મોટો જીવી સમય તેમ નથી તેમ
 જેનો ખરો આપણે પ્રાપ્ત. કદાપિ વાળી શકીએ તેમ નથી જે માતાએ
 આપણા બવાના માટે લઘુ અસ્થામા અનેક કષ્ટો સહન કર્યા લઘુ અવ
 સ્થામાં અનેક પ્રકારે લાનન પાનન કર્યું તેમજ મરિત માતાએ તો અને
 કષ્ટો સહન કરી પુત્રોને મોટા કર્યા છતાં જ્યારે ઉપમારી માતા તત્તિ ભક્તિ
 બાવ નહિ રાખ્યો અનેક પ્રકારે માતાને કાળ આપી મરદાગને વસ થા
 અસભ્ય વચનનો ઉપોદ્ધરી માતાને સતાપ આપ્યો હોય તેવાને શિ
 ન કરતો જોઈએ અને પત્નિ તેમજ પિતા જે છદ્મી પ્રયત્નના ઉપકાર
 ઇ તો તેના પતિ પશુ અવાચ્ય વચન કરે છે માતાપિતા કરતાં પશુ ગુરુ

હો અતઃ ઉપકારી છે, અને ગુરુજનો આ ભવ ભવોભવ ઉપકારી છે
દેહ કે પ્રતિ બ્રહ્મિ નિર્ગુણ અને કાલ પરા ગીતે મતોપ નહિ આપનાર
વિષે તે ત્યાગ કરવા લાયક છે

માતાપિતા ઉપકારી સ્વામી, સૌ, વૃદ્ધ જનોનો જે અમકન હોય છે
તે ગુરુજનો ઉપકાર ગણીને તે પ્રમાણે વર્તવા અભિમાન થતો નથી, માટે
તેને શિષ્ય ન કરવો કદાપિ શિષ્ય કે વો હોય તો તે મુન્દરે એમો તેની
ગુણી અનુભવ આવે તર તેને શિષ્ય કે વો જે માતા, પિતાદિ ગુરુ
જનોના પિત્રા અને તેઓની પ્રજા કે સમર્થ થયો નથી તે ગુરુજની
દુષ્ટ ભક્તિ, એવા કે વા અભિમાન થતો નથી માતા પિતામા જેને પ્રેમ
ભાવણી નથી તેને ગુરુપર પ્રેમ લાગણી પ્રતી થઈ નહીં જે માતા પિતાની
આદાનો તિગ્રહાર કરે છે અને તેઓને સતાપે છે, ગુરુની આદાનો ભગ
દરી તેઓને સતાપ્યા વિના હેતો નથી માટે ગુણીને શિષ્ય કરવાની જરૂર
જે અને માતા પિતાદિના અમમજન શિષ્ય થવા આવે તો તેનો લાગ કરવો

૬૩ માતૃપિતૃગુરુજનોપકારલોપક

માતાપિતા ગુરુજનોના પમનો લોપ કરનાર શિષ્ય ત્યાગ કરવા લાયક
છે માતાએ અ કે ઉ ન ન તેનો લોપ તેમજ પિતાએ અનેક રીતે
સાનનપાનશુ કે ન મ ગણી અને રીતે સતે પી લાયક બનાવ્યો, બાપ
પિતાના ઉપકારો માનવા લાયક તથા ગુરુજનોએ મકેનન કરી પ્રેમભાવ
ગમી વહેવાર નિશ્ચય પ્રીતિ કરી ગુરુજનોના ન મથી પ્રતિષ્ઠા પામેન હોય
છતા અનેક રીતે ગુરુજનોના ઉપકારો લોપ શિષ્ય અન્ય બીજા સારા કાર્ય
કરતો હોયતો પગ તેનો ત્યાગ કરવો તેજ અતિથયભ્રાધક છે

માતાપિતા ગુરુજનો કોઈક ઉપકારી વીધ ગણાય છે જે માતાપિતા
ગુરુજનોના ઉપકારો લોપ કરે છે તે ધર્મ પ્રાપ્ત કરવા લાયક દેહો નથી
ગુરુજનો તથા ત્યાગીને શિષ્ય લોભમાં પડી શિષ્યની યોગ્યતા વિના
શિષ્યો કેવી દુનિયામાં અસ્થિતિ અધર્મનો દેગવો એ છે જે કરના ઉપકાર
કરેનો લોપ કરે છે અને કૃતકતા બને છે તેને વિદ્યા ધર્મ વગેરે તત્ત્વ ન
આપવા જોઈએ યોગ્યતા વિના અયોગ્યને વિદ્યાધર્મ આપ્યાથી વિશ્વમાં
અવરમની ભરતિ થાય છે અને ગુરુજનોનો નાત થાય છે જે વિદ્યા ગુરુ-

ધર્મગુરુ, ત્યાગીગુરુના ઉપદેશનુ વર્ણન કરતો નથી જિવંદુ, તેઓ અપકાર કરનારો છે કષ્ટપણુ સમજતો નથી જોના મૂર્ખાગુરુ છે, તેમને નામ પાતી નથી એમ પોતાના મગીઓને આગળ કહી પોતે મજા બનવા જાય છે તે મૂર્ખ કુનધી કુશિલ્ય કુમકલ કરે છે અને તે કષ્ટ તેણે અતિ પામી મદદાદુ પડી જાય છે ગુરુને જાણે છે તે જાણે છે અને ગુરુ ને કારે છે તે કાર છે વાવશો તેણે લણુગો કરશે તેણે પામશે જેવા કર્મ કરશે તેવા ભોગવશે કુશિલ્યો ગુરુઓને વારવાર સતાવ્યા કરે છે અને તેઓ ગુરુઓને પોતાના તામે કરના છંદ્ર છે તેવા કુશિલ્યો મરીને દુઃખિતા જાય છે અને આ નવમા પણુ તેઓ સુખજાનિ સમાધિ પ્રાપ્ત કરી જતા નથી

૬૪ સજ્જાદિગુણરહિત

જેનામાં સજ્જા નથી કૃતજ્ઞતા નથી સરના નથી, દુઃખબુદ્ધિ અને દક્ષતા નથી, ગુરુ પારવશ્ય પ્રવૃત્તિ નથી ગુરુની પ્રસન્નતા મેળવવાની કાળજી નથી ગુરુ સખધી ખસ લાગણી નથી ગુરુની સાથે અતરૂધી મેળ નથી જેના મુલ્યમાં સમપણુ બાવ નથી તે ગુરુનો શિષ્ય થવા આવે તો પણ તેનો ત્યાગ કરશે જેઓ જેનામાં લાગર હોય છે તે હેઠાણે આવી કાંઈ છે માજ વિનાનો નાગો મનુષ્ય ગુરુની આગળ બાડના જેવી એવા કરે છે અને તેનાથી ઉતરતા અન્ય મનુષ્યો અધર્મ પામે છે જેનામાં સજ્જાદિગુણ નથી તે મનુષ્યની ખુનરીમાં ગણાતો નથી તો તે શિષ્ય ક્યાથી બની શકે નાગો નફરત મનુષ્ય ગુરુને ધમધમારે છે અને તબરો પ્રમારના ઉપાતો કરે છે તે પોતાની મરજી પ્રમાણે વત છે અને ગુરુને પણ બેમાકળા કરવા પ્રવૃત્તિ કરે છે બાવળના કાંઠા સમા તથા પરંગી ધુવર મમાન તેવા શિષ્યોનો ત્યાગ કરવો એજ દિવસિકા છે

૬૫ અમિતબુદ્ધિ

જેની કાણે કાણે અન્યમનુષ્યોના કહેવાથી બુદ્ધિ ફરી જાય તે અમિતબુદ્ધિવાળા જાણુરો જે કાનનો કાનો અપકારો દુરમુત્ત જનો અન્ય તથા અન્યની બુદ્ધિ પ્રમાણે ચાલનારો હોય છે તે મનુષ્ય પામતો મનુષ્ય મર્યાદ છે મગાએ જાય તો જમનાવસ જે અને છે જે મુ

જન તે જની જામ છે પણ આજુમાજુનો વિચાર કરના નથી તે
 જોઈએ જામો જે દુનનોના જમાયાથી શુની શ્રદ્ધથી બદ થાય
 ધન જુનો ત્યાગ કર છે વા ૩ મનની અન્યાના કહેના પ્રમાણે અજુબ
 વિચાર છે સમજ્યા વિના ગમે તેવાના વિચારની અસરથી જે ગમે
 વન જેન છે તે અમિતમુદ્ધિ જામો અમિતમુદ્ધિ ગમે ત્યાથી સાર ખેડી
 લઈ નહા, પ તુ કનગે તે સમય અગ્નિ-મુદ્ધિ, અનિત્ય અને કાયા
 મય વિષે શકિત જો છે તેથી તેવા નિત્ય ત્યાગ કરવા યોગ્ય છે છે
 મનુ હેકુ પામ્મીની પગ પનોગે કે જો પેમાગની પગ પનોગે કે તેમ જે
 તમજ શુદ્ધિની પાસે જાય છે તો ત્યા પપુ કાજી હા કરે છે અને અ
 નર્કશુ ઝો મળે કે ત્યા ફા કાજી હા કરે કે પણ પૂર્વ કરના નિત્ય
 મનથી કષ્ટપથ વિચાર કરી શમ્તો નથી એવો જાણની મૂળ અમિતમુદ્ધિ
 શ્રેય છે પાણીના પગોગાના જેની અમિતમુદ્ધિવાળાની શ્રદ્ધા રોય છે, તેનો પ્રેમ
 પણ મળે ક્ષણે નિમિત્તો પામીને દૂર છે જે હ યને પ-ત્તો નથી જે ૬ ૫
 કરના મગજને મંડાન માની તમ્વિનકો કરે છે પણ સ્થિરપ્રણાને પામી શમ્તો
 નથી તે અમિતમુદ્ધિવાગો મનુષ્ય ધડીમા નવનરગો મદને છે માટે તે મનુ
 યને શિષ્ય કરવાથી કનગે શુ ને ઉપાધિ થાય કે અને જુના માધની
 વચનપતાકાની પે તેને અસર થતી નથી ત્રિપાની મનની પેટે તથા
 મોળાના ચવડાની પેટે તેના મનની અસ્થિતતા રોવાથી તે બોને છે, પ્રતિજ્ઞા
 કરે છે તે પ્રમાણે વર્તી રહેતો નથી ધડીમા અમુખુરને પકડે છે અને
 ધડીમા અન્યાના બરમાન્યાથી અન્યથુને પકડે છે અને પૂર્વના શુદ્ધનો
 ત્યાગ કરે છે પુન વળી તેમા પ્રવૃત્તિ નિવૃત્તિ શ્રે છે એક શુદ્ધપર આરથા
 રાખી શકતો નથી, દુધમા અને દહીમા પગ રાખવાની પેટે પરસ્પર વિરોધી
 શુદ્ધિને પકડે છે અને ત્યાજે છે ધણું ક્ષણ છતા પણ જેને સાન વળતી
 નથી એવા અમિતમુદ્ધિ મનુષ્યને ભન, શિષ્ય, કપાસ ન કરવો જોઈએ
 તેના ત્યાગ કરવો જોઈએ

૬૮ ॥ સસક્ત ॥

જે જ્યા જાય ત્યા નેરો થઈ જાય તેને મમતા કહે છે જેવાની
 મંગલિમા આવે તેવો જે જની જાય કે તે સસક્ત કહેવાય કે અમિતમુદ્ધિ
 મનુષ્ય સસક્ત બને છે જેના સમાગમમા આવે છે તેના વિચારોની અને
 આચારોની દ્રવ તેનાપર અસર થાય છે અને પૂર્વના વિચારો અને આચારો

મારા હોય તો પણ તેનો જે તલ્લુમા લાગ કરે છે એ પ્રમાણે ~
 જીવનમા મમામમા મારે સાન ખોગની અસર મેસમેરિઝમની પેડે તુર્ત યાદ
 હ એમ વાર ના જેન અમર થયા કર હ તેન સમકત કરે હ સસકત
 મનુષ્ય નિષ્ક અને હ આ પમાત્ત અન્યાન્ય સમાગમમા આવતા, તેઓની
 અસરથી તુર્ત યતુષ્ટી પા અને છે આ પ્રમાણે જેનામા થયા કરે છે તે
 આત્માનુ = યામ કરવા સમર્થ થતો નથી જેનામા દનદા નથી પૂર્ણ
 સમજાવ્યા જતા અને તેનો દનિશ્ચય કરાવ્યા જતા નિરપેક્ષપણે જે
 અ સાન્ય સમાગમની રિ દ રિયા ર્યા નો ધાગલુ મનાગ અને છે તે મમ્ય
 કલને-નિવેશને પ્રાપ્ત કરી શકતો નથી અમિતજુદિવાળા કરતા સસકતમા
 જેવા મગે તેવાઓની પ્રવૃત્તિમા ભગી જવાની મુખ્યતા વતે છે અમિત
 મુદિવાળાની મુદિમા બમ થાય છે અને મસકતને તો મુદિબ્રમ કરતા
 વિશેષ એ હોય છે કે તે તો જેવો મગે તેરો તુર્ત થઈ નાય છે તેને તો
 પૂર્વતુ ખડ કે આ ખડ એવો બ્રમ પામ થતો નથી એવો મગલા જેવો
 મુદિમા અને આચારમા બની જાય છે

૬૭ ગુર્વાશાતનાકારક

જે ગુરૂની આશાનના કરનાર છે તે ત્યાજ્ય શિષ્ય છે ગુરૂના સાક્ષ
 મોનનાર, ગુરૂની મસ્કરી કરનાર ગુરૂને વારવાર ટપકો દેનાર ગુરૂ કરના પોતાને
 મહાન્ત મોનનાર, ગુરૂ પામે આવનારાની આગળ પોતાનું ડહાપણ મલાવીને
 વચમા ખોલનાર ગુરૂના કરતા કુચા આસને વા સમાન આસને બેસનાર,
 ગુરૂના મોતવામ્બ જે ખૂલ મનાર ગુરૂના કર્તવ્યો સબધી પોતાની
 પાસે આવનાર પામે દીકા કરનાર ગુરૂ આન્યાથી જે કોનો ન થાય, ગુરૂ
 પછી જે ન બેસનાર હોય, ગુરૂના સમાન પોતાની પૂજા ધરનાર, ગુરૂથી
 બિન્ન પોતાને પૂજા જમાનાર પોતાની જૂન ઉવાડી ન પડે તે માટે સામા
 ગુરૂના હોયો વદનાર ગુરૂના કાર્યો કરીને બાજે ગુરૂનું મધ્યુ કામ કર્યુ હોય એવી
 રીતે પોતાની પ્રતિષ્ઠા કરનાર ગુરૂના સામે પગ ચાવીને બેસનાર, ગુરૂને
 પ્રત્યક્ષ વા ખાનગીમા તુચ્છકાર કરનાર, ગુરૂ મ્હે તે પ્રમાણે ન
 હલો વદનાર ગુરૂને પળવી આનન્દ માનનાર ગુરૂની સામે જે
 કુખ્યાય એવું વદનાર ગુરૂની હીલના થાય એવી પ્રવૃત્તિ કે
 મેઅલ્ય કરનાર ગુરૂપર રમ ન ધારનાર, ગુરૂની આગળ
 ગુરૂના ખોલાવ્યા છતા જે ન મોનનાર ગુરૂ શિખામણ

જે જગત, ગુરુના હુકમનો અનાલર કરનાર, ગુરુના નામરૂપ પ્રેમ કરતા
જગતના નામ રૂપમા વિશેષ મમતા રાખનાર, ગુરુની સાથે ભેદ
રૂપરૂપ, ગુરુની નિન્દા શ્રવણ કરનાર, ગુરુ માટે બેલકારપણ રાખનાર,
ક્રિયા ખરખર ગુરુની આશાતના કરી શકે છે અને તેથી તે ગુરુદેવની
કૃપા તથા આશીર્વાદને પ્રાપ્ત કરી શકે નથી ગુરુની આશાતના કરનારના
મધુમ અવતારે સાચ છે અને તે આત્માની જ્ઞાતિ કરી શકે નથી
જ્યેષ્ઠ અને પૂર્ણબ્રહ્મા તથા વિવેક વિના આશાતનાઓ ટળતી નથી

૬૮ વિપયાસક્તઃ

જે જડ વિષયોમા આસક્ત રહે છે તે વિષયોનો શિષ્ય બને છે, પરંતુ
ગુરુનો શિષ્ય બની શકે નથી જેના મનપર વિષયવાસના હુકમ ચલાવે છે તે
જલનાનો શિષ્ય છે જેનાપર મન હુકમ ચલાવે છે તે મનનો શિષ્ય છે, પરંતુ
ગુરુનો શિષ્ય નથી જે નિરિચ્છાનો દાસ છે અને તે માટે મદ્ધાર્થ કરે છે
પરંતુ આત્મસુખ માટે ગુરુની જે મેલા કરે નથી તે ગુરુનો શિષ્ય વા બક્ષા
બની શકે નથી ગુરુના જ્ઞાન અને ગુરુનું કરવામા જે બેદરકાર છે અને
વિષયોની પ્રાપ્તિ કરવામા જે બગીચ પ્રયત્ન કરે છે તે ગુરુનો શિષ્ય બક્ષા બની
શકે નથી વિષયસુખની લાગણી કરતા જેને ગુરુનાપર નિરોધ લાગણી નથી
તે ગુરુનો શિષ્ય ગણાતો નથી પોતાની કીર્તિ નામરૂપનો મોહ અને રિપયસુ
ખોમા મગ્ન બનીને જે ગુરુની સંભાળ, ગુરુના દર્શન, ગુરુની આકર્ષ કરે
નથી અને ગુરુ માટે જેને અતરૂથી વિશેષ લાગણી કળણ નથી તે ગુરુનો
શિષ્ય બનેતો નથી અને શિષ્ય ગણાવવા લાયક થતો નથી જે ગુરુ કરતા
અન્યોને નિરોધ સુખમરક માને છે તે હજી ગુરુ કરવામા સમજ્યો નથી
તો ગુરુનો શિષ્ય તે ક્યાથી બની શકે ? ગુરુપ્રતિ પોતાની ફરજને બળવવામા
જે વિપયાસક્તિથી પરા-સુખ થઈ જાય છે તે ગુરુનો શિષ્ય બની શકે નથી
ગુરુ આગળ જે નામરૂપ મોહને જુનતો નથી તે ગુરુનો શિષ્ય બની શકે
નથી જાડે જતા, પેશાળ કરતા નડાતા ધોતા જેને વખત મળે છે પણ જેને
ગુરુના દર્શન કરવા જતા વખત મળતો નથી તે ગુરુનો ભવ, શિષ્ય, ઉપાસક
બની શકે નથી રિપયાસક્તિથી જે ગુરુના ઉપદેશની સાંભળ ઘોય
તથા ગુરુને નિર્યાસક્તિથી વુચ્છ માનના ઘોય એના શિષ્યોનો ગુરુએ ત્યાગ
કર્યો નોંધજો

જાન્ય અને ગુરુ સર્વ સમાન છે તેથી એ ધર્મની આગવના કર
જાન્ય શિષ્યની કરે એ આ કરવાને શક્તિમાન થતો નથી તે સત્ય અને
અંતરે જોવાને શક્તિમાન થતો નથી માટે તેવાને શિષ્ય કરવો તે
કર્મ યોગ્ય નથી

૭૧ સમિતિગુણિચિરાયકઃ

જે સમિતિ અને ગુણિતો નિરાવક છે તે શિષ્ય થવાને લાયક નથી
જે સમિતિ વિના, મન, વચન અને કાયાની પ્રવૃત્તિ કરે છે તે શિષ્ય કહ્યા
જાય નથી. જે મનને ગોપની રાખતો નથી, મનનો સયમ કરી રાખતો નથી,
મનના ઉપવચનના અશુભ ક્રિયાઓનો સયમ કરી રાખતો નથી, મનમા પ્રગટતા
શુભ વિચારોને જે દાનમા રાખી રાખતો નથી તથા જે વચન પર કાનુ
કાનુ રાખતો નથી અને કાયાને ગોપની રાખતો નથી તે આત્મચારિત્ર્યને
પ્રગટી રાખતો નથી અપવાદચારિત્ર સમિતિ છે અને ઔત્સર્ગિકચારિત્ર
નિષેધ છે મન, વચન અને કાયાની પ્રવૃત્તિમા અને નિષેધમા જે યોગ્ય
અથવા નથી તે ગુની પામે શિષ્ય, દીલા મહવાને યોગ્ય થયો નથી

૭૨ ગુર્વાણાનિષેધકઃ

જે ગુની આગ્રાનો નિષેધક છે તે શિષ્ય બની રાખતો નથી પોતાના
આત્મા કરતા ગુર્વાણા જેને વિશેષ પ્રિય છે તે ગુરુનો શિષ્ય બની નહીં છે
પોતાના કરતા ગુરુને ગુરુ, અધ્યોગ્ય માને છે તે ગુર્વાણાનો નિષેધક છે
જે જે કોષાદિક કપાયોના વલ પડે છે અને શરીરમા મમત્વ ધાગ્યુ કરે
તે ગુર્વાણાનો નિષેધક બને છે જે ગુરુને સામાન્યમનુષ્યવત્ ગણે છે,
અને અધ્યોગ્ય બને છે તે ગુર્વાણાનો ભગ કરનાર બને છે ગુર્વાણાભગ
સમાન દોષ મહાન પાપ થી ગુર્વાણાપાતનમા જ સર્વ પ્રભરના ધર્મો
પામ્યા છે, ગુર્વાણાપાતનની અનતપાપોનો નાશ થાય છે જેને ગુરુપર
પ્રેમ છે તે ગુના એક જગદ્ગુરુ પોતાનું મર્મ આર્પણ કરે છે ગુરુની
પ્રેમથી ગુની આગ્રાને ગુરુશિષ્યો બની જાય છે અને પોતાના સર્વ
અધ્યોગ્ય હોમ કરીને ગુર્વાણા પારે છે જે ગુર્વાણાનો નિષેધ કરે છે તે
શિષ્ય બની રાખતો નથી ગુર્વાણા નહીં પાળનારોને ગુરુનો નિષેધ
માત્ર ધર્મો પાળનાર કર્યો પડે છે જે અર્થથી ગુરુનો

૬૯ અપરિચિત

જેનું કુલ અપરિચિત હોય, જેનો વશ અપરિચિત હોય, જેના વિચારો અને આચારો અપરિચિત હોય, જેની પ્રકૃતિ અપરિચિત હોય, જેનો બદ્ધમાન સાથે વસીને પરિચય ન કરી હોય તથા જે ગુરુના વિચારોથી અને આચારોથી અપરિચિત હોય ગુરુની પ્રકૃતિથી અપરિચિત હોય ગુરુના શુભોથી અપરિચિત હોય ગુરુને અને પોતાને મેળ મળે છે કે નહિ, તેનાથી જે અપરિચિત હોય તેણે મનુષ્ય સિધ્ધ કરવા યોગ્ય નથી અનેક કારણોથી મનુષ્યો નિષ્ઠો થવા આવે છે પરંતુ બુધરિચયમાં આવ્યા નિતા તે અને તેના શુભ હોય જાળવા વિના શિષ્ય કરવાથી અનેક દુષ્ટોના ભોગી ખરેખર ગુરુઓને યત્ન પડે છે દેવ, કુન, જન્મભૂમિ જાતિ આચાર અને વિચારોના બુધરિચય કરવાથી મનુષ્યના ડગ દોડની પરીક્ષા કરી શકાય છે ' સૌનું જેવું કસી અને મનુષ્ય જેવું વસી ' એ કહેવત પ્રમાણે મનુષ્ય પોતાના સહવાસમાં ઘણા મળ સુધી આવે છે તો તેના શુભોપનો મનુષ્ય થાય છે તે નિતા એકમ માથે શિષ્ય કરવાથી ઘણો પરનાનો થાય છે જ્યાં જાતિરો હોય વર્ણભેદે દેશભેદે ધર્મભેદે જ્યાં સ્વાભાવિક પરસ્પર વર ત્રાહ જેવી દશા થઈ હોય ત્યાં બુધરિચય કરીને શિષ્ય કરવાની જરૂર પડે છે અન્યથા પોતાનો નાગ થાય છે શિષ્ય ભોમથી જેઓ અપરિચિત મનુષ્યને શિષ્ય કરે છે તેઓ સ્વપરને લાભ સમર્પી શક્તા નથી જેના શુભોને અને દોષોને પરિચિત કરવામાં આવે છે અને જેની પ્રકૃતિને પરિચય કરવામાં આવે છે તેના છવન સખથી બવિધનો કરી શકાય છે અને તેને સુધારવા સખથી નિશ્ચય કરી શિષ્ય કરવા છે તો તે લેખે આની શકે છે અપરિચિતમનુષ્ય શિષ્ય કરવા

હે તેને અગુરુ અને ગુરુ સર્વે સમાન છે તેથી એ ધમની આગધના કરવાને અને શિષ્યની ફરજ અહીં કરવાને શક્તિમાન થતો નથી તે સત્ય અને અસત્યનો ભેદ પાડવાને શક્તિમાન થતો નથી માટે તેવાને શિષ્ય કરવો તે યોગ્ય રીતે યોગ્ય નથી

૭૧ સમિતિચુસિવિરાધકઃ

જે સમિતિ અને ગુપ્તિનો વિરાધક છે તે શિષ્ય થવાને લાયક નથી. જે વિવેક વિના મન, વચન અને કાયાની પ્રવૃત્તિ કરે તે શિષ્ય હજી યોગ્ય નથી જે મનને ગોપની શકતો નથી, મનનો સચમ કરી રાકતો નથી, મનમાં ઉત્પન્ન થનાર અશુભ ઇચ્છાઓનો સચમ કરી શકતો નથી, મનમાં પ્રવૃત્ત અશુભ વિચારોને જે હામમાં રાખી શકતો નથી તથા જે વચન પર કબજા ધરાવી શકતો નથી અને કાયાને ગોપની રાકતો નથી તે આત્મચુસિવિરાધક થઈ નથી શકતો નથી અપવાદવારિઃ સમિતિ છે અને યોગ્ય ગુપ્તિ છે મન, વચન અને કાયાની પ્રવૃત્તિમાં અને નિવૃત્તિમાં જે યોગ્ય નથી તે ગુપ્તી થાને શિષ્ય, દીક્ષા અહીં યોગ્ય થયો નથી

૭૨ શુર્વાંગાનિષેધકઃ

૬૯ અપરિચિત

જેવું કુલ અપરિચિત હોય, જેનો વત અપરિચિત હોય, જેના વિચારા અને આચારો અપરિચિત હોય, જેની પ્રકૃતિ અપરિચિત હોય જેના બુદ્ધિમાય સાથે વસીને પરિચય ન કર્યો હોય તથા જે શુરના વિચારોથી અને આચારોથી અપરિચિત હોય, શુરની પ્રકૃતિથી અપરિચિત હોય શુરના શુભોથી અપરિચિત હોય, ગુરને અને પોતાને મેળ મળે છે કે નહિ, તેનાથી જે અપરિચિત હોય તેવા મુદ્ધુ શિષ્ય કરવા યોગ્ય નથી અનેક કારણોથી મનુષ્યો નિષ્ઠો થવા આવે છે પરંતુ મુપરિચયમા આવ્યા વિના તે અને તેના ગુણ દોષ જાણ્યા વિના ચિત્ત કરવાથી અનેક મુષોના ભોગી ખરેખર ગુરુઓને થતું પડે છે તેમ, કુન જન્મભૂમિ, જાતિ, આચાર અને વિચારોના બુદ્ધિપરિચય કરવાથી મનુષ્યના ગુણ લેવાની પરીક્ષા કરી શકાય છે 'સોતુ જોવું કસી અને મનુષ્ય જોવું વસી' એ કહેવન પ્રમાણે મનુષ્ય પોતાના સહવાસમા ધણી કાળ સુત્રી આવે છે તો તેના શુદ્ધોપનો અનુભવ થાય છે તે વિના એમ મ કાંઈને ચિત્ત કરવાથી ધર્મો પસ્તાવો થાય જ ન્યા જાતિનર હોય વર્ણો દેવો, ધર્મો ન્યા સ્વાભાવિક પરસ્પર વર પોલ જેવી ન્યા થઈ દોષ ત્યા બુદ્ધિપરિચય કરીને શિષ્ય કરવાની જરૂર પડે છે અન્યથા પોતાનો નાશ થાય છે શિષ્ય ભોભથી જેઓ અપરિચિત મનુષ્યને ચિત્ત કરે છે તેઓ સ્વપરને લાભ સમર્પી શક્તા નથી જેના શુભોને અને લેષોને પરિચિત કરવામા આવે છે અને જેની પ્રકૃતિનો પરિચય કરવામા આવે છે, તેના જીવન સખથી ભવિષ્યનો વિચાર કરી શકાય છે અને તેને સુધારવા સખથી નિશ્ચય કરી શિષ્ય કરવા પ્રતિજ્ઞા લે છે તો તે ભેષે આવી શકે છ' અપરિચિતમનુષ્ય શિષ્ય કરવા

છે તેને અગુરુ અને ગુરુ સર્વે સમાન છે તેથી એ ધર્મની આરાધના કરવાને અને શિષ્યની ફરજ અહીં કરવાને શક્તિમાન થતો નથી તે સત્ય અને અમર્યનો ભેદ પાડવાને શક્તિમાન થતો નથી માટે તેવાને શિષ્ય કરવો તે યોગ્ય રીતે યોગ્ય નથી.

૭૧ સમિતિયુગ્મિવિરાધકઃ

જે સમિતિ અને ગુપ્તિનો વિરાધક છે તે શિષ્ય થવાને લાયક નથી જે વિરેક વિના મન, વચન અને કાયાની પ્રવૃત્તિ કરે છે તે શિષ્ય કરવા યોગ્ય નથી જે મનને જોપવી શકતો નથી, મનનો સંયમ કરી શકતો નથી મનમાં ઉત્પન્ન થનાર અશુભ ક્રિયાઓનો સંયમ કરી શકતો નથી, મનમાં પ્રગટતા અશુભ નિયારોને જે દાખમાં રાખી શકતો નથી તથા જે વચન પર કાનુ ધરાવી શકતો નથી અને કાયાને જોપવી શકતો નથી તે આત્મચારિત્ર્યને ખોલવી શકતો નથી અપના ચારિત્ર સમિતિ છે અને ઔત્સર્ગિકચારિત્ર ગુપ્તિ છે મન, વચન અને કાયાની પ્રવૃત્તિમાં અને નિવૃત્તિમાં જે યોગ્ય જાણ્યો નથી તે ગુરુની ખાતે શિષ્ય, દીક્ષા મેલવાને યોગ્ય થયો નથી.

૭૨ શુર્વાંગ્માનિપેધકઃ

માયેક્ષદંષ્ટિએ જે નિશ્ચય કરે છે તે ગુરૂથી પણ કાનમા બિન થતો નથી. ગુરૂ અને શિષ્ય બન્ને એકરૂપ બનીને તેની ગિયતિમા સ્વાધ્યાનદશાને ઇચ્છતા હતા. કલ્પ્ય કાર્યોને કરી નાં કે તેની સામા ગુરૂના અને શિષ્યના કક્ષા ચરીર બિન્ન હોય છે. પરંતુ મન અને આત્મા તો એક રસરૂપ બનીને વહે છે. આવી દશાના શિષ્ય થયા પિતા શિષ્ય દશાનો આનંદ સંપ્રાપ્ત કરી શકતો નથી અને ગુરૂમાર તેની વ્યાપિના આત્મમર્મર્ષણ થઈ શકતું નથી. જે ગુરૂથી જુદા પડે છે, ગુરૂના વિચારોને પોતાના કયા પિના ગુરૂનો પ્રેમ ગુરૂની આસીસ આપે છે તે શિષ્ય અનુદારમા ઉદ્ધેષા છે, તેઓ ગુરૂની સાથે અભેદ બ્રહ્મીભાવ કરવાને નિમિત્તમાન થતા નથી. ઉત્તમ ગિયો પોતાના ગુરૂના વિચારોને અને પ્રવૃત્તિઓને મન મર્મથા અનુકુલ માને છે અને તેમના જીવતા બ્રહ્મની સાથે સ્વબ્રહ્મનો અભેદમાન કરીને બદ્ધિત શુદ્ધબ્રહ્મરસની ખુમારીમા મસ્ત બને છે. તેઓ મગજને તામે થા. તદ્ વિનમ્રમા જીવન બનીત કરતા નથી. સત્કાંડપ્રતિષ્ઠાનમ્ તોનું કેમકા નથી. તદ્ની પર પગનો પાડ આપતો નથી. માટે ગુરૂના વિચારો અને આચારોને હૃદયથી અનુકુલ માની ગુરૂબ્રહ્મની ઉપાસનામા તેમના વિચારોના અને આચારોના અનુકુલ થવું તેજ ગુરૂબ્રહ્મ પ્રમતતા પી અને આત્માનંદ જીવનની ઉત્તમમા ઉત્તમ શાનકુંચી પ્રાપ્ત કરવી જોઈએ. ગુરૂના વિચારોમા અને પ્રવૃત્તિઓમા પ્રતિકુલ દિગે નંદ કરવામા આવે તો દુનિયામા ગોમ્ પશુ ગુરૂની માન્યતા વિદ્ય. ૫) ૩ તી નરી માટે તદ્ કક્ષા હૃદયને માન આપીને ગુરૂબ્રહ્મના વિચાર ના અને આચારોમા શ્રદ્ધાથી ભક્તિથી અનુકુલતા બાંધી અને તે આચારમા મૂખી બતાવવી. જેથી આત્માની શુદ્ધતા તેની સામા સહેજે થઈ શકે છે. તેનો અનુભવ આગી શકે ગુરૂના વિચારોમા સાક્ષાત્ ગુરૂને કેમકા તથા ગુરૂના આચારોમા સાક્ષાત્ ગુરૂબ્રહ્મ અનુભવ કરવો. આ પ્રમાણે પ્રવૃત્તિ કરતા કરતા બ્રહ્મજ્ઞાનનો પૂર્ણ પ્રમણ થવાનો અને રાગ દ્વેષાદિ ભેદ વૃત્તિઓ ટળી જવાની—અને અનંતઆનંદનો સાક્ષાત્કાર થવાનો. આ પ્રમાણે સુનાત્રશિષ્યો વર્તી શકે કે અને શુદ્ધબ્રહ્મનો અનુભવ કરે છે. જે ગુરૂબ્રહ્મની એ પ્રમાણે ઉપાસના કરે છે તેને પરમબ્રહ્મની ઉપાસના થઈ અને તેને પરમબ્રહ્મપ મળવાનું એ નિશ્ચય છે.

૭૪ ગુર્વાત્મતન્મયીમાયેનજીવકઃ

શ્રી ગુરૂના આત્માની સાથે તન્મયભાવવડે જીવનાર શિષ્ય સ્વમેવ

શિષ્ય થાય છે તે ગુરૂના પર સર્વ સ્થાપણ કરી શકતો નથી ગુર્વાગા નડી પાગનારાઓએ ગુરૂના હૃદયની હાથ લાગે છે તેથી તેઓને ઠગણી પ્રમાણે આ બવમાજ્ઞ ફળ મળ્યા વિના રહેતુ નથી શિષ્યનુ નામ ધરાવ્યા બાદ પોતાને ન ગમે તો પણ ગુરૂને દેન સમાન માની તેઓની આગા પ્રમાણે વર્તવાથી આત્મિક યાજ્ઞ થતુ છે એવી બદ્ધ ધારણ કરી ગુરૂ સાથે વર્તે છે તેઓ આ બવમા સર્વથા સુખી થાય છે ગુરૂની આગાતે નિરોધક માર્ગ મહાનુ બની શકતો નથી અને મ્દાપિ કાળે મધ મુક્તિ પ્રાપ્ત કરી શકતો નથી ઉત્તમકુન્દલી શિષ્યો ગુરૂની આગા પ્રમાણે ન વર્તાયુ હોય તો ગુરૂપામે પ્રાપ્તિન લેધ શુદ્ધ થાય છે અને ગુરૂની પ્રસન્નતા મેળવવા આ તમાનો ભોગ આપવો પડે છે તો પણ તે આપે છે ગુરૂની પ્રસન્નતા મેળવ્યા વિના એમ સ્વાસોન્વાસ પણ તે લઈ શકતા નથી ગુરૂના ચરણમા મસ્તક મુકવીને ગુરૂ સામે બે હાન જોડીને ઉત્તમશિષ્યો ભક્તિભાવથી ગુરૂની આગા લઈ કર્તવ્ય કાર્યો કરે છે તેઓ ગુરૂ સાક્ષાત્ ન હોય તો તેમની મૂર્તિ હાથીનુ ધ્યાન પૂજન કરીને ગુરૂ આગા માગી પ્રવર્તે છે પરંતુ આગાની વિરાધના કરતા નથી કુપાનશિષ્યો ગુરૂની આતરડી ધમીને હુડીથી તેમની આરતીય લેના બાબતમાં બનના નથી ઉત્તમ ગુર્વાગાનિરોધક બની ગુરૂની આતરડી કઠણાથી પરમાત્મથ થી વિમુખ થાય છે

શિષ્યનુ લક્ષણ દર્શાવે છે

૭૬ મરદામવંથા ગુરુચિારમટ્ત્યનુકુલ

સર્વેઘ સર્વે પ્રભેરે ગુરૂના વિચારો અને તેઓની પ્રવૃત્તિયોના અનુકુલ જે વર્તે છે તે શિષ્ય છે ગુરૂના વિચારો અર્થાત્ ગુરૂનુ મ્દાન અને ગુરૂની ક્રિયાઓ અને ગુરૂના કાર્યોમા જે અનુકુલ પ્રવૃત્તિ કરે છે અને સર્વથા સર્વથા પ્રતિકુલતાનો ત્યાગ કરે છે તે શિષ્ય સ્વગુરૂની પ્રભાવના કરી શકે છે ગુરૂના વિચારો જેને ગમતા નથી તે ગુરૂનો આત્મા બની શકતો નથી તથા ગુરૂના આચારો જેને ગમતા નથી તે ગુરૂનો આત્મસ્વરૂપ બની શકતો નથી ગુરૂના અનુત્તરિચારો અને તેમની સર્વ પ્રવૃત્તિયોને જે સ્વવિચાર પ્રવૃત્તિપણે પરિજમાવે તે ગુરૂનો શિષ્ય બની શકે છે ગુરૂના વિચારો અને આચારો બાતમાનમા જે જે થયા વર્તમાનમા જે જે થાય છે અને બાવિ રમા જે જે આગારો રિચાગ થયો, તે સર્વે આત્મસ્વરૂપ છે ધમસ્વરૂપ છે એમ

માપેશ્વરદષ્ટિએ જે નિશ્ચય કરે છે તે ગુરુથી નહીં કાવ્યમા મિત્ર થતો નથી ગુરુ અને શિષ્ય બન્ને એકરૂપ બનીને તેની સ્થિતિમા અજ્ઞાન દશ્યને જીવતા છતાં કલવ્ય કાવ્યેને કરી રહ્યાં તેની દશ્યામા ગુરુના અને નિરુના કક્ષ રારીરે મિત્ર હોય છે પણ મન અને આત્મા તો એક રસરૂપ બનીને વહે છે આવી ધ્યાના સિધ્ધિ થયા વિના સિધ્ધિ દગાનો આનંદમ પ્રાપ્ત કરી શકાતો નથી અને ગુરુમાટે તેની વ્તા વિના આત્મમર્મર્ષણ થઈ શકતું નથી જે ગુરુથી જીવ પડે છે ગુરુના વિચારને પોતાના ધ્યાન વિના ગુરુનો પ્રેમ ગુરુની આરાધના છે તે ગિર્ય અવગરમા કહેવા છે, તેઓ ગુરુની માથે અમેઠ અહીંમાવ કરાને રક્તિમાન થતા નથી તત્તમ ગિર્યો પોતાના ગુરુના વિચારોને અને પ્રવૃત્તિયોને સંઘ સવથા અનુકુલ માને છે અને તેમના જીવતા અહીંની સાથે સ્વલક્ષનો અભેદમાવ કરીને અદ્વૈત શુદ્ધઅહરસની ખુમારીમા મરણ અને છે તેઓ મગજને તાબે થઈને તક નિતરમા જીવ વ્યતીત કરતા નથી તજાડમતિષ્ટાત્મ તોડુ કેમપ નથી તકની પં પરનો પાડ આનંદો નથી માટે ગુરુના વિચારો અને આચારોને હૃદયથી અનુકુલ માની ગુરુલક્ષની ઉપાસનામા તેમના વિચારોના અને આચારોના અનુકુલ થવું તેજ ગુરુલક્ષ પ્રસન્નતાની અને આત્માનંદ જીવનની ઉત્તમમા ઉત્તમ જ્ઞાનકુચી પ્રાપ્ત કરવી જોઈએ ગુરુના વિચારોમા અને પ્રવૃત્તિયોમા પ્રતિકુલ રીતે તં વામા આવે તો હુનિયામા ગોઈ પણ ગુરુની માન્યતા નિવ થઈ પડી નથી માટે તક કરતા હૃદયને માન આપીને ગુરુલક્ષના વિચારોમા અને આચારોમા શ્રદ્ધાથી ભક્તિથી અનુકુલતા ભાવવી અને તે આચારમા મૂકી ખતાનવી કે જેથી આત્માની શુદ્ધતા તેની દશ્યામા સહેજે થઈ શકે તેનો અનુભવ આવી શકે ગુરુના વિચારોમા સાક્ષાત્ ગુરુને દેખવા તથા ગુરુના આચારોમા સાક્ષાત્ ગુરુલક્ષ અનુભવ કરવો આ પ્રમાણે પ્રવૃત્તિ કરતા કરતા અહીંયાને પૂરું પ્રાપ્ત થાને અને રાગ દ્વેષાદિ બેદ વૃત્તિયો ટળી જવાની—અને અનંતઆનંદનો સાક્ષાત્કાર થવાનો આ પ્રમાણે સુપાત્રસિધ્ધો વર્તી શકે છે અને શુદ્ધલક્ષનો અનુભવ કરે છે જે ગુરુલક્ષની એ પ્રમાણે ઉપાસના કરે છે તેને પરમલક્ષની ઉપાસના થઈ અને તેને પરમલક્ષ્ય મળવાનું એ નિસરણ છે

૭૪ સુર્વાત્મતન્મર્યાભાવેનજીવક

શ્રી ગુરુના આત્માની સાથે તન્મયભાવવડે જીવનાર, શિષ્ય સ્વમેન

ગુરુ હોય મની હકે છે કેવો સિદ્ધ ગુરુના આત્માની સાથે તન્મયી બને છે તે જણાવે છે જે સિદ્ધ ગુરુના શરીર અને મનને ધ્યાવતો પૂજતો ગુરુના આત્માની સાથે તદ્દુષ્ણ બની જાય છે અને ગુરુને પોતે એમ ક્રિયા બાવતો ત્યાગ કરીને એકમેકરૂપે બની જાય છે અને એવા તન્મયી જીવ નથી આયુ પશ્ચત્તે એ છે તે ગુરુચરિત્ર સાક્ષાત્કાર કરી જાણી શકાય. મરણના બંધનમાંથી છૂટે છે ગુરુની સાથે એવો તન્મયીભાવ ધારણ કરવો હોય તો હે સિદ્ધ તુ સદગુરુને પ્રાપ્ત કર ગુરુશ્રદ્ધા પ્રેમમાં ખામી ન પડે. ૬ ગુરુને સર્વનિવેશન કરી ખામીને દૂર કરી મનની એવામાં જેમ હનુમાન રથમાં હતા, તેમ ગુરુની સેવામાં વર્તે. ૧ ગુરુના મહિમાને, પ્રથમ મા ગુરુની સ્મૃતિનરૂપે પાપનો નાશ કરી શુદ્ધબુદ્ધિ પ્રકટ કર ગુરુના હપકાએને સદન કર ગુરુના આશરોને જાગુ અને ગુરુથી કષ્ટપામ છાનુ ન રાખી ગમે તેવા ગુરુ હોય પણ હે સિદ્ધ તારો એ ધર્મ છે કે તુ ગુરુને દેવ માની તેમની આરાધના કર ગુરુ ત્હારા માટે ગમે તેવી અભિપ્રાય બાધે વા તારી પૂજેલી કરે પણ તુ તે માટે ખુશી થા. પ્રાર્થના કરે ગુરુ ત્હને તાવે છે અને સુવર્ણની પેઠે કસી બેઠે છે ત્હારા નામરૂપ જૂનાય તે માટે ગુરુ સર્વ કરે છે એમ માનીને નામરૂપની આગતિને જૂન ગુરુજી ત્હને સર્વ કેમળો ફળેત કરે છે અને બહુ દુઃખ આપે છે એમ જાણે તોપણ તે સર્વ ક્ષેપ માટે કરે છે એવો નિશ્ચય કર કારણ કે ત્હારા એવા શુદ્ધનિશ્ચયથી ગુરુદેવના મનને અને પ્રવૃત્તિને તું અનુકૂલ કરી શકીશ અને તેથી તુ અનેક તપ જપો કરતા અનતગુણ રહને પ્રાપ્ત કરી શકીશ. હે સિદ્ધ ત્હારે જે ગુરુની સાથે તન્મય બનવું તે તો કરી ગુરુનો પ્રેમ વાક જૂલ દેખવાનું સ્વપ્ન પણ લાગીશ નહીં ગુરુજીમાં સર્વ સાથે જોવાના અભ્યાસથી ત્હારો આત્મા શુદ્ધ થવાનો અને તેથી ગુરુના આત્મામાં ત્હારો ક્ષેપવૃત્તિ પ્રમાણે સ્વરૂપ દેખી શકીશ જે પરમાત્મત્વે આપી શકે છે તેજ બંધિત વરે ગુરુ આપી શકે છે એવો ત્હારો નિશ્ચય ગુરુપર છે તો તે દેખી પેઠે તારવાનાજ એમાં ચકા નથી જીવતા અવસ્થા ગુરુને દેખી રોમેરોમે હર્ષ પામ તેમના પરમાત્મા દૃષ્ટિથી દર્શન કર તેમના શરીર દ્વારા ગુરુનો આત્મા અનુભવી શકશે માટે ગુરુના શરીરની સેવા ચાહી કર હે જે ગુરુ માયા છે તે પ્રમાણે દુનિયાના લોકો ન માને અને તેથી વિરુદ્ધ માને તો પણ જીવ અશ્રદ્ધાનું ન બન ત્હારા આત્માની અને ગુરુના આત્માની વચ્ચે આધારક્રિયા પોતાનો પડો નાખે છે તેથી જ ગુરુના આત્માને દેખ પણ માવાના પડોને ન દેખ માવાના જૂઠા

વાથી ગુરુના આત્માને દેખતા જુન ન કર, ગુરુને સર્વથા પ્રમત્રે પ્રેમથી પૂજ અને તેમનું ધ્યાન ધર ગુરુમા આખીદુનિયા સમાધાન ૭ અને ગુરુમા તુ પોતે લીન થએ ન છે એમ ધ્યાન ધરી અનુભવ કર કે જેથી બેદભાવની કપના ટળી જાય ગુરુના મહિમાને નહિ જાણનારા પ્રતિપક્ષી નાગ્નિક લોભ ગમે તે બોલે તેના પર વિશ્વાસ ચૂ નહીં, ગુરુ કરતા યજ્ઞ મહાન નથી એવી શ્રદ્ધા રાખ અને ગુરુમા પોતાના મનને, દેહને અને આત્માને સમાવી દે અને જે કંઈ કરે તે ગુરુને સમર્પણુ કર ગુરુથી બિન્ન પોતાને નામરૂપની મદદરૂતિથી ન દેખ એવી અબેદભાવનાથી ગુરુના આત્માની સાથે તન્મય ભાવને પૂર્ણશુદ્ધ પ્રેમવડે પામીશ અને પશ્ચાત્ નિત્યસુખનો બોક્ષા ખનીશ જ્યાં સુધી આલબન લેવાની દશા ૭ ત્યાં સુધી ઉપર પ્રમાણે વર્તીને ગુરુની સાથે તન્મય ખની નિયેપપણે આધિકારે વર્ત અને ગુરુની સાથે ઐક્યનાને મસ્ત ખન આ પ્રમાણે ગુરુના આત્માની સાથે તન્મયભાવે જીવના ઉપદ્રવનાન દયોપશમભાવ અને ક્ષામિકભાવને પામીશ અને પગમુદ્ધ અને મિદ્ધબુદ્ધ ખનીશ એ પ્રમાણે ખની સર્વ મગ્ધમાગાને પામો-૭૦ શાન્તિ ૩

૭૨ દ્રવ્યક્ષેત્રકાલભાવાનુસારેણગુરુપદિષ્ટસ્વાધિકારશુભંજન- તિકારકધર્મકર્મયોગી

દ્રવ્યક્ષેત્રકાલભાવાનુસારે ગુરુએ ઉપદેશ સ્વાધિકારશુભંજનની જે યોગી છે તે ગુરુનો સત્સચિષ્ય છે ગુરુએ વર્તમાનમા અને ભવિષ્યમા પોતાના અધિકાર પ્રમાણે જે શુભધર્મકર્મોવડે પ્રવર્તવાનું જણાય હોય અને તે ધર્મકર્મો પણ શુભોન્નતિકારક બતાવ્યા હોય તે પ્રમાણે જે કરવું છે તે ધર્મકર્મયોગી ગણાય છે સ્વાધિકારે શુભોન્નવિક્ષાધર્મકર્મોના ઉપદેશ ગુરુ છે બિન્નબિન્નશિષ્યોનો કર્તવ્યકર્મોના દેશ, કંઈ, જાતિ, વ્યાધિથી બિન્નબિન્ન અધિકાર છે જે દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ, જુદા જુદા શુભધર્મોન્નતિ થાય તેને તે દ્રવ્યાદિકથી ધર્મકર્મોને કરવું જોઈએ આપે છે વ્યાવહારિકશુભધર્મકર્મોના અને ધાર્મિકશુભકર્મોના ઉત્તેજ દેશ ગુરુમા બિન્નબિન્ન અધિકારવાળા સર્વ શિષ્યો એકસરખા નથી હોય ગુરુમા એ છે એક ગુરુના લાખો કરોડો શિષ્યો હોય-અને તેઓ સત્તિ, વર્ણ, દેશ, કાલ, કુલ, વય, સક્રિય અને સયોગોની સામગ્રીની નિમિત્તે બિન્નબિન્ન થાય છે છતાં તેઓમા ગિજ્યધમે બે નથી કર્યા-ધર્મ બે ને છે

અને એવી કુટલી બાલભેડ તો સર્વ સર્વ ગળા કરે છે શુભોન્નતિમારક
 ધર્મકર્મોના ઉપદેશ શ્રીગુરુદેવની આગ્રા પ્રમાણે શિષ્યો મિન્નમિન્ન કર્તવ્યકર્મો
 કરતાં હતા એકસરખીરીતે પરમાત્મપણે પ્રાપ્ત કરવાને અવિધારી બને છે
 દ્રવ્ય દ્વેન કાલ શક્તિ આદિ સાધેશનાગ્રાએ વ્યાવહારિકકર્મો કરવાનો તથા
 ધાર્મિકકર્મો કરવાનો ગુરુનો જે ઉપદેશ છે તેમા નાસ્તિકમને શ્રદ્ધા થતી નથી,
 પણ પૂરબવ સરખારી આગ્નિ મનુષ્યોને શ્રદ્ધા થાય છે પોતાના વિચારપ્રમાણે
 શુભોન્નતિકારક રમકર્મો કરવાના દરતા ગુ નો અપેશ અને ગુરુની અનુમતિથી
 વા ગુરુએ જે વન માન તથા બ્રિવ્ય માટે શેત્રમલાનુસારે પ્રવર્તવાની સનાક
 આપી હોય તે પ્રમાણે શુભોન્નતિમારક ધર્મકર્મોમા નિષ્કામભાવે શિષ્ય
 પ્રવર્તે છે અને સાસારિક અનેક તાપોથી તપાઈને પોતાના આત્માને શુદ્ધ
 કરે છે ગુરુના ઉપદેશાનુસારે દ્રવ્યશેત્રમલભાવથી જે જે સ્વાધિમારે શુભો
 ન્નતિકારકધર્મકર્મો જળાત્મા હોય તેને શિષ્ય કરે છે અને અવનતિકારક
 કર્મોના ત્યાગ કરે છે ગુરુની આગ્રા પ્રમાણે શુભોન્નતિમારકધર્મકર્મો કરતા
 પાપની સહા સખની નહીં તેમજ મન્યપ્રમાણની સહાઓ કરી નહીં,
 મારણ કે ડમથી આત્મલક્ષિતોનો નાશ થાય છે અને અધિમારથી પતિત્વ
 પ્રાપ્ત થાય છે માટે ગુરુપરિશ્લષ્ટભાવોમા પરમાત્માની આગ્રાનો નિવય
 કરીને પ્રવર્તિ કરવી ગુરુપરિશ્લષ્ટાધિમારનાપ્તશુભોન્નતિકારકકર્મોના ત્યાગ
 કરીને જેઓ શુદ્ધ અક્રિય બનવા છાછા કરે છે તેઓ સ્વાત્માનો ધાત
 કરવા છાછા કરે છે અને ધર્મનો વિશ્રમાથી નાશ કરવાની છાછા કરે છે
 એમ સમજવું. ચાનયોગીએ શુભોન્નતિકારકધર્મકર્મો કરીને ગુરુના સત્ય
 શિષ્યની ફરજ અદા કરવી જોઈએ ગુરુ કરે તે ન કરવું પરંતુ ઉપગના સૂત્ર
 પ્રમાણે ગુરુ શિષ્યના અધિમાર પ્રમાણે તેની દ્રવ્યશેત્રમલભાવના અનુસારે
 શુભોન્નતિ થાય એવી જે આગ્રા કરમાવે તે પ્રમાણે પ્રવર્તવું એવી શિષ્યની ફરજ
 અર્થાત્ ધર્મ છે આત્માની સમાજની સધની ધર્મની, માતિની મહસની
 રાજ્યની, દેરાની શુભોન્નતિ કરવામા દેસકલાનુસારે ગુરુએ જે જે ધર્મકર્મો બતાવ્યા
 હોય તેમા મદ્દાપૂર્વક પ્રવર્તિ કરનાર શુભશિષ્ય છે એવી શિષ્ય સ્વયંકર્મયોગી
 બની ગુરુની ગુરુતાને પામે છે અને ગુરુપત્તા ગુરુતાનુસારે શુભોન્નતિ
 કરક બની અન્યલોકોને શિષ્ય કરીને તેઓનો ગુરુ બને છે દ્રવ્યશેત્રમલ
 ભાવનું સ્વરૂપ સમજ્યા નિના ગુરુએ બતાવેલ શુભધર્મો તત્તિ કરી શકાતી
 નથી ગુરુ શિતધર્મકર્મો કરવામાજ આત્મજ્ઞાનના પંચ જરણા પ્રગટે છે
 ગુરુએ બતાવેલ શુભોન્નતિકારકધર્મકર્મો કરવાથી પરમાત્મપણી સદેજે પ્રાપ્તિ

યાય છે, ગુરુએ આરા કરેલ ધર્મદર્મ કરાચી સર્વ મનુષ્યોની શુભોન્નતિ કરી શકાય છે દેશમેવા, વિશ્વમેવા, પરોપકાર, ભક્તિ, સેવાધર્મ વગેરે સર્વ શુભ ધર્મકર્મોની ગુરુએ જતાવેલ દેશકાલાનુસાર પ્રવૃત્તિયો સમાવેશ થાય છે માટે સ્વાતંત્ર્યનો ત્યાગ કરીને ગુરુની આરા પ્રમાણે દેશકાલાનુસારે પ્રગતિકારકશુભવર્મકર્મો કરવા જોઈએ, પરંતુ ગુરુના ઉપદેશમા અને તેમની આરામા અશ માત્ર સકા અને અશક્ત ન કરવી જોઈએ રાજ્યના કાયદાઓની પેઠે ગુરુથી ધર્મોન્નતિ માટે ધર્મદર્મ પ્રવૃત્તિયોમા શિષ્યોને જુદા જુદા દુક્રમોથી જુદી જુદી રીતે પ્રનાવે છે પૂર્વની ધર્મકર્મપ્રવૃત્તિયોમા ફેરફાર પશુ જરૂર છે જિજ્ઞાસુને જે જે વર્મકર્મો કરવાના છે તે પશુ ફેરફાર જરૂર છે દશમકાલાનુસારે ધર્મકર્મોવડે શુભોન્નતિ થાય એવી રીતે તે તે દેશકાલાનુસારે શુભોન્નતિ કારક ધર્મ કર્મોની પ્રકટાવે છે પૂર્વના ધર્મકર્મોમા ફેરફાર કરે છે જેનાથી જે જે શુભોન્નતિ થાય તેને તે તે ધર્મોન્નતિકારકકર્મ સોપે છે તેમા પ્રસંગે શિષ્યોને સકા ઉત્પન્ન થાય છે, તો તે સર્વશુભોન્નતિયોના ધાતક બને છે માટે ગુરુની આરા પ્રમાણે વર્તવામા ધર્મ છે એવું સમજીને તે પ્રમાણે પ્રવર્તે છે અને શિષ્યની ફરજને અંત કરી ધર્મકર્મયોગીપત્ને પ્રાપ્ત કરે છે મેનાપતિની આરા પ્રમાણે સુદ કરતી સેનાને દુક્રમમા વિચારની જરૂર નથી તેમ ગુરુના ઉપદેશ-આરા પ્રમાણે વર્તવામા નહીં પણ જાતનો વિકલ્પસક પ કરવો યોગ્ય નથી એમ ઉત્તમ શ્રદ્ધાલુ શિષ્યો સમજે છે અને શુભોન્નતિકારકકર્મોની પ્રવૃત્તિમા નિષ્કામપણે પ્રવર્તવામા સ્વચારિત્ર્ય માની આત્મોન્નતિ કરે છે રાગદ્વેષનો હાથ કરે છે, મનને આત્માના વલમા વર્તાવી આત્મશક્તિયો પ્રગટાવવા સમર્થ થાય છે

૭૬ કર્તવ્ય સદ્ગુરોર્યાત્રા

શિષ્યોએ ગુરુથી જુદા પડે છતાં વા ગુરુ દૂર ગયેન છતાં તેમની વર્ષમા જોટલી બને તેટલી ગુરુયાત્રાઓ કરવી જોઈએ વિનય, બહુમાન, પૂર્વક ગુરુની પાસે જવું અને ગુરુને દેખી તેમને વધાવવા ગુરુના દર્શન કરી અશિષ્યાપૂર્વક વદન કરવું ગુરુની આગળ ગૃહસ્થશિષ્યોએ ક્ષાદિક મૂનુ ગુરુ જે જે પુણ્યધર્મકર્મો જતાવે તે મયાશક્તિ કરવા, તેમની આરાપૂર્વક પ્રવૃત્તિ કરવી સર્વ શિષ્યોએ બને ત્યાં સુધી એકવાર બેગા મળીને એક વર્ષમા ગુરુયાત્રા કરવી અને તત્સમયે ગુરુની ઉપદેશ શ્રવણ

કરી ધર્મકર્મો કરવા પ્રવૃત્ત થવું સર્વશક્તિયોને ગોપબ્યા વિના પ્રમાદનો ત્યાગ કરી ગુરુપાંચ ધર્મકર્મો પ્રવૃત્ત થવું

ગુર્વાત્મભૂતશિષ્યૈ જાતમમાલેન પરસ્પરમહત્વાદિક ત્યક્ત્વાર્વાર્તિતયમ્ ।

ગુરૂના આત્મસ્વરૂપ ચત્તેય શિષ્યોએ આત્મભાવવડે અહ કારાદિનો ત્યાગ કરીને પરસ્પર વર્તવું જોઈએ શિષ્યોએ પરસ્પર એકબીજાને પોતાના આત્મસમાન લેખવા જોઈએ એકગુરૂના શિષ્યોએ પરસ્પર અહ કાર તક રાર, કલેશ, કુદ્દાટ કરી ગુરૂની આરાનો ભગ ન કરવો જોઈએ તથા ગુરૂનું નામ ન લગવવું જોઈએ પોતાના ગુરૂની લઘુતા નિન્દા ન થાય તેવી રીતે શિષ્યોએ પરસ્પર પ્રેમભાવપૂર્વક વર્તવું જોઈએ આત્મ પૂર્વક પરસ્પર વર્તવામા ગમે તેવી મોટાઇ માની હોય વા ગમે તેવો સ્વાર્થ હોય તો પણ તેનો ત્યાગ કરવો જોઈએ ગુરૂની આરા માટે તથા ગુરૂના નામની મહત્તા માટે જે શિવ મોટાઇ, અહ તા, સ્વાર્થ, વગેરેનો ત્યાગ કરે છે અને અન્યો તરફ ધન સહે છે તેજ ગુરૂના આત્માની સારે મોતો આત્મભૂતશિષ્ય બરબોધવો અહ કાર, દ્રેષ ધર્મ, મીન, કોધ કપટ, લાભ વેર વગેરેનો ત્યાગ કરીને પરસ્પર શિષ્યોએ પ્રેમથી વર્તવું જોઈએ ગુરૂના નામે અનેકશુભધર્મકર્મો કરવા જોઈએ ગુર્વાત્મભૂત શિષ્યોએ પરસ્પર એક આત્મરૂપ બની ધર્મકર્મો કરવા જોઈએ ગુરૂની આરાપૂર્વક એકાત્મભૂત બની પરસ્પર ધર્મકર્મો પ્રવૃત્તિ કરી.

૭૭ પરસ્પરસાહાય્યકારકા*

સદ્ગુરૂના શિષ્યો પરસ્પર એકબીજાને સાહાય્ય કરનારા હોય છે ગુરૂના બકતો, ઉપાસકો પરસ્પર એકબીજાને અનેક દુષ્ટ પ્રસંગોમા મદદ શક્તિ સહાય્ય કરે છે જુદિવડે, ખગવડે ઉપદેશવડે ધનવડે પરાક્રમવડે સદ્ગુરૂના શિષ્યો, બકતો, ઉપાસકો એકબીજાને કશા વિના આશુવારી સાહાય્ય કરે છે વિપત્તિ વગેરે પ્રસંગોમા ગૃહસ્થશિષ્યો અર્ચર શ્રાગિશિષ્યો બક્તો ગુરૂના નામે પોતાને જે મળ્યું હોય છે તેનો સમાનજંદુઓના ઉપયોગ માટે વ્યય કરે છે પોતાના ધર્મજંદુઓ કરતા અન્ય કંઈ વિશેષ નથી એવો ખાસ નિશ્ચય ધારીને અહ મમતાબીતિનો ત્યાગ કરી તેઓ શીર્ષ અર્પણ કરી પરસ્પર સાહાય્ય કરે છે પરસ્પરના સખ બને તેઓ પ્રતિપક્ષીઓને હઠાવે છે તેઓ એકબીજા માટે પ્રાણ સમર્પણ કરે છે તેઓ એક ગુરૂના સમાનધર્મી શિષ્યો છે તેઓ તન, મન, ધનન મંગલ

ધારણુ કરે છે તેઓ હજી પરસ્પર શિષ્યોની દરજ્જા કદાચ પણ સમજ્યા નથી જેવું સમજે છે તેવું રહેણીમા મૂકીને બતાવે છે તેઓ સદગુરૂના શિષ્યોની પરસ્પરની સાહાય્યકર્તવ્યકર્મકરણ બનાવનારા બાળુવા પરસ્પર સાહાય્ય કરનારાઓ પર ગુરૂની કૃપા પ્રસન્નતા ખરેખર પ્રત્યક્ષ વા પરોક્ષમા વર્તે છે અને તેથી શિષ્યોનું કલ્યાણ થાય છે

૭૮ શિષ્યધર્મયુક્તા*

શિષ્યધર્મો જે જે હોય તેઓથી યુક્ત શિષ્યો કહેવાય છે શિષ્યની ફરજોને ધર્મરૂપ કહેવામા આવે છે કારણ કે તેથી શિષ્યનો આત્મા ગુરૂરૂપ બનવા સમર્થ થાય છે શિષ્યધર્મો જે જે કહેવામા અને જે જે કહેવાના બાકી રહ્યા તે સર્વથી યુક્ત શિષ્યો બને છે શિષ્યનો ધર્મ અદા કર્યાવિના શિષ્ય કદાપિ ગુરૂ બની શકતો નથી જેની દેવમા અને ગુરૂમા એકસરખી પુણ્ય ખુદ્ધિ હોય છે તેને અકથિતાર્થનો પણ બોધ થાય છે તેના હૃદયમા દૈવીશક્તિયો પ્રગટે છે અને તે સર્વનો પૂજ્ય બને છે -માટે શિષ્યો સદા શિષ્યધર્મયુક્ત રહે છે

૭૯ દેવગુરુધર્મસાધકાઃ શિષ્યાઃ મદ્ગલમયાઃસન્તિ

દેવગુરૂ અને ધર્મની સાધના કરનારા શિષ્યો સ્વયંમગનમય હોય છે એ મૂનવી પ્રાતમગનનો નિર્દેશ કર્યો છે દેવગુરૂ અને ધર્મ છે તે મગસરૂપ છે અને તેથી તેની સાધના કરનારા શિષ્યો પણ મગસરૂપ બને છે. દેવગુરૂ અને ધર્મની સાધના કરનારા શિષ્યોમા ગુરૂદેવધર્મભાવ નિકસે છે અને તેમા સયમરૂપે બનેલા શિષ્યો સર્વમગનની માસારૂપ બની પરમસુખના મોક્તા બને છે દેવગુરૂધર્મારાધકગૃહસ્થ તથા ત્યાગીશિષ્યો પરમ મગનમય છે इत्येव अहं उच्यन्ति ३

સુ પેથાપુર, સ ૧૮૭૩ ગ્રાવણુ સુદ દ્વિતીયા સનિવાર

